

Programmabegroting 2015

Inhoudsopgave

Inleiding		4
1.	Uiteenzetting financiële positie	6
2.	Programma's	17
2.1	Openbare orde en veiligheid	17
2.2	Verkeer, vervoer en waterstaat	20
2.3	Economische zaken	23
2.4	Onderwijs	25
2.5	Cultuur, sport en recreatie	28
2.6	Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	31
2.7	Volksgesondheid en milieu	33
2.8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	35
2.9	Financiën en bedrijfsvoering	39
2.10	Algemeen bestuur	41
3.	Paragrafen	44
3.1	Lokale lasten	44
3.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	48
3.3	Onderhoud kapitaalgoederen	59
3.4	Financiering	64
3.5	Bedrijfsvoering	70
3.6	Verbonden partijen	74
3.7	Grondbeleid	90
Bijlage I	Meerjarenraming 2016-2018	94
Bijlage II	PNL 2015-2018	98
Bijlage III	Overzicht reserves en voorzieningen 2015-2018	102
Bijlage IVa	Overzicht incidentele baten en lasten	121
Bijlage IVb	Meerjarig overzicht mutaties reserves	122
Bijlage IVc	EMU-saldo	123
Bijlage V	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	124
Bijlage VI	Recapitulatiestaat	125

Inleiding

De behandeling van de programmabegroting is jaarlijks een belangrijk politiek moment. Dan staat immers de vraag centraal of u kunt instemmen met de budgetten die gekoppeld zijn aan de ambities en speerpunten (vertaald in “programma’s”) van het college.

Uit deze begroting blijkt dat we met het vaststellen van de Kadernota 2015 belangrijke en noodzakelijke stappen hebben gezet om de gemeente Overbetuwe financieel solide en toekomstbestendig te houden. Tegelijkertijd zijn we er nog niet. De komende jaren staan we, vooral door de veranderingen in het sociale domein, opnieuw voor grote opgaven. Dit vergt behoedzaam opereren en doet een blijvend beroep op ons aanpassingsvermogen en het vermogen om keuzes te maken.

Nieuwe opzet Kadernota en Programmabegroting 2015

Zoals we bij de Kadernota 2015 al aangaven, is de opzet van de Kadernota en de Programmabegroting 2015 anders dan van voorgaande versies. Uitgangspunt is een themagewijze benadering van de opgaven voor de periode 2014-2018, gebaseerd op het coalitieprogramma 2014-2018. Dit coalitieprogramma staat niet op zich, maar bouwt voort op de Toekomstvisie+ uit 2009. Ook sluit het coalitieprogramma aan bij de veranderende rolopvatting van de overheid, vanuit het adagium ‘meer samenleving, andere overheid’.

We nemen met deze nieuwe indeling van de programmabegroting afscheid van de vijf inhoudelijke programma’s die we in de bestuursperiode 2010-2014 hebben gehanteerd. In deze programmabegroting is ervoor gekozen om, in het verlengde van de kadernota, de inhoudelijke programma’s thematisch te ordenen. Hierbij volgen we de functionele indeling van de begroting. Dit is een voorgeschreven indeling in tien zogenaamde ‘hoofdfuncties’ aan de hand waarvan we ook rapporteren aan hogere overheden. Binnen deze indeling komen alle relevante beleidsvelden aan de orde. Per programma zijn speerpunten aangegeven waar de komende jaren voor dit thema de beleidsinhoudelijke en/of financiële nadruk ligt. Het college gaat graag – onder meer in de auditcommissie – met u in gesprek over de vraag of deze indeling ook aansluit bij uw wensen.

Uitvoeringsagenda 2014-2018

Naast de thematische indeling is er voor gekozen om een directe relatie te leggen tussen de programmabegroting en de uitvoeringsagenda. Voor een effectieve en efficiënte sturing van en een adequate informatievoorziening over de opgaven uit het coalitieprogramma 2014-2018 en de Kadernota 2015 heeft het college een uitvoeringsagenda 2014-2018 opgesteld.

In deze uitvoeringsagenda zijn de opgaven met een grote politieke, maatschappelijke en/of financiële impact en de opgaven die wettelijk verplicht zijn en/of onderdeel zijn van het coalitieprogramma, de kadernota of de programmabegroting vertaald tot speerpunten voor de komende periode. Dit geldt ook voor de belangrijkste opgaven op het gebied van de organisatieontwikkeling die nodig zijn om de doelstellingen van het bestuur te realiseren en daarmee de dienstverlening aan de inwoners te verbeteren. Deze zijn met name gericht op het professionaliseren van de bedrijfsvoering en het vormgeven van de genoemde andere rolopvatting van de overheid.

Deze speerpunten zijn in de uitvoeringsagenda 2014-2018 verder uitgewerkt, zodat helder is wat er precies gaat gebeuren, hoe en wanneer dit wordt gerealiseerd, wat hiervoor nodig is en hoe over de voortgang aan de raad wordt gerapporteerd. Daarbij wordt ook aangegeven op welke wijze deze opgaven worden opgepakt, bijvoorbeeld in een project, een programma of een regulier proces. De speerpunten voor 2015 zijn op hoofdlijnen in deze programmabegroting verwerkt. U ontvangt de uitvoeringsagenda, waarin de speerpunten uitgebreider zijn beschreven, voor de begrotingsbehandeling ook ter kennisname.

Toon van Asseldonk

Burgemeester van Overbetuwe

1. Uiteenzetting financiële positie

1.1 Algemeen

In dit gedeelte van de Programmabegroting 2015 schetsen wij op beknopte wijze het financiële beeld voor de periode 2015-2018. De indeling van dit financiële hoofdstuk is als volgt.

In onderdeel 1.2 schetsen wij in de volgende 3 stappen de ontwikkeling van het begrotingssaldo 2015 en het meerjarenperspectief vanaf de Kadernota 2015 t/m deze Programmabegroting 2015:

- I. Meerjarenperspectief vastgestelde Kadernota 2015
- II. Begroting 2015 en meerjarenraming o.b.v. uitgangspunten Kadernota
- III. Definitieve begroting en meerjarenraming (inclusief aanvullende dekkingsmaatregel)

In onderdeel 1.3 lichten wij de belangrijkste uitgangspunten van deze begroting toe. Tot slot wordt in onderdeel 1.4 nadere informatie gegeven over de decentralisaties.

1.2 Van Kadernota naar Programmabegroting in 3 stappen

Stap I Meerjarenperspectief Kadernota 2015

2015	2016	2017	2018
+ 747.000	+ 402.000	- 191.000	- 618.000

(saldi van de voorgaande jaarschijf werken telkens door in volgende jaarschijf)

Hierboven treft u als eerste stap het meerjarenperspectief van de Kadernota 2015 aan (zie pagina 21 van die nota).

Zoals u weet is voor het opstellen van de Kadernota een uitgebreide heroverwegingsoperatie uitgevoerd, waarvan de voordelige financiële consequenties van afgerond € 3 miljoen structureel, zijn verwerkt in die nota. Hieronder nog even een beknopte samenvatting van die heroverwegingen.

Heroverwegingen 2015-2018 verwerkt in Kadernota 2015	x € 1 miljoen
Besparing op het Personeelsbudget	1,0
Overige heroverwegingen	1,3
Precariobelasting nutsbedrijven	0,8
Inleveren structurele financiële ruimte HdG	0,5
Subtotaal	3,6
Af: extra PNL-lasten en oplossen taakstelling op overhead	-0,6
Totaal	3,0

Stap II Begroting 2015 en meerjarenperspectief o.b.v. uitgangspunten Kadernota

2015	2016	2017	2018
- 85.000	- 693.000	- 1.089.000	- 1.515.000

Op basis van de uitgangspunten van de Kadernota is vervolgens begonnen met het opstellen van de begrotingsstukken. Eerst is de uitgebreide Productenraming 2015 opgesteld en de hierop gebaseerde Programmabegroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018. Dit heeft geresulteerd in een nieuw meerjarenperspectief, dat u hierboven aantreft. Hierin zijn ook de financiële consequenties van de meicirculaire van de algemene uitkering verwerkt.

Hieronder geven wij eerst een analyse van het verschil van het saldo 2015 t.o.v. de Kadernota en vervolgens van het verschil in het nieuwe meerjarenperspectief 2016-2018 t.o.v. van de Kadernota.

Saldo 2015 lager dan Kadernota

Jaarschijf 2015 vertoont nu een tekort van € 85.000 t.o.v. een overschot van € 747.000 in de Kadernota, een nadelig verschil dus van € 832.000. Hieronder een toelichting op de belangrijkste oorzaken van dit verschil.

Nadelen:

Nadeel door lagere algemene uitkering 2015 t.g.v. mutaties van de meicirculaire 2014:

• verlaging door afschaffing van het onderdeel "bommenregeling" uit de algemene uitkering (zie ook toelichting in Paragraaf Weerstandsvermogen)	- 350.000
• nadeel door korting van 400.000 wegens overgang buitenonderhoud scholen naar de schoolbesturen minus aframing € 130.000 jaarlijkse storting in de voorziening groot-onderhoud voor scholen, is per saldo een nadeel van	- 270.000
Totaal	- 620.000

Tijdens de informatiebijeenkomst voor de raad van 17 juni jl. is al aangekondigd dat het bij de Kadernota 2015 geraamde voordeel van ruim € 7 ton waarschijnlijk grotendeels nodig zal zijn ter dekking van het financiële nadeel dat zal voortvloeien uit de meicirculaire.

Nadeel door hogere personeelslasten t.g.v. de vastgestelde CAO 2013-2015	- 365.000
In de Kadernota was alleen gerekend op 0,5% premieverhoging; zie nadere toelichting op het totale P-budget elders in deze begroting.	

Meer wachtgelduitkeringen voormalige wethouders (t.g.v. de verkiezingen)	- 145.000
--	-----------

Voordelen:

Vrijval gereserveerde financiële compensatie algemene uitkering voor taakmutaties (inmiddels achterhaald en/of op een andere wijze opgelost)	169.000
--	---------

Netto voordeel op nieuwe raming 2015 OZB (door mutaties in basisgegevens)	110.000
---	---------

Voordeel wegens niet invullen van gereserveerde structurele financiële ruimte (restant onvoorzien uit 2013 en afwijking 0-lijn 2014)	109.000
--	---------

Overige kleinere mutaties	- 90.000
---------------------------	----------

Per saldo nadeel 2015 t.o.v. Kadernota	- 832.000
--	-----------

Meerjarenperspectief: hoger tekort laatste jaarschijf 2018

Zoals uit het op de vorige pagina weergegeven meerjarenperspectief van stap II blijkt, is er in de laatste jaarschijf 2018 een tekort van € 1.515.000. Dit tekort is hoger dan het geraamde tekort in de Kadernota van € 618.000. Het nadelige verschil van € 897.000 wordt voornamelijk veroorzaakt door de doorwerking naar volgende jaarschijven van een lager overschot 2015 (zie vorige pagina - 832.000 en enkele kleine overige mutaties).

Stap III Saldo 2015 en meerjarenperspectief van deze Programmabegroting

2015	2016	2017	2018
+ 227.000	- 381.000	- 777.000	- 1.203.000

Zoals u bij het perspectief van stap II heeft kunnen zien, was er nog sprake van een tekort 2015 van € 85.000. Hieronder lichten wij een financiële constructie toe waarmee extra structurele financiële ruimte 2015 wordt gecreëerd om dat tekort weg te werken in deze laatste stap III en te zorgen voor een overschot 2015.

Extra structurele financiële ruimte door voorziening wachtgelden voormalige wethouders

Wachtgelden voor voormalige wethouders zijn in de begroting altijd geraamd als structurele lasten. Deze lasten kunnen elk jaar sterk schommelen. In 2015 zal er -na verhoging van de lasten met € 145.000 t.g.v. de verkiezingen- een totaalbedrag van naar raming € 312.000 verschuldigd zijn.

Een betere financiële constructie ter dekking van deze sterk fluctuerende verplichtingen is het werken met een "Voorziening wachtgelden voormalige wethouders". De begrotingsvoorschriften geven hieraan ook de voorkeur. In de voorziening wordt op basis van een goed onderbouwde vooruitberekening van de meerjarige verplichtingen een eenmalig bedrag gestort. Hiermee kan de structurele raming in de begroting 2015 van € 312.000 vrijvallen, waardoor het begrotingstekort 2015 van € 85.000 omslaat in overschot van € 227.000.

Zoals gebruikelijk zal in de Najaarsnota 2014 of de Jaarrekening 2014 bedoelde nieuwe voorziening worden gevormd (eenmalig te storten bedrag nog nader te bepalen). In de begroting 2015 is de raming van wachtgelden al geschrapt (werkelijke wachtgelden komen dus niet meer ten laste van exploitatie, maar zullen worden gedekt ten laste van de in te stellen voorziening).

Hiermee resulteert de begroting 2015 dus in een overschot van € 227.000 en bedraagt het op termijn nog op te lossen structurele tekort in het meerjarenperspectief € 1.203.000 (zie laatste jaarschijf 2018 van Stap III). In de aanloop naar de Kadernota 2016 zullen wij aanvullende heroverwegingsmaatregelen voorbereiden om tot een volledig sluitend meerjarenperspectief te komen. De meerjarenbegroting 2016 t/m 2018 met toelichting treft u aan op **bijlage I**.

Wij wijzen u er tot slot van dit onderdeel nog op dat in deze begroting 2015 nog geen rekening is gehouden met eventuele aanvullende structurele mutaties die kunnen voortvloeien uit de Najaarsnota 2014. Met de samenstelling van die nota kon namelijk pas in september worden begonnen (rapportage over periode t/m eind augustus), dus op een later tijdstip dan de samenstelling van deze Programmabegroting. Eventuele structurele voor- en nadelen uit die Najaarsnota, die doorwerken naar 2015, zullen daarom worden meegenomen in de Voorjaarsnota 2015 en de Kadernota 2016.

1.3 Belangrijkste uitgangspunten van deze begroting

In deze paragraaf lichten we nog een aantal uitgangspunten en ontwikkelingen toe, die basis zijn geweest bij de samenstelling van deze Programmabegroting.

1.3.1 Al jaarlijkse heroverweging door toepassen nullijn op deel begroting

De nullijn houdt kort gezegd in dat er geen verhoging van begrotingsramingen plaatsvindt door prijsstijging en areaaluitbreiding (toename woningen/inwoners, onderhoudsbestanden wegen, plantsoenen, etc.). In deze gemeente wordt al jaren bij het opstellen van de begroting voor een deel van de ramingen de nullijn gehanteerd en is slechts een beperkte afwijking van die nullijn toegestaan. Met ingang van begrotingsjaar 2005 is in het kader van bezuinigingen het totaalbedrag voor de afwijking van de nullijn door de raad al verlaagd van € 550.000 naar € 275.000. Vervolgens is naar aanleiding van de operatie Schatgraven dit resterende bedrag met ingang van 2011 nogmaals gehalveerd en vastgesteld op maximaal € 138.000 per jaar.

Een aantal onderdelen is van de nullijn uitgezonderd (verhogingen van deze onderdelen hoeven dus niet ten laste van de € 138.000), zoals:

1. hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden;
2. hogere netto lasten sociale uitkeringen in brede zin;
3. verhoging van de salariskosten op basis van nieuwe CAO, e.d.

Jaarlijks wordt bij de aanlevering van begrotingsgegevens aan de budgethouders gevraagd om prijsverhogingen en extra kosten van areaaluitbreiding zoveel mogelijk op te vangen binnen eigen budgetten. Op deze wijze vindt er jaarlijks organisatiebreed dus al een heroverwegings-/efficiencyoperatie plaats op de exploitatiebegroting, waardoor prijsstijgingen en extra kosten van areaaluitbreiding over een deel van het gemeentebudget worden opgevangen.

1.3.2 Algemene uitkering

Zoals aangegeven waren in de Kadernota nog niet de consequenties van de meicirculaire van de algemene uitkering verwerkt. In deze begroting 2015 is dat wel het geval.

Op het moment dat deze Programmabegroting gereed was, is er een andere belangrijke circulaire verschenen, namelijk de septembercirculaire 2014. De consequenties daarvan zijn dus niet meer verwerkt in deze begroting maar worden meegenomen in de Voorjaarsnota 2015.

1.3.3 Ontwikkeling uitkeringen WWB en overige sociale uitkeringen

In de Kadernota 2015 was er vanuit gegaan dat het aantal uitkeringsgerechtigden in 2015 met 30 zou stijgen ten opzichte van 2014 en dat het aantal zich vanaf 2015 zou stabiliseren op het niveau van 555. Bij het opstellen van de begroting 2015 bleek dat het aantal van 555 voor 2015 verhoogd moest worden naar 642. De oorzaak van de forse stijging is een combinatie van factoren, zoals een hogere instroom uit de WW van mensen die al langer werkloos zijn, hogere leeftijd van de instromers met bovendien ook nog een grotere afstand tot de arbeidsmarkt dan gemiddeld. Verder blijft ook de (lokale) arbeidsmarkt achter, waardoor er weinig afzetmarkt is voor de doelgroep die in de bijstand zit.

Het hogere aantal uitkeringsgerechtigden betekende dus een forse verhoging van de post uitkeringslasten in de begroting 2015. Toch is er per saldo geen extra nadeel ontstaan ten opzichte van de situatie van de Kadernota 2015. Dit is het gevolg van twee gunstige ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan. Zo bleek de in 2015 te ontvangen gebundelde rijksuitkering voor de bekostiging van de uitkeringslasten ruim € 2,5 ton hoger dan aanvankelijk gedacht. Daarnaast is sprake van een lager gemiddeld uitkeringsbedrag. In eerste instantie werd nog uitgegaan van een gemiddelde uitkering van € 14.300 (net als in de begroting 2014). Door veranderende wetgeving ontvangen alleenstaande ouders vanaf 1-1-2015 echter nog maar 70% van het normbedrag. Hierdoor gaat het gemiddelde uitkeringsbedrag voor 2015 omlaag naar € 13.400. Met de voordelen van deze twee gunstige ontwikkelingen is het nadeel van het hogere aantal uitkeringsgerechtigden gecompenseerd in het begrotingsjaar 2015.

Voor de jaren 2016 t/m 2018 is de verwachting dat het aantal uitkeringsgerechtigden verder zal toenemen. Dit wijkt dus ook af van het uitgangspunt in de Kadernota 2015 dat het aantal vanaf 2015 stabiel zou blijven. Bij het opstellen van de meerjarenraming 2016-2018 in deze Programmabegroting 2015 is er vanuit gegaan dat de stijging van de uitkeringslasten in de komende jaren volledig kan worden opgevangen door een hogere algemene uitkering (door het hogere aantal uitkeringsgerechtigden) en stijging van het te ontvangen Rijksbudget.

1.3.4 Tariefsaanpassingen 2015 belastingen en rechten

Belangrijk uitgangspunt is nog steeds om de lasten voor onze inwoners zo beperkt mogelijk te houden.

De rioolheffing was in 2010 al verlaagd met 10%. Tot en met 2012 is dat lage niveau gehandhaafd. Met ingang van 2013 zijn de tarieven opnieuw verlaagd (-3%) en op basis van het vorig jaar vastgestelde Gemeentelijke Rioleringsplan kunnen de tarieven van de rioolheffing t/m 2016 op dit verlaagde niveau gehandhaafd blijven.

De afvalstoffenheffing kan worden verlaagd met 3,5%.

De OZB, leges, e.d. worden in de lijn van voorgaande jaren verhoogd met een beperkt percentage van 1,5. Tenslotte hebt u bij de vaststelling van de Heroverwegingsnota 2012 al besloten om de hondenbelasting jaarlijks met 5% te verhogen.

Het geheel overziend, kunnen wij concluderen dat we er –ondanks de financieel moeilijke omstandigheden- nog steeds in slagen om de belastingdruk voor de inwoners zo beperkt mogelijk te houden.

Wat betreft de rioolheffing merken wij nog het volgende op.

In het raadsvoorstel van 21 mei 2013 tot vaststelling van het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) is over de Bestemmingsreserve riolering opgemerkt dat er in principe een vrijheid is om de gereserveerde middelen ook voor een ander doel te gebruiken dan voor rioleringsuitgaven en/of beperking van de tarieven van de rioolheffing. Op dit moment vindt nader onderzoek plaats naar een andere financiële constructie op basis van ontwikkelingen in de financiële voorschriften (BBV, e.d.). Hierbij kan gedacht worden aan een financiële voorziening of een combinatie van een voorziening en een bestemmingsreserve. De voorschriften en adviseurs geven op dit moment nog geen volledige duidelijkheid over een 100% goede constructie die ook in de praktijk goed werkt.

In afwachting van de verdere ontwikkelingen willen wij in deze Programmabegroting 2015 echter vastleggen dat wij als beleidsuitgangspunt zullen hanteren dat:

- alle overschotten op het product riolering alleen maar zullen worden ingezet voor rioleringswerken en/of beperking van de tarieven van de rioolheffing en niet voor andere doelen.

1.3.5 Programma Nieuwe Lasten

Het bijgevoegde PNL 2015-2018 (**bijlage II**) is nagenoeg gelijk aan dat van de Kadernota 2015, behoudens de volgende drie mutaties in jaarschijf 2015:

- het schrappen van de volgende PNL-post bij de raadsbehandeling van de Kadernota: onderzoek operationeel maken Station Valburg (zie pagina 53 Kadernota, onder 4-c € 50.000 eenmalig ten laste van algemene reserve)
- het toevoegen van de post van sloop noodlokaal de Brouwerij (sloopkosten en afboeken restantboekwaarde, in totaal € 79.300 t.l.v. algemene reserve).
- het toevoegen van de post van opstellen omgevingsvisie¹ (€ 70.000 t.l.v. algemene reserve).

De totale structurele lasten per jaarschijf van het PNL bij deze Programmabegroting zijn als volgt:

2015	€ 381.000 ²
2016	€ 368.000
2017	€ 500.000 (stelpost)
2018	€ 500.000 (idem)

Daarnaast wordt er per saldo afgerond € 8 ton uit de algemene reserve gehaald voor PNL-posten 2015-2018 met een eenmalig karakter (zie recapitulatie onder het PNL op bijlage II).

1.3.6 Overzicht reserves en voorzieningen en het weerstandsvermogen

Op **bijlage III** geven wij een meerjarig overzicht van de reserves en voorzieningen met toelichtingen.

Achter die bijlage is een overzicht van de algemene reserve opgenomen, waarin de afzonderlijke mutaties per jaarschijf zijn vermeld.

Bij de vorige Kadernota (2014) en de begroting 2014 werd de situatie van de algemene reserve en daarmee ook het eenmalige weerstandsvermogen, nog als zorgelijk beoordeeld en aanleiding tot actie op korte termijn. Zoals inmiddels bekend, zijn in het kader van de heroverwegingen de benodigde acties uitgevoerd en hebben deze geresulteerd in het "Stappenplan verbetering positie van de Algemene Reserve", dat is opgenomen in de Kadernota 2015. Uit het meerjarenoverzicht van die reserve en toelichting in bijlage III blijkt dat er inmiddels sprake is van een gezonde ontwikkeling van het saldo van de algemene reserve.

Uit de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing bij deze begroting blijkt dat het eenmalige weerstandsvermogen sterk verbeterd is (verhouding tussen eenmalige risico's t.o.v. eenmalige weerstandscapaciteit).

¹ Door de late toevoeging zijn deze eenmalige lasten niet meer verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en in het verwachte verloop van de algemene reserve.

² Kadernota 2015 in totaal € 562.000, waarvan 181.000 onderuitputting 2014 is verwerkt in de staat van investeringen van deze begroting.

Aan verbetering van het structurele weerstandsvermogen moet de komende tijd nog de nodige aandacht worden besteed, gelet op het structurele tekort van € 1,2 miljoen in het meerjarenperspectief t/m 2018 en de grote financiële risico's die verbonden zijn aan de ingrijpende overheveling van taken van de drie decentralisaties. Het structurele weerstandsvermogen wordt daarom -evenals bij de begroting 2014- beschouwd als niet zonder zorgen en aanleiding tot actie en waakzaamheid.

Voor nadere informatie verwijzen wij naar bijgevoegde Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

1.3.7 Financiering

In voorgaande begrotingen en de Kadernota 2015 is bij de renteberekening uitgegaan van o.a. de volgende rentepercentages:

	Rente in %
- nieuwe investeringen (PNL)	4,5
- grondexploitatie	4,5
- lang geld	4,5
- kort geld	2,5
- reserves/voorzieningen	4

Er is weliswaar nog steeds een dalende tendens in de rente, maar toch hebben wij, evenals bij de begroting 2014, besloten om bovenvermelde rentepercentages te handhaven. Met name voor de langere termijn kunnen dan eventuele renterisico's worden opgevangen. Op rentevoordelen in de loop van het jaar is al voldoende geanticipeerd met een stelpost van ruim € 8 ton die hiervoor al een aantal jaren in de begroting is opgenomen.

Voor de overige financieringsaspecten verwijzen wij naar de Paragraaf Financiering.

1.3.8 Eenmalige voor- en nadelen

In de begroting 2015 zijn enkele eenmalige voor- en nadelen opgenomen, die worden verrekend met de algemene reserve (om te voorkomen dat het budget hierdoor structureel wordt beïnvloed) of waartegenover eenmalige uitgaven of inkomsten zijn geraamd van dezelfde omvang. In overeenstemming met de begrotingsvoorschriften hebben we deze eenmalige posten samengevat in een afzonderlijke **bijlage IV**.

1.3.9 Groot aantal mutaties van uitbesteding, samenwerking, etc. nu verwerkt

In deze begroting zijn alle financiële mutaties verwerkt van:

- uitbesteding van maaien gazons, onderhoud bermen/sloten, vegen van wegen
- decentralisatie brandweer
- herziening van de bestemmingsreserve vervanging materieel buitendienst (en voorheen brandweer; veel materieel afgevoerd t.g.v. uitbesteding, decentralisatie en tevens moet eens in de drie jaar een algehele herziening van deze reserve plaatsvinden).

Dit zijn langlopende complexe processen geweest in de afgelopen jaren die nu zijn afgerond.

Uit praktische overwegingen worden hiervan geen afzonderlijke raadsvoorstellen en evaluaties opgesteld, maar wordt -aan het begin van deze nieuwe raadsperiode- volstaan met:

- deze korte toelichting en de definitieve verwerking van alle financiële consequenties in deze begroting 2015;
- een nadere toelichting op de financiële consequenties voor 2014 en 2015 in de Najaarsnota 2014.

1.3.10 Overige bijlagen

Verder treft u bij deze begroting nog de volgende bijlagen aan:

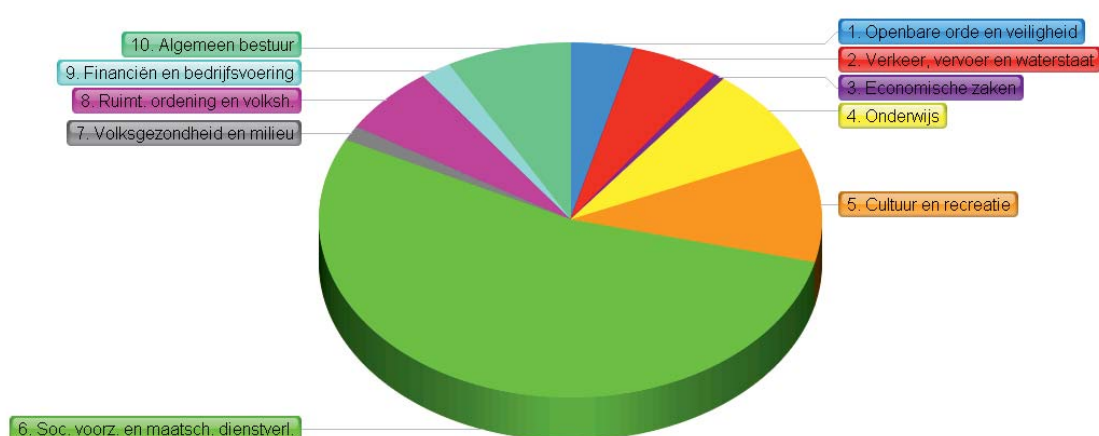
- **bijlage V** Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen
- **bijlage VI** Recapitulatie van de cijfers van de Programmabegroting 2015

1.3.11 Recapitulatie

Als laatste onderdeel van paragraaf 1.3 is weer een recapitulatie opgenomen met de uitgaven per programma en de belangrijkste inkomsten voor de gemeente in 2015. Per saldo is er sprake van een begrotingsoverschot van afgerond € 200.000.

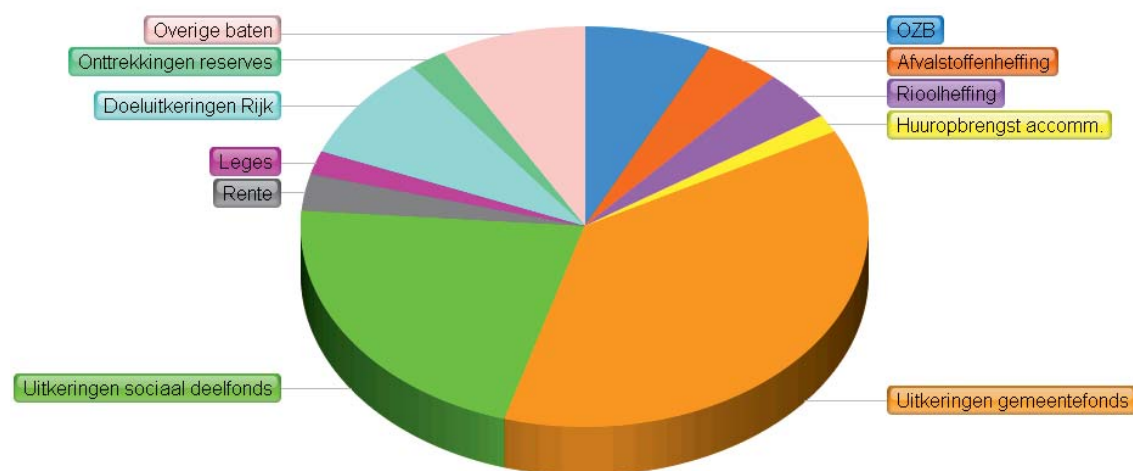
In 2015 wordt ruim € 85,2 miljoen uitgegeven aan de tien programma's en bijbehorende projecten. Dit is zo'n € 14 miljoen meer dan in het vorige begrotingsjaar door de 3 decentralisaties. In onderstaande tabel ziet u hoe de uitgaven over de verschillende programma's zijn verdeeld.

UITGAVEN 2015 (bedragen afgerond op € 100.000)		
1. Openbare orde en veiligheid	€	3.100.000
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	€	4.300.000
3. Economische zaken	€	500.000
4. Onderwijs	€	6.100.000
5. Cultuur, sport en recreatie	€	7.900.000
6. Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	€	40.600.000
7. Volksgezondheid en milieu	€	10.400.000
8. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	€	4.700.000
9. Financiën en bedrijfsvoering	€	1.500.000
10. Algemeen bestuur	€	6.100.000
Totale uitgaven programma's en bijbehorende projecten	€	85.200.000
Diverse overige lasten (onvoorz., inning belast., stort. reserves)	€	4.700.000
Totaal uitgaven	€	89.900.000

Tegenover bovenstaande uitgaven staan uiteraard ook inkomsten. In onderstaande tabel is een specificatie opgenomen van de belangrijkste inkomstenbronnen in 2015.

INKOMSTEN 2015 (bedragen afgerond op € 100.000)		
OZB	€	6.600.000
Afvalstoffenheffing	€	3.600.000
Rioolheffing	€	3.700.000
Huuropbrengst accommodaties (o.a. De Helster)	€	1.300.000
Uitkeringen gemeentefonds	€	33.800.000
Uitkeringen sociaal deelfonds	€	19.600.000
Rente eigen en vreemd vermogen	€	2.700.000
Leges (o.a. bouwvergunningen, APV)	€	1.700.000
Doeluitkeringen Rijk (o.a. WWB)	€	7.700.000
Onttrekkingen uit reserves	€	1.900.000
Diverse overige baten (incl. begrotingsoverschot € 200.000)	€	7.500.000
Totaal inkomsten	€	90.100.000

1.4 Decentralisaties

In deze paragraaf geven we u nadere informatie over de decentralisaties. We geven aan wat de (financiële) uitgangspunten zijn, welke risico's en onzekerheden we op dit moment voorzien, hoe we daarmee om gaan en op welke wijze we u daarbij willen betrekken.

1.4.1 Uitvoering binnen de beschikbare middelen - budgetneutraliteit

Wij gaan uit van het door u vastgestelde kader dat de decentralisaties budgettair neutraal zullen verlopen. Dat wil zeggen dat we de rijkskortingen opvangen door een gewijzigde aanpak of dat we ze doorgeven naar de aanbieders en/of doelgroepen. Dit uitgangspunt is gehandhaafd in het meerjarenperspectief van de Kadernota 2015 en vormt het uitgangspunt voor de ramingen in de begroting 2015.

1.4.2 Budgettair kader 2015

Het budgettair kader voor 2015 wordt gevormd door de uitkering uit het Deelfonds Sociaal Domein, waarin de rijkskortingen zijn verwerkt. Voor 2015 bedraagt deze, op basis van de meest recente informatie, € 19,7 miljoen. De uitkering is opgebouwd uit vier onderdelen:

- Voor nieuwe taken die samenhangen met de invoering van de Jeugdwet: € 9,8 miljoen
- Voor de nieuwe taken die samenhangen met de invoering van de Wmo: € 4,5 miljoen
- Voor het participatiebudget, vanaf 2015 onderdeel van het deelfonds: € 0,6 miljoen
- Voor de werkvoorziening, vanaf 2015 ook onderdeel van het deelfonds: € 4,8 miljoen

In tegenstelling tot eerdere berichtgeving krijgen gemeenten maximale bestedingsvrijheid bij de uitvoering van de taken in de jeugdhulp, langdurige zorg en begeleiding naar werk waarvoor zij vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk zijn. Het geld dat hiermee is gemoeid komt rechtstreeks in het gemeentefonds als integratie-uitkering en dus niet in een speciaal deelfonds binnen het gemeentefonds. Gemeenten kunnen het geld naar eigen inzicht besteden, zodat zij maximaal in staat worden gesteld lokaal maatwerk te leveren. Het kabinet en de VNG hebben afgesproken om de komende drie jaar deze middelen in ieder geval in te zetten voor de uitvoering van de nieuwe gedecentraliseerde taken in het sociaal domein.

Voor de begroting 2015 hebben we bovenstaande onderverdeling als budgettair kader gehanteerd voor de onderscheiden taakgebieden. Voor de onderdelen participatiebudget en werkvoorziening is dat een bestendiging van de bestaande werkwijze. Voor nieuwe taken samenhangend met de Jeugdwet en de Wmo 2015 is het belangrijkste argument voor het hanteren van bovenstaande onderverdeling als budgettair kader, de beperkte ervaring die we hebben met deze nieuwe beleidsterreinen.

1.4.3 Contractering van de nieuwe taken Jeugdwet en Wmo 2015

Inzet is dat de contracten en subsidiebesluiten voor 2015 op 1 oktober 2014 in concept door ons zijn vastgesteld, onder voorbehoud van uw goedkeuring van het beleidsplan decentralisaties en de begroting voor 2015. Voor de regionale taken voert Arnhem de regie over het proces van contractering.

Mede op basis van vastgestelde transitiearrangementen hebben wij, samen met onze partners binnen de regio (G12), afgesproken twee reserveringen toe te passen op de beschikbare budgetten voor Jeugd en Wmo 2015:

- 2% uitvoeringskosten; dit budget is nodig voor de facilitering van de backofficetaken, extra beleids- en ondersteuningscapaciteit en automatisering;
- 3% voor innovatie; dit budget wordt terug gesluisd naar de uitvoering, waarbij de aanbieders voorstellen kunnen indienen voor de ontwikkeling van nieuwe uitvoeringspraktijken.

In oktober 2014 informeren we u over de uitkomsten van de contractering. Het kan zijn dat de contractering leidt tot verschuivingen binnen de in deze begroting opgenomen budgettaire kaders. Mocht dit het geval zijn dan leggen wij u voorstellen tot wijziging van de begroting 2015 voor.

1.4.4 Risico's en onzekerheden

De invoering van de nieuwe taken brengt een aantal risico's en onzekerheden met zich mee. Voor het financiële beleid betreft dit:

- de onzekerheid over de ontwikkeling van de zorgvraag (aantallen burgers met een zorgvraag) en de vertaling daarvan in vormen van ondersteuning (de gewenste verschuiving naar goedkopere zorgvormen), in relatie tot de beschikbare budgetten;

- de onzekerheid of de kosten die samenhangen met de inrichting van de kernteams zich 'terug verdienen' via verminderde kosten van de zorgvraag.

Voor de risico's ten aanzien van Presikhaaf is een afzonderlijke passage opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wij gaan er vanuit dat de omvang van de algemene reserve in begrotingsjaar 2015 voldoende is om ook als weerstandsvermogen te dienen voor de begrotingsrisico's die samenhangen met de decentralisaties in dat jaar. Wat betreft de structurele risico's na 2015 is in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing vermeld dat de decentralisaties een groot structureel financieel risico vormen waarvan de omvang op dit moment niet is te kwantificeren. Waakzaamheid is dus geboden zoals vermeld in die paragraaf.

1.4.5 Bekostiging en beheersing

Regionaal hebben wij afgesproken dat we in de bekostiging van zorgaanbieders zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande systematiek. Zorgaanbieders krijgen in de regel te maken met een eigen budgetplafond en algemeen vastgestelde tarieven. Met het budgetplafond wordt een bovengrens van de uiteindelijke contractwaarde met de aanbieder afgesproken. Dit plafond stelt de gemeente vast. De optelsom van alle plafonds past binnen het budgettaire kader 2015. Gedurende het jaar bouwen zorgaanbieders 'productie' op. Deze productie is bij gegeven prijzen en afhankelijk van onder meer het aantal cliënten, doorlooptijden en de mix van producten. In de contracten met de zorgaanbieders leggen we vast dat zij ons tijdig zullen informeren wanneer ze verwachten dat het budgetplafond voor het eind van het jaar zal worden bereikt. In 2015 wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande bekostigingseenheden in de AWBZ, provinciale jeugdzorg en de jeugd-GGZ.

Voorspelling van de volumes in 2015 is om diverse redenen complex. Daarom maken wij een voorbehoud bij de vastgestelde tarieven. Dit voorbehoud kan inhouden dat in uitzonderlijke situaties tarieven in de loop van 2015 naar beneden worden bijgesteld. Deze situatie kan optreden als het beschikbare budget van alle zorgaanbieders binnen het perceel voor het verstrijken van het jaar dreigt te worden overschreden. Mocht deze situatie zich voordoen, dan overleggen we tijdig met zorgaanbieders en streven we nadrukkelijk naar overeenstemming.

Zorgaanbieders worden in principe betaald op basis van maandelijkse facturatie. Facturen moeten worden gespecificeerd naar bekostigingseenheden. Daarnaast is bevoorschotting beperkt mogelijk.

1.4.6 Verantwoording en monitoring

De decentralisatie van taken naar de gemeente houdt in dat we vanaf 2015 de financiële verantwoording over de besteding van de beschikbare middelen uitsluitend doen aan de gemeenteraad. Het rijk vraagt geen verantwoording over de rechtmatigheid van de bestedingen. Deze verantwoording maakt dan onderdeel uit van de reguliere (P&C) jaarcyclus. Zoals altijd geldt dat, mocht daartoe aanleiding bestaan, wij u op basis van een actieve informatieplicht tussentijds informeren over actuele ontwikkelingen.

We verzamelen de benodigde verantwoordingsinformatie bij voorkeur met landelijke instrumenten. Alleen waar die niet voldoen ontwikkelen we eigen, lokale instrumenten. We sluiten aan bij de landelijke standaarden die op dit moment in ontwikkeling zijn, als onderdeel van de aanpak VISD (verkenning informatievoorziening sociaal domein) door KING/VNG. Ons uitgangspunt is dat we alleen meten wat echt noodzakelijk is, wat echt relevant is en wat voldoet aan eisen van doelmatigheid (tegen acceptabele kosten). Geen onnodige, tijdrovende en/of dure vormen van informatieverzameling. De verantwoordingsinformatie is per definitie geanonimiseerd.

2. Programma's

Inleiding/leeswijzer

We geven in dit hoofdstuk aan wat onze speerpunten zijn, wat we op deze speerpunten willen bereiken en wat we hiervoor gaan doen. Zoals gezegd presenteren we deze informatie aan de hand van de functionele indeling in 10 programma's. Deze indeling sluit volledig aan bij de Kadernota 2015, met dien verstande dat de nummering iets is gewijzigd.

Een meer gedetailleerde beschrijving van alle speerpunten vindt u in de Uitvoeringsagenda 2014-2018 die u ter informatie separaat krijgt toegezonden.

De heroverwegingen waarover bij de Kadernota 2015 besluitvorming heeft plaatsgevonden zijn financieel verwerkt in deze begroting en worden niet meer afzonderlijk benoemd in deze begroting. Voor nadere informatie hierover wordt verwezen naar de Kadernota 2015. Over de voortgang van de heroverwegingen wordt u geïnformeerd via de reguliere rapportagelijnen in het kader van de P&C-cyclus (Voor- en Najaarsnota 2015).

De informatie in dit hoofdstuk heeft betrekking op 2015. In de Uitvoeringsagenda 2014-2018 zijn ook speerpunten benoemd die in de periode 2016 e.v. worden opgepakt. Deze zijn in dit hoofdstuk niet opgenomen.

Naast de speerpunten voor 2015 zijn alle reguliere taken, producten en activiteiten benoemd. Per programma geven we een overzicht van de budgetten die daarvoor zijn gereserveerd.

Nieuwe PNL-posten ten opzichte van de Programmabegroting 2014 worden kort toegelicht. Voor de toelichtingen op de PNL-posten die al waren opgenomen in jaarschijf 2015 t/m 2017 van de Programmabegroting 2014 wordt verwezen naar dat stuk.

2.1 Openbare orde en veiligheid

➤ Speerpunt: Verbeteren van de veiligheid

a. Wat willen we bereiken?

Verbeteren van de veiligheid door:

- Hoge prioriteit te geven aan thema's als criminaliteit, overtredingen en overlast;
- Ongewenste ontwikkelingen waaronder groepsgedrag te monitoren, diefstallen terug te dringen en veiligheid van kwetsbare groepen te bevorderen;
- Een adviserende rol van de hulpdiensten richting burgers te bevorderen (actief adviseren op gebied van bijvoorbeeld brandveiligheid thuis of inbraakpreventie);
- De zichtbaarheid van de politie in onze kernen te bevorderen;
- Te bevorderen dat alle operationele hulpdiensten binnen de daarvoor geldende norm- en opklostijden hulp verlenen;
- Het opstellen van een veiligheidsplan (per wijk, kern of werkgebied wijkagenten).

Versterken van de externe veiligheid valt niet onder dit speerpunten, maar wordt vanuit andere bestaande trajecten opgepakt.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Het verder uitwerken van deze ambities krijgt in 2015 een plek in de nieuwe nota integrale veiligheid (ter vaststelling) en een bijbehorende uitvoeringsagenda (ter informatie).

c. Wat gaat dit kosten?

We ramen hiervoor op voorhand een uitvoeringsbudget van € 50.000 structureel vanaf 2015. Zie PNL-post 1. Verder nemen we een structureel bedrag van € 20.000 op voor het project fiet-senstalling. Zie PNL-post 2

➤ Speerpunt: Ontwikkelen van een visie inzake woonfuncties op bedrijventerreinen

a. Wat willen we bereiken?

Ontwikkelen van een visie inzake woonfuncties op bedrijventerreinen.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Dit speerpunt wordt opgepakt binnen de lokale omgevingsvisie.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

Financiële recapitulatie programma Openbare orde en veiligheid

a. Wat mag dit programma kosten?

Lasten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	2.988.357	3.196.728	3.106.057	3.106.057	3.106.057	3.106.057
Totaal	2.988.357	3.196.728	3.106.057	3.106.057	3.106.057	3.106.057

Baten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	190.760	86.991	95.882	95.882	95.882	95.882
Totaal	190.760	86.991	95.882	95.882	95.882	95.882

Saldo prog. 1 Openbare orde en veiligheid	2.797.598	3.109.737	3.010.175	3.010.175	3.010.175	3.010.175
--	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

b. Met welke producten wordt dit programma gerealiseerd?

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
1200.0	Brandweer algemeen	0	0	0
1200.1	Proactie	0	0	0
1200.2	Brandpreventie	0	0	0
1200.3	Preparatie	106.866	106.866	0
1200.4	Brandbestrijding en hulpverlening	2.016.793	2.016.793	0
1200.5	Nazorg	0	0	0
1200.6	Rampenbestrijding	64.939	64.939	0
1400.0	Openbare orde en veiligheid	596.978	630.728	33.750
1400.1	Politiezaken	0	0	0
1400.2	APV en bijzondere wetten	204.599	266.731	62.132
1400.3	Opvang zwerfdieren	20.000	20.000	0
1600.0	Opsporen/opruimen explosieven	0	0	0
Totaal		3.010.175	3.106.057	95.882

c. Welke PNL-posten horen bij dit programma?

PNL-posten 2015-2018 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2015	2016	2017	2018
1.	Structureel budget voor integrale veiligheid	2015	(exploitatie)	50.000			
2.	Structurele ophoging budget project fietsenstalling	2015	(exploitatie)	20.000			
TOTAAL				70.000	0	0	0

Eenmalige nieuwe lasten

Geen.

2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

- Speerpunt: Spoorzone en verbeteren infrastructuur noordrand Elst

a. Wat willen we bereiken?

- Realiseren van auto- en fietstunnel bij Elst Centraal voor 1 januari 2017;
- Gratis toegankelijk maken van de P+R-garage bij station Elst;
- Realisatie van woningbouw in Elst Centraal;
- Realiseren van een verkeersveilige en adequate oplossing voor de spoorknoop bij de Spoorwegovergang Rijksweg-Noord te Elst;
- Realiseren van verkeersveilig alternatief voor de Noord-Tangent bij Elst.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

In de Projectovereenkomst Spoorzone Elst tussen gemeente, stadsregio en ProRail zijn afspraken vastgelegd over realiseren en beheren van het project. De auto- en fietstunnel c.a. worden gerealiseerd door ProRail, aansluitende infra en openbare ruimte door gemeente.

De Samenwerkingsovereenkomst tussen NS en gemeente is het juridisch kader voor de P+R-garage. Via overleg met NS wordt besluitvorming voorbereid over het gratis toegankelijk maken van deze P+R-voorziening en de daaruit voortvloeiende consequenties.

Voor Elst Centraal wordt in 2015 integrale besluitvorming voorbereid voor o.m. inrichting van de openbare ruimte, herijking van de ontwikkelingsstrategie 1e fase, ontwikkeling van woningbouw/ bedrijvigheid in overige fasen en verantwoording financieel kader.

Voor het verbeteren van de infrastructuur noordrand Elst wordt in navolging van bestuurlijke afspraken met diverse partners door gemeente een structuurkeuze voorbereidt. Aanbieding aan de raad is voorzien in de 2e helft 2015.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

- Speerpunt: Studie verrichten extra aansluiting A325

a. Wat willen we bereiken?

We willen de bereikbaarheid van onze bedrijventerreinen vergroten en ieder geval een studie uitvoeren naar een extra aansluiting van De Aam op de A325.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Verrichten studie naar extra aansluiting van De Aam op de A325 in samenwerking met Lingewaard. In 2015 wordt gestart met deze studie.

c. Wat gaat dit kosten?

Studie extra aansluiting De Aam op de A325: incidenteel bedrag van € 50.000 in 2015. Zie PNL-post 8a.

- Speerpunt: Bevorderen optimale verbindingen tussen de kernen

a. Wat willen we bereiken?

Het bevorderen van optimale verbindingen tussen de kernen. Daar hoort goed openbaar vervoer bij, naast veilige (verlichte) fietsverbindingen.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Onderzocht zal worden welke verbindingen (fiets, auto en openbaar vervoer) verder geoptimaliseerd kunnen worden in Overbetuwe. In 2015 wordt gestart met dit onderzoek.

c. Wat gaat dit kosten?

Onderzoek bevorderen optimale verbindingen tussen de kernen: incidenteel bedrag van € 50.000 in 2015. Zie PNL-post 8b.

Overige actiepunten verkeer, vervoer en waterstaat

- *Skeelerbaan zuidrand Schuytgraaf*

Voor een eventuele bijdrage aan het realiseren van een skeelerbaan nabij de zuidrand van Schuytgraaf trekken we nog geen middelen uit, maar dit onderwerp plaatsen we op de signaallijst bij de Kadernota 2016.

Financiële recapitulatie programma Verkeer, vervoer en waterstaat

a. Wat mag dit programma kosten?

Lasten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	7.700.067	4.857.506	4.315.649	4.315.649	4.315.649	4.315.649
Totaal	7.700.067	4.857.506	4.315.649	4.315.649	4.315.649	4.315.649

Baten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	125.954	225.612	187.183	187.183	187.183	187.183
Totaal	125.954	225.612	187.183	187.183	187.183	187.183

Saldo prog. 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	7.574.113	4.631.894	4.128.466	4.128.466	4.128.466	4.128.466
--	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

b Met welke producten wordt dit programma gerealiseerd?

Productnummer en productnaam	Saldo	Lasten	Baten
2100.0 Wegen	2.543.366	2.616.275	72.909
2100.1 Straatverlichting	424.326	432.917	8.591
2100.2 Straatmeubilair	2.176	2.176	0
2100.3 Gladheidsbestrijding	192.085	192.085	0
2100.4 Straatreiniging	170.466	270.369	99.903
2100.5 Werken voor derden	8.161	8.161	0
2100.6 Verkeersmaatregelen	371.818	371.818	0
2100.7 Verkeersafwikkeling en -circulatie	115.693	115.693	0
2100.8 Verkeerveiligheid	76.461	82.241	5.780
2120.0 Openbaar vervoer	27.218	27.218	0
2140.0 Parkeren	27.881	27.881	0
2230.0 Overzetveren	32.328	32.328	0
2400.0 Waterbeheer	136.487	136.487	0
Totaal	4.128.466	4.315.649	187.183

c. Welke PNL-posten horen bij dit programma?

PNL-posten 2015-2018 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest. BCF	2015	2016	2017	2018
3.	Openbare verlichting						
a.	2015 div. investeringen	2015	247.778	19.048			
b.	Verlaging onderhoud	2015	(exploitatie)	-5.900			
c.	2015 investeringen	2015	170.480	9.264			
d.	Verlaging onderhoud	2015	(exploitatie)	-12.837			
e.	2016 investeringen armaturen	2016	194.986		14.990		
f.	2016 investeringen masten	2016	245.147		13.322		
g.	Verlaging onderhoud	2016	(exploitatie)		-18.737		
4.	Vogelbuurt Driel						
a.	Vogelbuurt Driel 2015	2015	233.000	17.912			
b.	Vogelbuurt Driel 2016	2016	233.000		17.912		
c.	Vogelbuurt Driel 2017	2017	233.000			17.912	
5.	Reconstructie Kon. Julianastraat Randwijk	2015	110.000	8.456			
6.	Vervanging asfaltribbelstroken						
a.	Weteringsewal tussen Logtsestr. en A50	2015	195.500	15.029			
b.	Weteringsewal tussen A50 en Slopestraat	2016	211.600		16.267		
7.	Centrumplan Elst: investeringskosten 2015	2015	1.250.000	96.095			
TOTAAL				147.067	43.754	17.912	0

Eenmalige nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2015	2016	2017	2018
8a.	Studie extra aansluiting De Aam op A325	2015	50.000	50.000			
8b.	Studie bevorderen optimale verbindingen kernen	2015	50.000	50.000			
TOTAAL				100.000	0	0	0

2.3 Economische zaken

➤ Speerpunt: Opstellen economisch actieplan

a. Wat willen we bereiken?

Opstellen economisch actieplan met daarin in ieder geval opgenomen de actiepunten:

- Faciliteren van bedrijfsvestiging en uitbreiding van vestigingsmogelijkheden;
- Opschonen en waar nodig verbeteren van bedrijventerreinen;
- Zoveel mogelijk wegnemen van belemmeringen in wetten en regels;
- Meedenken met de agrarische sector bij het realiseren van een gezonde en duurzame bedrijfsvoering;
- Uitbesteden van gemeentelijk werk op zodanige wijze laten plaatsvinden dat de gemeente wáár voor zijn geld krijgt en dat lokale (vaak kleinere) ondernemers bij aanbesteding een eerlijke kans hebben;
- Daadkrachtig steunen van het MKB door het instellen van een ondernemers-ambassadeur;
- Steun verlenen aan “Betuwe Onderneemt Beter” en aan initiatieven zoals MIB (Maak Industrie Betuwe) die het MBO werkaanbod verbeteren.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Wij stellen in samenspraak met het veld in 2015 een economisch actieplan op waarbinnen bovengenoemde actiepunten een plek krijgen. Deze komt ter informatie naar u toe.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

Overige actiepunten economische zaken

- *Mobiliteitsmanagement*

Ten behoeve van mobiliteitsmanagement stellen we voor 2015 een eenmalig bedrag van € 50.000 beschikbaar. Mobiliteitsmanagement richt zich op het optimaliseren van personen- en goederenstromen van en naar bedrijven. Het doel is om gezamenlijk met de ondernemers de bereikbaarheid, luchtkwaliteit, leefbaarheid te verbeteren op de bedrijventerreinen.

Zie PNL-post 9.

Financiële recapitulatie programma Economische zaken

a. Wat mag dit programma kosten?

Lasten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	1.207.223	404.246	451.105	451.105	451.105	451.105
Totaal	1.207.223	404.246	451.105	451.105	451.105	451.105

Baten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	846.549	104.666	70.461	70.461	70.461	70.461
Totaal	846.549	104.666	70.461	70.461	70.461	70.461

Saldo prog. 3. Economische zaken	360.674	299.580	380.644	380.644	380.644	380.644
---	---------	---------	---------	---------	---------	---------

b. Met welke producten wordt dit programma gerealiseerd?

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
3100.1	Markt	43.995	47.535	3.540
3100.2	Economisch stimuleringsbeleid	352.297	372.445	20.148
3110.0	Baten marktgelden	-35.201	0	35.201
3300.0	Nutsvoorzieningen	12.140	23.712	11.572
3410.0	Overige agrarische zaken	7.413	7.413	0
Totaal		380.644	451.105	70.461

c. Welke PNL-posten horen bij dit programma?

PNL-posten 2015-2018 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten
Geen

Eenmalige nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2015	2016	2017	2018
9.	Mobiliteitsmanagement	2015	50.000	50.000			
			TOTAAL	50.000	0	0	0

2.4 Onderwijs

- Speerpunt: Opstellen strategische onderwijsagenda

a. Wat willen we bereiken?

Opstellen strategische onderwijsagenda met hierin in ieder geval opgenomen de actiepunten:

- Stimuleren dat alle jongeren een startkwalificatie op de arbeidsmarkt behalen en vertrouwd raken met het gegeven dat “levenslang leren” onlosmakelijk bij hun toekomst hoort;
- Bevorderen dat er voldoende stages en leerbanen voor jongeren zijn;
- Scheppen van een goed ondernemingsklimaat waardoor een aantrekkende stimulans ontstaat zodat iedereen kan meedoen in Overbetuwe;
- Zorgen dat schooluitval zo maximaal mogelijk wordt gereduceerd;
- Stimuleren van de (verdere) ontwikkeling van een echt regionaal arbeidsmarktbeleid;
- Actief voorkomen of wegwerken van onderwijsachterstanden in de vroege voorschoolse periode;
- Streven naar integratie van gesubsidieerde en commerciële kinderopvanginstanties in de voorschoolse educatie;
- Versterken van natuureducatie door basisscholen 4 keer per jaar een bezoek te laten brengen aan project-initiatieven op CNME-gebied (boerenbedrijven, fruitbedrijven enzovoorts);
- Alsnog faciliteren van kinderen die aan het einde van groep 4 niet kunnen zwemmen.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Wij stellen in samenspraak met het veld in 2015 een strategische onderwijsagenda op. Deze komt ter informatie naar u toe.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

- Speerpunt: Onderzoeken huisvesting Overbetuwe College (OBC)

a. Wat willen we bereiken?

Realiseren van toekomstbestendige en functionele huisvesting voor het OBC tegen maatschappelijk verantwoorde kosten.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

In 2015 proberen we met het bestuur van OBC afspraken te maken over hun toekomstige huisvesting.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor zijn geen middelen gereserveerd.

Overige actiepunten onderwijs

- *Overige onderwijshuisvesting*

We willen ruimte voor onze scholen en afspraken nakomen over de onderwijshuisvesting.

Dit doen we door in 2015 middelen beschikbaar stellen voor de volgende investeringen op het gebied van onderwijshuisvesting;

- Aanpassing gebouw i.v.m. fusie Meander/Drieluik, investering € 450.000;
- Uitbreiding inrichting basisschool De Vallei, investering € 20.231;
- Uitbreiding inrichting basisschool De Zonnepoort, investering € 19.574.

Zie PNL-post 10a t/m 10d.

Daarnaast willen we een eenmalig budget van € 66.123 beschikbaar stellen voor asbestverwijdering van scholen en van € 3.500 voor verhuiskosten van de Vallei na het 1e schooljaar. Zie PNL-post 12a en 12b.

Financiële recapitulatie programma Onderwijs

a. Wat mag dit programma kosten?

Lasten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	6.284.713	6.230.457	6.105.694	6.105.694	6.105.694	6.105.694
Totaal	6.284.713	6.230.457	6.105.694	6.105.694	6.105.694	6.105.694

Baten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	299.695	316.260	276.577	276.577	276.577	276.577
Totaal	299.695	316.260	276.577	276.577	276.577	276.577

Saldo prog. 4. Onderwijs	5.985.018	5.914.197	5.829.117	5.829.117	5.829.117	5.829.117
---------------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

b. Met welke producten wordt dit programma gerealiseerd?

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
4200.0	Basisonderwijs (openb. en bijz.), excl. huisvest.	19.275	19.275	0
4200.2	Toezicht Basisonderwijs (openb. en bijz.)	6.285	6.285	0
4210.0	Basisonderwijs (openb. en bijz.), onderwijshuisv.	2.127.307	2.153.253	25.946
4310.0	Spec. (voortgez.) onderw. (openb. en bijz), onderwijshuisv.	260.717	260.717	0
4410.0	Voortgez. onderw. (openb. en bijz.), onderwijs-huisv.	1.104.255	1.166.500	62.245
4800.0	Leerplicht	351.557	460.371	108.814
4800.1	Schoolbegeleiding	103.725	103.725	0
4800.2	Leerlingenvervoer	1.032.682	1.034.682	2.000
4800.3	Schoolzwemmen	48.961	48.961	0
4800.4	Bewegingsonderwijs	563.374	640.946	77.572
4800.5	Logopedie	50.000	50.000	0
4800.6	Onderwijsachterstandsbeleid	69.380	69.380	0
4800.7	Overige lokaal bestuurlijke onderwijstaken	80.018	80.018	0
4820.0	Volwasseneducatie	11.581	11.581	0
Totaal		5.829.117	6.105.694	276.577

c. Welke PNL-posten horen bij dit programma?

PNL-posten 2015-2018 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2015	2016	2017	2018
10.	Onderwijshuisvesting						
a.	Aanpassing gebouw i.v.m. fusie Meander/ Drieluik	2015	450.000	30.348			
b.	Uitbreiding inrichting basisschool De Vallei 2015	2015	20.231	2.557			
c.	Uitbreiding inrichting basisschool De Vallei 2016	2016	pm		pm		
d.	Uitbreiding inrichting basisschool De Zonnepoort	2015	19.574	2.474			
			TOTAAL	35.379	0	0	0

Eenmalige nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2015	2016	2017	2018
11.	Stimulering inhoud. samenw. brede school	2015	40.000	40.000			
12.	Onderwijshuisvesting						
a.	Asbestverwijdering scholen	2015	66.123	66.123			
b.	Verhuiskosten De Vallei na 1e schooljaar	2015	3.500	3.500			
13.	Verwijderen noodlokalen VSO De Brou- werij						
a.	Sloop en herstelwerkzaamheden terrein	2015	32.158	32.158			
b.	Afschrijving boekwaarde noodlokalen	2015	47.142	47.142			
			TOTAAL	188.923	0	0	0

2.5 Cultuur, sport en recreatie

- Speerpunt: Aanleggen kunstgras voor buitensportverenigingen

a. Wat willen we bereiken?

Kunstgras aanleggen voor buitensportverenigingen (als eerste Elistha, RKSV Driel, SVHA en SDOO in 2015), uitgaande van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van deze verenigingen, mede gebaseerd op nog te maken afspraken voor maatschappelijk maximaal rendement.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

We leggen in 2015 kunstgrasvelden aan voor in eerste instantie vier verenigingen. Daar staat tegenover dat de verenigingen zelf de kosten van de realisatie en het onderhoud van de club- en kleedaccommodaties voor hun rekening moeten nemen.

c. Wat gaat dit kosten?

Dit vergt een investering van € 1.400.000, jaarlijkse kapitaallasten van € 85.948 vanaf 2015. Zie PNL-post 15.

- Speerpunt: Uitwerken kostendekkende tarieven accommodaties

a. Wat willen we bereiken?

We willen komen met een voorstel waarin het uitgangspunt kostendekkende tarieven, daar waar wenselijk en mogelijk, concreet wordt uitgewerkt.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

U ontvangt ter besluitvorming in 2015 een voorstel voor een nieuw tariefstelsel, inclusief bijbehorende verordening.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

- Speerpunt: Realiseren nieuwbouw MFC / sportzaalaccommodatie Herveld-Andelst

a. Wat willen we bereiken?

Nieuwbouw van een multifunctioneel centrum / sportzaalaccommodatie in Herveld-Andelst realiseren, medio 2016.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

In 2015 wordt onderzoek gedaan om tot een concretisering van deze ambitie te komen. Hiertoe wordt een Programma van Eisen opgesteld.

c. Wat gaat dit kosten?

We gaan hierbij uit van een investering van (maximaal) € 4.000.000, uit te voeren in 2016, onder de voorwaarde dat het dorp zelf de exploitatie ter hand neemt. Zie PNL-post 17.

➤ Speerpunt: Ontwikkelen visie op bibliotheek

a. Wat willen we bereiken?

Ontwikkelen van een visie op nut en noodzaak van de bibliotheek in onze samenleving, met daarin meegenomen een evaluatie van BOS (Bibliotheek op School).

b. Wat gaan we hiervoor doen?

In 2015 gaan we in samenspraak met partners deze visie ontwikkelen.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

Overige actiepunten cultuur en recreatie

- *Vervanging lichtmasten EMM Randwijk / SC Valburg*

We kiezen er voor bij te dragen aan de vervanging van de lichtmasten van EMM Randwijk / SC Valburg met een investeringsbedrag van € 25.000 in 2015. De bijbehorende kapitaallasten bedragen € 1.922. Zie PNL-post 16.

Financiële recapitulatie programma Cultuur, sport en recreatie

a. Wat mag dit programma kosten?

Lasten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	8.054.007	7.826.152	7.936.842	7.936.842	7.936.842	7.936.842
Totaal	8.054.007	7.826.152	7.936.842	7.936.842	7.936.842	7.936.842

Baten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	1.024.628	960.425	1.024.979	1.024.979	1.024.979	1.024.979
Totaal	1.024.628	960.425	1.024.979	1.024.979	1.024.979	1.024.979

Saldo prog. 5. Cultuur, sport en recreatie	7.029.379	6.865.727	6.911.863	6.911.863	6.911.863	6.911.863
---	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

b. Met welke producten wordt dit programma gerealiseerd?

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
5100.0	Bibliotheek	823.627	823.627	0
5110.0	Muziekonderwijs	64.152	64.152	0
5111.0	Ontwikkelingssamenwerking	0	0	0
5113.0	Nationale herdenkingsbijeenkomsten	14.801	14.801	0
5300.0	Sportsubsidiering	246.490	246.717	227
5300.1	Sportaccommodaties	1.316.921	2.059.095	742.174
5310.1	Groene sportvelden en terreinen	439.120	522.407	83.287
5400.0	Kunst en cultuur	225.793	225.793	0
5410.0	Monumenten	46.500	46.500	0
5600.0	Openbaar groen	2.777.207	2.860.508	83.301
5600.1	Recreatie	312.925	312.925	0
5600.2	Evenementen	275.634	344.009	68.375
5600.3	Overige evenementen	25.723	29.148	3.425
5600.4	Volkstuinen	5.273	9.273	4.000
5600.5	Overige grondverhuur	104.354	144.544	40.190
5800.0	Overige recreatieve voorzieningen	215.343	215.343	0
5800.1	Lokale omroep	18.000	18.000	0
Totaal		6.911.863	7.936.842	1.024.979

c. Welke PNL-posten horen bij dit programma?

PNL-posten 2015-2018 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2015	2016	2017	2018
14.	Groenreconstructies 2015	2015	25.000	2.328			
15.	Aanleg kunstgrasvelden voetbal (4 velden)	2015	1.400.000	85.948			
16.	Verv. lichtmasten EMM Randwijk/SC Valburg	2015	25.000	1.922			
17.	MFC Herveld	2016	4.000.000		217.373		
TOTAAL				90.198	217.373	0	0

Eenmalige nieuwe lasten

Geen

2.6 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

➤ Speerpunt: Voorbereiden transformatie sociaal domein (van 1-1-2015 tot 1-1-2017)

a. Wat willen we bereiken?

Een stevig stelsel voor maatschappelijke ondersteuning, waarin we samen met onze partners en inwoners zoeken naar passende oplossingen voor mensen die (tijdelijk) hulp nodig hebben. We richten ons daarbij op een doorontwikkeling van (nieuwe) werkwijzen, het inrichten van een goede maatschappelijke basisinfrastructuur en een cultuurverandering gericht op het uitgaan van eigen kracht.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Wij leggen in 2015 ter vaststelling aan u een transformatieagenda voor. Deze wordt vervolgens door ons in samenspraak met het veld uitgevoerd.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

Overige actiepunten sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

- *Bijdrage renovatie dorps huis Beatrix in Slijk-Ewijk*

We willen een bijdrage leveren aan de renovatie van het dorps huis Beatrix in Slijk-Ewijk.

De renovatie van het dorps huis Beatrix in Slijk-Ewijk kost een eenmalig bedrag van € 150.000 in 2015. Zie PNL-post 19.

Financiële recapitulatie programma Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

a. Wat mag dit programma kosten?

Lasten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	26.570.360	27.054.319	40.597.105	40.597.105	40.597.105	40.597.105
Totaal	26.570.360	27.054.319	40.597.105	40.597.105	40.597.105	40.597.105

Baten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	15.031.080	15.054.784	10.015.120	10.015.120	10.015.120	10.015.120
Totaal	15.031.080	15.054.784	10.015.120	10.015.120	10.015.120	10.015.120

Saldo prog. 6. Soc. voorz. en maatsch. dienstv.	11.539.280	11.999.535	30.581.985	30.581.985	30.581.985	30.581.985
--	------------	------------	------------	------------	------------	------------

b. Met welke producten wordt dit programma gerealiseerd?

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
6100.0	Bijstandsverlening	702.759	702.759	0
6100.1	Uitkeringen	1.489.334	9.505.071	8.015.737
6100.2	Fraudebestrijd., terugvord. en verhaal (WWB)	117.047	117.047	0
6110.1	Sociale werkvoorziening IOAW en IOAZ algemeen	4.808.986	4.808.986	0
6120.0	Uitkeringen IOAW en IOAZ	0	0	0
6120.1	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	56.143	56.143	0
6140.0	Verbetering inkomenssituatie	952.927	977.927	25.000
6140.1	Financiële dienstverlening	225.723	225.723	0
6210.0	Vreemdelingen	36.494	73.994	37.500
6230.0	Re-integratie- en participatievoorz.	809.108	809.108	0
6500.0	Kinderopvang	259.946	314.601	54.655
6500.1	Peuterspeelzalen	692.831	756.877	64.046
6610.0	Maatwerkvoorz. Natura materieel Wmo	1.294.201	1.301.329	7.128
6620.0	Maatwerkvoorz. Natura immaterieel Wmo	5.507.424	5.507.424	0
6630.0	Opvang en beschermd wonen Wmo	0	0	0
6670.0	Eigen bijdrage maatwerkvoorz. en opvang Wmo	-941.529	0	941.529
6700.0	Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	557.921	557.921	0
6700.1	Algemeen maatschappelijk werk	431.268	431.268	0
6700.2	Welzijnsdiensten	562.747	562.747	0
6700.3	Sociaal-cultureel werk	139.736	139.736	0
6700.4	Welzijnsaccommodaties	493.484	1.160.742	667.258
6700.5	Minderheden	10.799	10.799	0
6700.6	Jeugd- en jongerenwerk	480.730	682.997	202.267
6700.7	Kernenbeleid	230.199	230.199	0
6700.8	Jeugdgezondheidszorg maatwerkdeel	504.703	504.703	0
6710.0	Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	763.314	763.314	0
6720.0	PGB Wmo en jeugd	2.769.818	2.769.818	0
6770.0	Eigen bijdrage alg. voorz. Wmo en jeugd	0	0	0
6820.0	Individuele voorzieningen Natura Jeugd	1.704.852	1.704.852	0
6820.1	Jeugd GGZ	2.894.288	2.894.288	0
6820.2	Jeugd en opvoedhulp	1.757.258	1.757.258	0
6820.3	Jeugd AWBZ verblijf	1.086.704	1.086.704	0
6820.4	Jeugd AWBZ persoonlijke verzorging	59.606	59.606	0
6830.0	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang Jeugd	123.164	123.164	0
6870.0	Ouderbijdr. individuele voorz. en opvang Jeugd	0	0	0
Totaal		30.581.985	40.597.105	10.015.120

c. Welke PNL-posten horen bij dit programma?

PNL-posten 2015-2018 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten

Geen

Eenmalige nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2015	2016	2017	2018
18.	Vorbereidingskosten 3 decentralisaties						
a.	Vorbereidingskosten 3 decentralisaties 2015	2015	706.000	706.000			
	Terugstorting algemene reserve						
a.	Terugstorting 2015	2015	-220.000	-220.000			
b.	Terugstorting 2016	2016	-456.000		-456.000		
c.	Terugstorting 2017	2017	-456.000			-456.000	
19.	Bijdrage renovatie dorpshuis Beatrix Slijk-Ewijk	2015	150.000	150.000			
TOTAAL				636.000	-456.000	-456.000	0

2.7 Volksgezondheid en milieu

➤ Speerpunt: Actualiseren klimaatbeleid

a. Wat willen we bereiken?

Actualiseren van het Klimaatbeleid in 2015 en daarbij meenemen van de aandachts- en speerpunten uit het coalitieprogramma. Samengevat gaat het om:

- Woningbestand en gemeentelijke gebouwen energiezuiniger maken;
- Stimuleren duurzame energie;
- Energie een vast onderdeel maken van aanvraag milieuvergunning;
- Instellen duurzaamheidsprijs;

Voor Windmolens bij Reeth geldt 'nee, tenzij'.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Wij organiseren in 2015 een raadsconferentie. De uitkomsten van deze conferentie verwerken wij in een uitvoeringsnotitie welke u ter informatie krijgt.

c. Wat gaat dit kosten?

We maken een eenmalig bedrag van € 50.000 vrij voor het ontwikkelen van een werkwijze waarmee het thema duurzaamheid een leidend principe wordt in alle gemeentelijke onderwerpen. Verder maken we € 50.000 structureel vrij voor de voortzetting van de uitvoering van het huidige beleid. Dit budget is ook leidend voor de uitvoering van het nieuw te vormen beleid. Zie PNL-posten 20 en 21.

➤ Speerpunt: Onderzoeken toekomst milieustraten Elst en Andelst

a. Wat willen we bereiken?

Onderzoeken toekomst milieustraten Elst en Andelst

b. Wat gaan we hiervoor doen?

U ontvangt in 2015 een voorstel, inclusief investeringsplan.

c. Wat gaat dit kosten?

De kosten hiervan zijn nog niet bekend, maar zullen worden opgenomen in het investeringsplan.

Financiële recapitulatie programma Volksgezondheid en milieu

a. Wat mag dit programma kosten?

Lasten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	10.582.223	10.790.812	10.400.179	10.400.179	10.400.179	10.400.179
Totaal	10.582.223	10.790.812	10.400.179	10.400.179	10.400.179	10.400.179

Baten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	8.702.898	8.679.074	8.274.724	8.274.724	8.274.724	8.274.724
Totaal	8.702.898	8.679.074	8.274.724	8.274.724	8.274.724	8.274.724

Saldo prog. 7. Volks- gezondheid en milieu	1.879.326	2.111.738	2.125.455	2.125.455	2.125.455	2.125.455
---	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

b. Met welke producten wordt dit programma gerealiseerd?

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
7140.0	Openbare gezondheidszorg	582.955	582.955	0
7150.0	Jeugdgezondheidszorg: uniformdeel	731.739	731.739	0
7210.0	Afvalverwijdering	2.898.277	3.815.052	916.775
7211.0	Bestrijding hondenoverlast	133.959	133.959	0
7220.0	Rioolbeheer	3.652.756	3.668.910	16.154
7230.0	Milieu algemeen (incl. APV)	938.455	938.455	0
7230.1	Bedrijven (milieu)	58.618	70.618	12.000
7230.2	Bodembeheer	69.234	74.545	5.311
7230.3	Gemeentelijke Interne Milieuzorg (GIM)	0	0	0
7230.4	Klimaatnota	68.069	68.069	0
7230.5	Mobiliteit (milieu)	51.983	51.983	0
7230.7	Natuur- en milieu-educatie	36.211	36.211	0
7230.8	Externe integratie (milieu)	0	0	0
7230.9	Klimaatnota	118.132	118.132	0
7232.0	Ongedierte	28.204	28.204	0
7240.0	Begraven	81.347	81.347	0
7250.0	Baten reinigingsrecht en afvalstoffenheffing	-3.562.749	0	3.562.749
7260.0	Baten rioolrechten	-3.692.356	0	3.692.356
7320.0	Baten begraafrechten	-69.379	0	69.379
Totaal		2.125.455	10.400.179	8.274.724

c. Welke PNL-posten horen bij dit programma?

PNL-posten 2015-2018 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest. BCF	2015	2016	2017	2018
20.	Structureel budget duurzaamheid	2015	(exploitatie)	50.000			
TOTAAL				50.000	0	0	0

Eenmalige nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2015	2016	2017	2018
21.	Eenmalig budget duurzaamheid	2015	50.000	50.000			
22.	Deelname ODRA						
a.	Deelname ODRA 2015 (netto)	2015	94.932	94.932			
b.	Deelname ODRA 2016 (netto)	2016	43.231		43.231		
c.	Deelname ODRA 2017 (netto)	2017	0				
TOTAAL				144.932	43.231	0	0

2.8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

- Speerpunt: Het landschappelijke karakter van Overbetuwe bewaren en beter benutten in een goede balans tussen stedelijke en landelijke gebiedsinrichting

a. Wat willen we bereiken?

Het landschappelijke karakter van Overbetuwe bewaren en beter benutten in een goede balans tussen stedelijke en landelijke gebiedsinrichting door het verder uitbouwen van wandel-, fiets- en uitlooproutes, met regulering van uitloop van honden door aanwijzen van "roedelgebieden", dit ook ter voorkoming van de neospora-bacterie.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

In 2015 leggen we twee roedelgebieden aan in Park Lingezen.

c. Wat gaat dit kosten?

In 2016 is eenmalig € 50.000,- beschikbaar voor het realiseren van aanvullende plannen. Zie PNL-post 23.

- Speerpunt: Ontwikkelen stationsomgeving Zetten-Andelst

a. Wat willen we bereiken?

Ontwikkelen stationsomgeving Zetten-Andelst

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Wij stellen een gebiedsvisie met daarbij behorende strategische agenda op. Deze komt in 2015 ter vaststelling in de raad.

c. Wat gaat dit kosten?

Vooruitlopend op het vaststellen van de visie op de stationsomgeving van Zetten-Andelst reserveren we al een eenmalig budget van € 50.000 in 2015 voor eventuele grondaankopen en of herinrichting. Zie PNL-post 24.

- Speerpunt: Actualiseren Woonvisie

a. Wat willen we bereiken?

De huidige Woonvisie is geschreven voor de periode tot en met 2015. We gaan de Woonvisie in 2015 actualiseren en nemen de aandachts- en speerpunten uit het coalitieprogramma daarin mee. Samengevat gaat het om:

- Verschuiven accent naar vernieuwing en optimale benutting bestaand bebouwd gebied, bestaande planlocaties en Collectief Particulier Opdrachtgeverschap;
- Starten met een proef welstandsvrij of welstandsluw bouwen;
- Prioriteit geven aan sociale huurwoningen;
- Stimuleren van mogelijkheden voor levensloop bestendig bouwen en energiezuinig/ duurzaam bouwen.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

We starten in 2015 met een informatieve sessie met u over de evaluatie van de woonvisie. Vervolgens stellen we nieuw een woonbeleid op, inclusief bijbehorende uitvoeringsagenda.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

- Speerpunt: Uitvoeren haalbaarheidsstudie verkabeling hoogspanningslijnen

a. Wat willen we bereiken?

Inzicht in de consequenties van verkabelen voor de gemeente Overbetuwe.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Uitvoeren van een haalbaarheidsstudie verkabeling hoogspanningsleidingen.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor trekken we in 2015 eenmalig € 50.000 uit. Zie PNL-post 25.

- Speerpunt: Opstellen visie voor de ontwikkelingen aan de oostkant van de gemeente (Park 15, ROP, De Danenberg)

a. Wat willen we bereiken?

Bepalen hoe we als gemeente - samen met andere partijen - ambities en doelen kunnen behalen in de zone rondom de A15 (tussen knooppunt Valburg en Ressen). Hierbij spelen minimaal 6 projecten en onderzoeken: Park 15, reconstructie afslag 38, Landschapspark De Danenberg, verbreding A15, onderzoek naar windmolens en studie naar een provinciale railterminal.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Opstellen van een strategie voor de 'A15-corridor' die ingaat op proces en communicatie. De processtrategie maakt inzichtelijk hoe we kunnen (bij)sturen op de ambities en doelen voor deze zone. De communicatiestrategie gaat in op de wijze van interactie met alle betrokkenen en belanghebbenden.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

- Speerpunt: Onderzoeken mogelijkheden voor één integrale, lokale omgevingsvisie

a. Wat willen we bereiken?

Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor één integrale visie die ingaat op de duurzame fysiek-ruimtelijke leefomgeving in Overbetuwe. Dit naar aanleiding van het wetsvoorstel voor de nieuwe omgevingswet waarin o.a. de Wet ruimtelijke ordening, Wet milieubeheer, Waterwet en Woningwet (gedeeltelijk) samensmelten. Inwerkingtreding wordt verwacht in 2018. Daarnaast loopt binnenkort de looptijd af van verschillende sectorale lokale plannen.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

We stellen in 2015 een concept omgevingsvisie op.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor trekken we in 2015 eenmalig € 70.000 uit. Zie PNL-post 26.

➤ Speerpunt: MFC Valburg

a. Wat willen we bereiken?

Nieuwbouw van het MFC Valburg mogelijk maken conform het raadsamendement van juni 2013, waarbij de regie ligt bij de dorpsraad.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

De dorpsraad is nu aan zet om een businessplan op te stellen.

c. Wat gaat dit kosten?

Voor de nieuwbouw van het MFC Valburg zijn al financiële middelen beschikbaar gesteld via het PNL 2014-2017 van de Programmabegroting 2014.

Financiële recapitulatie programma Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

a. Wat mag dit programma kosten?

Lasten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	28.768.439	4.963.898	4.689.467	4.689.467	4.689.467	4.689.467
Totaal	28.768.439	4.963.898	4.689.467	4.689.467	4.689.467	4.689.467

Baten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	22.620.184	2.203.927	2.246.109	2.246.109	2.246.109	2.246.109
Totaal	22.620.184	2.203.927	2.246.109	2.246.109	2.246.109	2.246.109

Saldo prog. 8. Ruimt. orden. en volkshuisv.	6.148.255	2.759.971	2.443.358	2.443.358	2.443.358	2.443.358
--	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

b. Met welke producten wordt dit programma gerealiseerd?

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
8100.0	Ruimtelijke ordening	506.458	506.458	0
8100.1	Planologie en stedenbouw	0	0	0
8100.2	Bestemmingsplannen	513.036	658.099	145.063
8200.1	Subsidiëring woningbouw	0	0	0
8200.2	Verhuur gemeentelijke woningen	-1.947	3.268	5.215
8220.0	Volkshuisvesting	154.556	155.368	812
8220.3	Uitvoering woonvisie	68.179	68.179	0
8220.4	Bouw- en woningtoezicht	1.070.661	1.070.661	0
8220.5	Handhaving	156.892	156.892	0
8220.6	Bouwen en wonen algemeen	54.518	54.518	0
8230.0	Bouwvergunningen	-718.000	0	718.000
8300.0	Grondexploitatie	363.740	1.730.759	1.367.019
8300.1	Overige grondzaken	275.265	285.265	10.000
Totaal		2.443.358	4.689.467	2.246.109

c. Welke PNL-posten horen bij dit programma?

PNL-posten 2015-2018 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten

Geen

Eenmalige nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2015	2016	2017	2018
23.	Extra ambities realisatie wandelroutes	2016	50.000		50.000		
24.	Grondaankoop Zetten (station)	2015	50.000	50.000			
25.	Haalbaarh. studie verkabeling hoogspanningslijnen	2015	50.000	50.000			
26.	Opstellen omgevingsvisie	2015	70.000	70.000			
TOTAAL				170.000	50.000	0	0

2.9 Financiën en bedrijfsvoering

Binnen dit programma zijn de volgende speerpunten geformuleerd:

- Renoveren gemeentelijke huisvesting
- Invoeren “anders werken, altijd digitaal, plaatsonafhankelijk (@@P)”
- Verbeteren informatievoorziening
- Doorontwikkelen dienstverlening
- Zorgen voor solide en toekomstbestendige financiën
- Bepalen toekomstig takenpakket Gemeente Overbetuwe
- Vormgeven gekantelde manier van werken
- Verbeteren sturing
- Ontwikkelen en uitvoeren van een strategisch HR-beleid

In de paragraaf bedrijfsvoering vindt u over deze speerpunten nadere informatie (op hoofdlijnen). Meer gedetailleerde informatie staat in de Uitvoeringsagenda 2014-2018.

Voor het speerpunt invoeren “anders werken, altijd digitaal, plaatsonafhankelijk (@@P)” zijn structurele middelen opgenomen. Zie PNL-post 29a t/m 29d.

Voor het speerpunt doorontwikkelen dienstverlening is een structureel budget van € 50.000 opgenomen. Zie PNL-post 30.

Een deel van de speerpunten heeft deels betrekking op de producten die onder programma 10. Algemeen bestuur zijn opgenomen.

Financiële recapitulatie programma Financiën en bedrijfsvoering

a. Wat mag dit programma kosten?

Lasten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	975.162	1.134.952	1.494.104	1.494.104	1.494.104	1.494.104
Totaal	975.162	1.134.952	1.494.104	1.494.104	1.494.104	1.494.104

Baten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	418.101	216.215	65.220	65.220	65.220	65.220
Totaal	418.101	216.215	65.220	65.220	65.220	65.220

Saldo prog. 9. Financiën en bedrijfsvoering	557.061	918.737	1.428.884	1.428.884	1.428.884	1.428.884
--	---------	---------	-----------	-----------	-----------	-----------

b. Met welke producten wordt dit programma gerealiseerd?

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
9140.1	Hypothecaire geldleningen	-26.436	22.081	48.517
9220.3	Algemene baten en lasten sociaal deelfonds	427.066	427.066	0
9221.0	Organisatieverliezen	108.423	108.423	0
9300.0	Uitvoering Wet WOZ	408.987	408.987	0
9600.0	Saldo kostenplaatsen	510.844	527.547	16.703
Totaal		1.428.884	1.494.104	65.220

c. Welke PNL-posten horen bij dit programma?

PNL-posten 2015-2018 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2015	2016	2017	2018
27.	Nieuwe I&A-beleidsplan						
a.	Vervangingsinvesteringen hardware 2015	2015	180.433	41.101			
b.	Vervangingsinvesteringen hardware 2016	2016	187.117		42.624		
c.	Vervangingsinvesteringen hardware 2017	2017	35.900			8.178	
29.	Faciliteren tijd- en plaatsonafhankelijk werken						
a.	Diverse software en uitbreiding Wifi-netwerk	2015	123.659	28.168			
b.	Aanschaf hardware (tablet/laptop en smart-phone)	2015	227.142	82.628			
c.	Exploitatielasten vanaf 2015	2015	(exploitatie)	8.281			
d.	Exploitatielasten vanaf 2016	2016	(exploitatie)		3.486		
30.	Proj.opdr. "Toekomstbestendige dienstverl."	2015	(exploitatie)	50.000			
TOTAAL				210.178	46.110	8.178	0

Eenmalige nieuwe lasten

Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2015	2016	2017	2018
28.	Nieuwe I&A-beleidsplan						
a.	Projecten 2015 - eenmalige lasten	2015	75.000	75.000			
b.	Projecten 2016 - eenmalige lasten	2016	75.000		75.000		
c.	Projecten 2017 - eenmalige lasten	2017	75.000			75.000	
d.	Projecten 2018 - eenmalige lasten	2018	75.000				75.000
TOTAAL				75.000	75.000	75.000	75.000

2.10 Algemeen bestuur

- Speerpunt: Behouden van levendige dorpen met een duidelijk eigen karakter en identiteit door voorziening op maat te bieden in relatie tot de DOP's

a. Wat willen we bereiken?

Behouden van levendige dorpen met een duidelijk eigen karakter en identiteit door voorziening op maat te bieden in relatie tot de DOP's realiseren door:

- per kern inzoomen op ontwikkelingen en wensen;
- vertalen naar uitvoeringsprogramma voorzieningennota;
- duidelijkheid geven over prioritering bij de uitvoering van de DOP's en de wijze waarop dit wordt opgepakt (wie pakt dit op, waar ligt regie, welk budget is beschikbaar etc).

b. Wat gaan we hiervoor doen?

De aanpak van dit speerpunt krijgt een plek binnen de transformatieagenda (zie paragraaf 2.7). Hierbij worden de DOP's en de door u vastgestelde Voorzieningennota betrokken. Om begin 2016 een gezamenlijke sociaal-maatschappelijke agenda per kern te hebben gaan we in 2015 het gesprek met de dorpen aan.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

- Speerpunt: Versterken van het functioneren van dorpsraden, wijkplatforms en oranjeverenigingen

a. Wat willen we bereiken?

Versterken van het functioneren van dorpsraden, wijkplatforms en oranjeverenigingen door:

- dorpsraden en wijkplatforms vaker zeggenschap te geven over budgetten, waardoor elk(e) dorp/buurt/wijk kan inzetten op de eigen identiteit, creativiteit en kwaliteiten;
- het beheer van speeltuinen en speelweiden onder te brengen bij dorpsraden en wijkplatforms als dit zonder onoverkomelijke bezwaren mogelijk is;
- met dorpsraden en wijkplatforms af te stemmen hoe de DOP's verder worden uitgevoerd en op welke wijze dit wordt opgepakt (wie pakt dit op, waar ligt regie, welk budget is beschikbaar etc)
- te bezien op welke wijze oranjeverenigingen kunnen worden versterkt.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

Dit speerpunt past uitstekend bij het vorige speerpunt, daarom koppelen we deze aan elkaar. Dit betekent dat de aanpak van dit speerpunt een plek krijgt binnen de transformatieagenda (zie paragraaf 2.7). Hierbij worden de DOP's en de door u vastgestelde Voorzieningennota betrokken. Om begin 2016 een gezamenlijke sociaal-maatschappelijke agenda per kern te hebben gaan we in 2015 het gesprek met de dorpen (inclusief de oranjeverenigingen) aan.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

- **Speerpunt: Regionale samenwerking: in beeld brengen koers en evalueren samenwerkingsverbanden**

a. Wat willen we bereiken?

- In beeld brengen van de koers voor regionale samenwerking op strategisch en tactisch niveau.
- Op basis van deze koers nut en noodzaak van de diverse samenwerkingsverbanden evalueren. Hierbij is het van belang te toetsen of deze samenwerkingsverbanden voordelen bieden voor de gemeente, of er sprake is van democratisch gecontroleerde bestuurlijke invloed en of kosten efficiëntie gewaarborgd is.
- Parallel hieraan verbeteren van de interne sturing, beheersing, verantwoording en toezicht m.b.t. verbonden partijen en van de mogelijkheden van de raad om haar kaderstellende en controlerende rol m.b.t. verbonden partijen uit te oefenen.

b. Wat gaan we hiervoor doen?

- We verbeteren de informatievoorziening aan de raad (kaderstelling en controle) door interne instructies en nadere afspraken te maken met verbonden partijen.
- We maken een overzicht van opgaven uit de Toekomstvisie+ en het coalitieakkoord die d.m.v. regionale samenwerking worden opgepakt, de wijze waarop dit gebeurt en hoe hierop samenhangend kan worden gestuurd.
- We evalueren nut en noodzaak van bestaande samenwerkingsverbanden op basis van deze koers, mede gelet op afspraken uit coalitieakkoord.

c. Wat gaat dit kosten?

Hiervoor is budget beschikbaar binnen de bestaande middelen.

Financiële recapitulatie programma Algemeen bestuur

a. Wat mag dit programma kosten?

Lasten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	6.068.551	5.987.839	6.098.693	6.098.693	6.098.693	6.098.693
Totaal	6.068.551	5.987.839	6.098.693	6.098.693	6.098.693	6.098.693

Baten	Rekening 2013	Raming				
		2014	2015	2016	2017	2018
- Bestaand beleid	666.635	705.296	746.252	746.252	746.252	746.252
Totaal	666.635	705.296	746.252	746.252	746.252	746.252

Saldo prog. 10. Algemeen bestuur	5.401.916	5.282.543	5.352.441	5.352.441	5.352.441	5.352.441
---	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

b. Met welke producten wordt dit programma gerealiseerd?

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
0010.0	Bestuursorganen	504.401	504.401	0
0010.1	College burgemeester en wethouders	640.531	640.531	0
0020.0	Bestuursondersteuning college B en W	279.224	279.224	0
0020.1	Kabinetszaken	112.799	112.799	0
0020.3	Planning en control	754.270	754.270	0
0020.4	Archiefbewaarplaats	132.256	132.256	0
0021.0	Rechtsbescherming	295.950	295.950	0
0022.0	Communicatie	772.070	772.070	0
0023.0	Organisatieontwikkeling	438.846	438.846	0
0030.0	Gem. Basisadministratie Persoonsgegevens	539.148	539.148	0
0030.2	Documentuitgifte	399.942	399.942	0
0030.3	Straatnaamgeving	17.549	17.549	0
0030.4	Huisnummering	2.121	2.121	0
0030.5	Verkiezingen	97.976	97.976	0
0030.6	Kadaster	50.718	50.718	0
0031.0	Burgerlijke stand	101.763	101.763	0
0031.1	Naturalisatie	11.758	11.758	0
0040.0	Baten secretarieleges burgerzaken	-535.703	210.549	746.252
0050.0	Bestuurlijke samenwerking	172.257	172.257	0
0060.0	Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	564.565	564.565	0
Totaal		5.352.441	6.098.693	746.252

c. Welke PNL-posten horen bij dit programma?

PNL-posten 2015-2018 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten

Geen

Eenmalige nieuwe lasten

Geen

3 Paragrafen

3.1 Paragraaf Lokale lasten

Inleiding

Deze paragraaf biedt inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, de soorten heffingen, het kwijscheldingsbeleid en de lokale lastendruk.

NB: de inhoud van deze paragraaf hebben we gebaseerd op de uitgangspunten zoals die in de Kadernota 2015 vastgelegd zijn.

3.1.1 Soorten lokale heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Beleidskader

Wet waardering onroerende zaken, Verordening onroerende-zaakbelastingen gemeente Overbetuwe 2014.

Voor 2015 relevante zaken

Voor 2015 geldt 1 januari 2014 als waardepeildatum. Eind februari 2015 worden de waardebeschikkingen verzonden met de WOZ-waarden.

In de kadernota 2015 staat vermeld dat voor de begroting wordt uitgegaan van een beperkte verhoging van 1,5%. De totale opbrengst OZB 2015 is op basis van de tarieven 2014 begroot op € 6.569.300. Ook voor de meerjarenbegroting gaan we voor de verhoging van de tarieven uit van een percentage van 1,5%. De definitieve OZB-tarieven kunnen pas worden vastgesteld nadat de gegevens over de waardeontwikkeling bekend zijn.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht

Beleidskader

Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer, Verordening reinigingsheffingen gemeente Overbetuwe 2014.

Voor 2015 relevante zaken

Voor de tarieven is een 100% kostendekking het uitgangspunt.

Als gevolg van voordelen uit de aanbesteding voor het verwerken van rest afval en GFT dalen met ingang van 2015 de lasten. De inkomsten nemen af door een daling van het aantal aanbiedingen van de containers voor inzameling.

Per saldo betekent dit een voordeel van € 132.000. Hierbij hoort een tariefsverlaging van 3,5%. Momenteel is een onderzoek gaande naar de toekomst van de milieustraten in Elst en Andelst.

Rioolheffing

Beleidskader

Verordening rioolheffing gemeente Overbetuwe 2014, Gemeentelijk Rioleringsplan Overbetuwe 2013-2017 (GRP).

Voor 2015 relevante zaken

De gemeenteraad heeft in 2013 het nieuwe GRP vastgesteld waarin is uitgegaan van een gelijkblijvende rioolheffing tot en met 2016 en een jaarlijkse tariefverhoging van 3,2% met ingang van 2017. N.a.v. een rapport van de rekenkamer is toegezegd om in het najaar 2014 te komen met een nieuwe systematiek voor de toerekening van de kosten en de baten voor riolen. Uitgangspunten daarbij zijn het voldoen aan de voorschriften van het BBV én het beginsel dat alle financiële resultaten uiteindelijk zullen leiden tot een bijstelling van het tarief voor de rioolheffing.

Omdat er in augustus 2014 nog geen duidelijkheid bestond over de wijzigingen in de begrotingsvoorschriften, is nog uitgegaan van de bestaande systematiek.

Het belangrijkste tarief 2015 bedraagt € 183,90 per 500 kubieke meter of een gedeelte daarvan. De totale in de begroting 2015 geraamde kosten voor het rioolbeheer bedragen € 3.789.243 (incl. kosten waterbeheer, excl. BTW). De beoogde kostendekking van 100% wordt bereikt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve riolering van € 714.929.

Hondenbelasting

Beleidskader

Verordening hondenbelasting gemeente Overbetuwe 2014.

Voor 2015 relevante zaken

De gemeenteraad heeft bij de vaststelling van de Heroverwegingsnota 2012 besloten om de tarieven met ingang van 2013 jaarlijks te verhogen met 5% voor de 1^e hond en volgende honden tot en met 2016. Enkele jaren geleden is besloten om af te zien van het uitgangspunt 100% kostendekking. Extra opbrengsten genereren is dus toegestaan. Het dekkingpercentage voor 2015 is 146,6%.

3.1.2 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Beleidskader

Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990, Kwijtscheldingsregeling gemeente Overbetuwe 2014.

Voor 2015 relevante zaken

Er wordt alleen kwijtschelding verleend voor rioolheffing en het vaste bedrag van de afvalstoffenheffing.

In 2014 zijn er ongeveer 800 kwijtscheldingsaanvragen ingediend, waarvan er ongeveer 730 zijn gehonoreerd. In de begroting 2015 is voor de te verlenen kwijtschelding € 225.000 geraamd. Dit bedrag is gebaseerd op ongeveer 730 te honoreren aanvragen.

Voor degenen die eerder ook al kwijtschelding hebben gekregen, maken we gebruik van een procedure voor de automatische toetsing. Dit leidt ertoe dat de belanghebbenden in de regel geen aanvraag meer hoeven in te dienen.

3.1.3 Leges

Beleidskader

Legesverordening gemeente Overbetuwe 2014 en de Tarieventabel leges 2014.

Voor 2015 relevante zaken

Het tarievenbeleid is gebaseerd op een 100% kostendekking. In deze begroting is een trendmatige verhoging van de leges met 1,5% verwerkt, m.u.v. de bouw gerelateerde leges voor omgevingsvergunningen.

Uitgangspunt voor de kostendekking is een maximale kostendekking van 100%. Voor het onderdeel omgevingsvergunningen is in de productenraming 2015 een dekkingpercentage van ruim 99% becijferd.

Voor de overige leges, zoals APV-leges, zal binnenkort ook een berekening worden gemaakt.

3.1.4 Precariobelasting op kabels en leidingen

In de Kadernota 2015 is vastgelegd dat er precariobelasting geheven gaat worden op kabels en leidingen. Op dit moment loopt er een onderzoek naar de haalbaarheid. Er wordt voornamelijk uitgegaan van een jaartarief van € 3 per strekkende meter, waarmee een verwachte belastingopbrengst van € 800.000 kan worden gegenereerd.

3.1.5 De belangrijkste belastingtarieven 2014 en 2015

Soort belasting	Nadere aanduiding	Tarief 2014	Voorstel 2015 *)	Toename (+) Afname (-)
Onroerende-zaakbelastingen				
Eigenaar woning	Percentage van de waarde	0,1042%	0,1058%	+ 1,5%
Eigenaar niet-woning	Percentage van de waarde	0,1337%	0,1357%	+ 1,5%
Gebruiker niet-woning	Percentage van de waarde	0,1082%	0,1098%	+ 1,5%
Totaal niet-woning	Percentage van de waarde	0,2419%	0,2455%	+ 1,5%
Afvalstoffenheffing en Reinigingsrecht				
Diftar	Vast bedrag	€ 123,90	€ 119,56	- 3,5 %
GFT container 80 liter	Tarief per lediging	€ 1,72	€ 1,66	- 3,5 %
GFT container 140 liter	Tarief per lediging	€ 2,50	€ 2,41	- 3,5 %
GFT container 180 liter	Tarief per lediging	€ 3,03	€ 2,92	- 3,5 %
Rest container 140 liter	Tarief per lediging	€ 3,67	€ 3,54	- 3,5 %
Rest container 240 liter	Tarief per lediging	€ 5,57	€ 5,38	- 3,5 %
Ondergrondse container (rest)	Tarief per aanbidding	€ 1,57	€ 1,52	- 3,5 %
Rioolheffing				
Woningen	Waterverbruik tot 500 m ³	€ 183,90	€ 183,90	-
Niet-woningen	Waterverbruik tot 500 m ³	€ 183,90	€ 183,90	-
Hondenbelasting				
	De eerste hond	€ 52,00	€ 54,60	+ 5,0%
	De tweede hond	€ 78,00	€ 81,90	+ 5,0%
	Buitengebied	50%	50%	-

*) In het voorgestelde OZB-tarief 2015 is uitgegaan van een gelijke WOZ-waarde.

De gewijzigde tarieven leiden tot een 0,6% stijging van het lastenniveau ten opzichte van 2014.

3.1.6 Lokale lastendruk in vergelijking met het regionale en landelijke beeld

De lokale lasten worden jaarlijks door het Centrum voor Onderzoek van de economie van de lagere Overheden (COELO) in beeld gebracht.

De cijfers over 2014 leveren een goede vergelijking op van de lastendruk in onze gemeente ten opzichte van het landelijke beeld.

Ter vergelijking:

Onderzoeker	Gemiddelde lastendruk 2014 Overbetuwe	Rangordening Overbetuwe 2014 (van laag naar hoog)	Ter vergelijking: Rangordening Overbetuwe 2013
COELO (landelijk)	€ 635,00	Nr. 71 van 417	Nr. 87 van 430

3.1.7 Belastingdruk per object en inwoner op basis van de werkelijke opbrengsten van de afgelopen belastingjaren

	2009	2010	2011	2012	2013
Opbrengst per object	€ 683,89	€ 639,53	€ 621,65	€ 627,30	€ 629,86
Opbrengst per inwoner	€ 301,27	€ 294,58	€ 292,27	€ 296,42	€ 296,86

3.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Algemeen

Deze paragraaf geeft inzicht in:

- enerzijds de financiële risico's die de gemeente loopt en
- anderzijds de financiële buffer die de gemeente achter de hand heeft om deze risico's op te vangen. Dit laatste wordt ook wel de weerstandscapaciteit genoemd.

Weerstandsvermogen = de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit.

Risico's zijn gebeurtenissen:

- waarvan niet zeker is dat deze gaan plaatsvinden en
- waarvan de kosten nagenoeg niet zijn in te schatten.

Deze risico's moeten worden vermeld in deze paragraaf.

Voorbeelden: bodemvervuiling, juridische procedures, niet verzekerde schade, etc.

Het is op basis van de begrotingsvoorschriften niet toegestaan om hiervoor een financiële voorzieningen te treffen. Dat mag alleen voor:

- gebeurtenissen die zeker gaan plaatsvinden en
- waarvan de financiële consequenties redelijk zijn in te schatten.

Voorbeeld: voorziening groot-onderhoud gebouwen, verwachte tekorten grondexploitatie o.b.v. actuele exploitatieberekeningen, e.d.

Weerstandscapaciteit: bestaat uit middelen en mogelijkheden om financiële risico's op te vangen. Daarbij kan worden gedacht aan reserves, onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.

Voor een gezonde financiële positie van de gemeente is het van belang dat de financiële risico's goed in beeld zijn en er voldoende financiële buffers zijn om die risico's op te vangen.

Voor een zuivere bepaling van het weerstandsvermogen wordt er in deze paragraaf onderscheid gemaakt in:

- **eenmalig weerstandsvermogen:**
de verhouding tussen incidentele financiële risico's en eenmalige weerstandscapaciteit
- **structureel weerstandsvermogen:**
de verhouding tussen risico's met structurele financiële gevolgen en structurele weerstandscapaciteit

Nieuw: Paragraaf in één Oogopslag

Voor het eerst geven wij aan het begin van deze paragraaf een zeer beknopte samenvatting.

I. Eenmalig weerstandsvermogen

Verhouding tussen:

- eenmalige risico's € 9,6 miljoen
- eenmalige weerstandscapaciteit (voornamelijk AR) € 8,6 miljoen

Uitgedrukt in een percentage: 90%.

Mede gelet op verwachte verdere aangroei AR:

het eenmalig weerstandsvermogen ontwikkelt zich positief.

II. Structureel weerstandsvermogen

Verhouding tussen:

- structurele risico's € 1,2 miljoen + pm (3 D's)
- structurele weerstandscapaciteit (voornamelijk onbenutte belasting capaciteit) € 5,9 miljoen

Gelet op o.a. de nog niet sluitende meerjarenraming en de grote structurele financiële risico's rond de drie D's wordt het structurele weerstandsvermogen gekenmerkt als:

niet zonder zorgen een aanleiding tot actie en waakzaamheid.

3.2.2 Belangrijke overige verbeteringen in deze paragraaf

In de paragraaf bij de jaarrekening 2013 (opgesteld eind maart 2014) zijn al veel verbeteringen doorgevoerd. Niet alleen is de inleiding hiervoor geactualiseerd en de indeling van enkele onderdelen aangepast, maar ook is er een aantal overige wijzigingen doorgevoerd. Al die aanpassingen en verbeteringen gaan we niet opnieuw uitgebreid toelichten, maar we volstaan hieronder met een korte opsomming:

- aanpassingen o.b.v. gewijzigde begrotingsvoorschriften van juni 2013;
- diverse aanbevelingen van de accountant bij de jaarrekening 2012 (geen rekening meer houden met toekomstige stortingen in de AR, meer kwantificeren risico's, indicatoren voor schuld- en financieringspositie: opgenomen in Financieringsparagraaf, risico beschrijven voor 3 D's en samenwerking, meer aandacht voor risicomanagement);
- het door Team Projectrealisatie opgezette systeem van gewogen risicoanalyse van alle grondcomplexen;
- verbetering van de positie van de algemene reserve door uitvoering van het bij de Kadernota 2015 hiervoor vastgesteld Stappenplan.

Uiteraard zal stapsgewijs verder worden gewerkt aan verbetering van risicobeheersing en zullen wij u hierover in o.a. de voortgangsrapportages van de P&C-cyclus rapporteren.

3.2.3 Incidenteel weerstandsvermogen

3.2.3.1 Incidentele financiële risico's

A. Grote projecten, niet zijnde specifiek (alleen) grondexploitatie

De gemeente heeft de volgende grote projecten in voorbereiding:

- Spoorzone/Ontsluiting Heinz
- Elst Zuid Oost
- Aanpassingen huisvesting
- Elst Centrum
- Park Lingezegen

- MTC-panden
- Ontsluiting Park 15
- Nieuwe Aamsestraat (voorheen Intratuin)

Uit onderstaande beschrijving zal blijken dat voor nagenoeg alle eenmalige risico's van deze projecten voorzieningen zijn gevormd zijn de risico's inmiddels anderszins voldoende ingedeekt. De tekst is toch –in geactualiseerde zin- gehandhaafd zodat u inzicht heeft in de actuele stand van zaken en de ontwikkelingen (t.o.v. de vorige paragraaf) van deze belangrijke projecten kunt volgen.

Spoorzone/Ontsluiting Heinz

In het project Spoorzone worden de volgende onderdelen gerealiseerd: de eerste fase van het 3e spoor vanuit Tiel en benodigde perronaanpassingen- en toegangen, de tunnel voor hulpdiensten, bus- en autoverkeer, de fietstunnel en nieuwe fietsenstallingen. De realisatie van het spoor en de perronaanpassingen in 2014 gebeurt in opdracht van de Stadsregio Arnhem Nijmegen. De gemeente Overbetuwe is opdrachtgever naar ProRail voor de auto- en fietstunnel en fietsenstallingen. Als gevolg van de verkeerstunnel zal het bedrijf H.J. Heinz een nieuwe ontsluiting aan de zuidzijde van het perceel krijgen, zodat vrachtverkeer niet meer door het centrum rijdt.

Voor de netto kosten van de auto- en fietstunnel en fietsenstallingen is -na aftrek van de beschikbare subsidies- een afzonderlijke bestemmingsreserve "Spoorzone" gevormd van € 5,5 miljoen. Op 21 mei 2013 heeft de gemeenteraad ingestemd met de projectovereenkomst met ProRail voor het maken, beheeren en instandhouden van de tunnelinfrastructuur en een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld van € 16,7 miljoen. In dit krediet is geen rekening gehouden met de overkappingen boven de perrontoegangen, waarvan de realisatie afhankelijk is gesteld van aanbestedingsvoordelen. Wel is in het krediet rekening gehouden met een post voor mogelijke kosten die tot aanbesteding kunnen optreden, zoals een indexering van de geraamde bouwkosten en overige engineeringkosten. In 2014 wordt het tunnelproject aanbesteed waarna de uitvoering volgt in 2015 en 2016.

Onderdeel van de dekking is een bijdrage "spoorse doorsnijding" van € 8 miljoen van het ministerie van I&M. Voor de subsidiebeheersing zijn met I&M in het 2e kwartaal 2014 de actuele stand van zaken en voortgang besproken. Provinciale Staten van Gelderland heeft in september 2013 ingestemd met het verlenen van de subsidie aan o.m. de tunnelinfrastructuur in de Spoorzone. Hiervoor is in juli 2014 de definitieve subsidiebeschikking ontvangen van € 7,9 miljoen. Voor de technische uitvoering van dit besluit is eind 2013 de definitieve subsidieaanvraag ingediend die naar verwachting in 2014 wordt beschikt. In deze paragraaf wordt voor dit project geen afzonderlijk financieel risico opgenomen.

Elst Zuid Oost

Voor dit gebied proberen wij meer samenhang aan te brengen tussen de diverse in dit plangebied al gestarte en nog te starten projecten. Voor de realisering van die projecten is in totaal € 5,9 miljoen subsidie beschikbaar. Hiervan is € 4,2 miljoen door de provincie toegekend. Voorwaarde hierbij is dat de gemeente ook in de omvang van € 4,2 miljoen bijdraagt in de realisering van deze projecten.

Om voor de definitieve bijdrage in aanmerking te komen dienen de werkzaamheden voor 31-12-2014 (voor EFRO voor 28-2-2015) te zijn afgerond. De aanvullende EFRO-subsidie ad. € 1,714 miljoen is in juli 2013 toegekend.

De middelen van deze co-financiering zijn al gereserveerd en dit project vormt geen risico meer.

Aanpassing huisvesting

In de paragraaf bij de Jaarrekening 2013 was voor nieuwe huisvesting nog een eenmalig risico-bedrag van € 2 miljoen opgenomen (50% van de te hoog geraamde opbrengst oude panden in de totale raming van het HdG). Het plan voor het HdG is definitief stopgezet, zodat dit financiële risico is weggevallen.

Hier is dus geen sprake meer van een financieel risico in de formele zin van deze paragraaf (de raad kan over aanpassing van de huisvesting t.z.t. een besluit nemen in afweging t.o.v. andere wensen op dat moment).

Elst Centrum

Via jaarschijf 2012 van het PNL 2012-2015 is voor een deel van dit plan € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld. Via het PNL 2013-2016 is vervolgens een aanvullend bedrag gevraagd van € 4,06 miljoen. Bij het vaststellen van de begroting 2013 is door de raad een amendement aangenomen dat het taakstellende budget voor de herinrichting (na aftrek van een bijdrage uit het GRP) maximaal € 3,0 miljoen mag bedragen. Van dit bedrag is inmiddels via jaarschijf 2013 van het PNL € 0,5 miljoen beschikbaar gesteld. De resterende € 2,5 miljoen is opgenomen in jaarschijf 2014 (€ 1,25 miljoen) en jaarschijf 2015 (€ 1,25 miljoen) van het PNL 2014-2017, waarvan jaarschijf 2014 al beschikbaar is gesteld.

De verwachting is dat het plan niet binnen de PNL-middelen kan worden uitgevoerd en dat er ongeveer € 550.000 aanvullende budget nodig zal zijn. Wel zal ernaar gestreefd worden om dit bedrag op te vangen met aanbestedingsvoordelen in de vervolgfase van het plan. In afwachting daarvan is het bedrag van afgerond **€ 0,5 miljoen** als eenmalig financieel risico opgenomen.

Park Lingezen

De conform de bestuursovereenkomst te betalen bijdrage voor de te verrichten investeringen in dit park is inmiddels volledig betaald. Voor de beheerskosten zijn voldoende middelen in de begroting opgenomen. Daarom is het niet nodig om in deze paragraaf nog een risico voor Park Lingezen op te nemen.

MTC

In juni 2011 zijn alle participanten in het MTC bestuurlijk akkoord gegaan met de voorgestelde afkoopsom ter compensatie van de nadelen op het verworven onroerend goed. Onze gemeente kon daardoor de boekwaarde van onroerende MTC goederen verlagen met afgerond € 2,6 miljoen. Alle MTC panden zijn door de plaatsgevonden transactie tevens in volledig eigendom gekomen van de gemeente Overbetuwe. Inmiddels zijn vier panden verkocht (13% onder de taxatiewaarde). De boekwaarde van de resterende 5 panden komt overeen met de taxatiewaarde van deze panden per eind 2010.

Inmiddels heeft er een verdere waardedaling plaatsgevonden. Op basis van de huidige inzichten is in de jaarrekening 2013 de hiervoor beschikbare voorziening van € 359.000 opgehoogd met € 962.000 tot € 1.321.000.

In deze paragraaf wordt voor dit project geen afzonderlijk financieel risico opgenomen.

Ontsluiting Park 15 (voorheen Betuws Bedrijvenpark)

Overbetuwe draagt in financiële zin bij aan een goede verkeerskundige ontsluiting van Park 15. Om dat goed te regelen, is een bestemmingsreserve afslag 38 gevormd ter grootte van € 4,5 miljoen. Daarmee is dat ingeschatte risico voorlopig voldoende afgedekt.

Momenteel wordt onderzocht welke zakelijke zekerheden de ontwikkelaar dient af te geven, zodat de gemeente ervan verzekerd is dat de gemaakte (plan)kosten geïnd kunnen worden bij de ontwikkelaar. Indien deze zekerheden niet afgegeven kunnen worden, loopt de gemeente een groot risico. Voorlopig is hiervoor nog geen afzonderlijke risicopost opgenomen (valt voorlopig binnen de algemene risicopost van € 5 miljoen).

Nieuwe Aamsestraat (v/h Intratuin)

Intratuin heeft in maart 2012 een nieuw tuincentrum geopend nabij de afslag van de A325, tegenover de huidige locatie. In de vastgestelde exploitatieovereenkomst is geregeld, dat de gemeente zal zorgdragen voor de aanleg van een rotonde. Die rotonde regelt onder andere de verkeersafwikkeling van en naar het nieuwe tuincentrum. Bij de visieontwikkeling Elst Zuidoost is besloten tot reconstructie van de Nieuwe Aamsestraat tussen de afslag A325 en Pascalweg voor een toekomstvast inrichting en bereikbaarheid Elst Zuidoost; de aansluiting Intratuin is hierin meegenomen. De kosten hiervan bedragen (na aftrek van subsidies en bijdragen) € 725.000 en worden ten laste gebracht van de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen. Aan de toegekende subsidies (Provinciale € 850.000 en EFRO € 575.000 + € 639.000) zijn de volgende voorwaarden verbonden:

- Voor de EFRO-subsidie dient de bestemmingsplanprocedure voor 1 september 2014 te zijn afgerond.
- Voor de Provinciale subsidie dienen de werkzaamheden voor 31-12-2014 te zijn afgerond en de betreffende werkzaamheden m.b.t. de EFRO-subsidies voor 28-2-2015.

Aan de eerste voorwaarde is inmiddels voldaan. De bestemmingsplanprocedure is afgerond en het bestemmingsplan is onherroepelijk. De tweede voorwaarde is nog steeds (ongewijzigd) van kracht.

B. Grondexploitatie algemeen

Voor de grondcomplexen is (m.i.v. de paragraaf bij de jaarrekening 2013) een gewogen risicoanalyse opgesteld. De herziene gewogen risicobedragen per 1-1-2014 van de actieve en passieve (in exploitatie en nog in exploitatie te nemen) complexen over de periode 2014-2020 bedragen in totaal afgerond **€ 3,6 miljoen**.

Tijdens het boekjaar vindt monitoring plaats van alle gewogen risicoanalyses uit het oogpunt van risicobeheersing en planoptimalisatie.

C. Overige eenmalige risicoposten

PPS constructies

Gemeente Overbetuwe werkt met een aantal marktpartijen binnen de GEM Westeraam samen aan de realisatie van de wijk Westeraam waarin 2.350 woningen worden gebouwd. Nagenoeg alle gronden zijn bij de gemeente ingebracht en worden naarmate het plan vordert overgedragen aan GEM Westeraam. Tot het moment dat alle gronden zijn overgedragen, draagt de gemeente hiervoor de financiële risico's. Bij het schrijven van deze paragraaf is de waarde van bedoelde gronden afgenomen tot afgerond € 2,3 miljoen.

Per 1-1-2014 zijn 1.958 van de geplande 2.350 kavels verkocht. In het voorjaar van 2014 is de jaarlijks geactualiseerde grondexploitatieberekening gepresenteerd. Eén van de uitgangspunten hierbij is dat de looptijd zal worden verlengd van 2017 naar 2020. De extra kosten die hiermee gemoeid zijn kunnen worden opgevangen door de afkoop van de "tunnel Parklaan".

Bij de afwikkeling van de GEM Westeraam dient het gemeentelijke aandeel voor de verplaatsing van de Duivensportvereniging ad.€ 480.000 aan de GEM Westeraam te worden betaald. Omdat deze kosten niet gedekt kunnen worden uit het positieve saldo uit de grondexploitatie, komen deze kosten voor rekening van de gemeente. Op basis van het bovenstaande is al in de jaarrekening 2012 een voorziening gevormd van € 504.000 (€ 480.000 + € 24.000), waarmee het financiële risico is afgedekt.

Garantieverplichtingen

	x € 1 miljoen
Stichtingen, verenigingen e.d.	9,5
Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	53,0
Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)	164,5
Stichting Waarborgfonds Sport (SWS)	0,2
Particulieren (voormalige gemeentegaranties)	17,5
Totaal	244,7

Het totaalbedrag aan garanties is ten opzichte van de laatst opgestelde paragraaf bij de jaarstukken 2013 afgenomen met afgerond € 3 miljoen, voornamelijk door afname van het totaalbedrag van garanties Waarborgfonds Eigen Woningen.

Het overgrote deel van de garanties heeft betrekking op garanties voor eigen woningen. Voor garanties vanaf 1-1-2011 loopt de gemeente hiervoor geen concreet risico meer. Dat geldt ook voor de garanties aan particulieren, waarvoor het risico in het verleden is afgekocht.

Voor de overige garanties loopt de gemeente een secundair of tertiair risico. Dat betekent dat de gemeente pas in tweede of in derde instantie wordt aangesproken. Het is nog steeds verantwoord er vanuit te gaan dat er in de voor ons liggende jaren geen substantieel beroep zal worden gedaan op de door de gemeente verstrekte garanties of afgegeven achtervang.

Presikhaaf Bedrijven

De gemeente Overbetuwe is op basis van de verdeling van de GR-bijdrage voor het jaar 2013 voor ca. 6,6% risicodragend. Door het ontbreken van enig weerstandsvermogen bij Presikhaaf zijn aanvullende gemeentelijke bijdragen in de komende jaren onvermijdelijk. Hierop heeft de raad inmiddels geanticipeerd via een aangenomen amendement bij de begrotingsbehandeling 2013. Op basis hiervan is in de Najaarsnota 2013 voor Presikhaaf een bestemmingsreserve gevormd die in 2013 t/m 2015 stapsgewijs wordt opgebouwd met € 0,5 miljoen per jaar ten laste van de algemene reserve.

Het definitieve resultaat over 2013 is op dit moment nog niet bekend. Volgens de financiële overzichten in de begroting 2014 verwacht Presikhaaf voor 2013 een tekort van afgerond € 7,5 miljoen. Voor Overbetuwe betekent dit een aanvullende bijdrage van ongeveer € 0,5 miljoen. Met de vorming van de bestemmingsreserve gaan wij er voorlopig vanuit dat hiermee de financiële risico's kunnen worden opgevangen. Op de wat langere termijn (vanaf 2016) zal er op basis van de huidige inzichten sprake kunnen zijn van een structurele bijdrage in het tekort. In Programmabegroting 2015 is hiermee nog geen rekening gehouden.

Brandbestrijding en hulpverlening bij rampen

In het geval van incidenten op "rampschaal" kan de gemeente worden geconfronteerd met flinke financiële aanspraken. Daarbij moet worden gedacht aan herstelwerkzaamheden, opvang, begeleiding en compensatie van schade.

Eventuele kosten kunnen in eerste instantie worden opgevangen met de algemene post van € 5 miljoen (zie totaaloverzicht).

Juridische procedures ruimtelijke plannen e.d.

De mogelijkheid bestaat dat aan de algemene reserve middelen moeten worden onttrokken om een of meerdere langslpende (ruimtelijke) kwesties voor de gemeente tot een goed eind te kunnen brengen. Hiervoor nemen wij een risicobedrag op van **€ 0,5 miljoen**.

Opvang rekeningstekorten

De gemeente heeft geen afzonderlijke bestemmingsreserve om eventuele rekeningstekorten op te vangen. Ook kan het zijn dat er zich bij de grote projecten in de toekomst toch nog onverwachte aanvullende tekorten voordoen, ondanks de getroffen voorzieningen en ingeschatte risico's in deze paragraaf. In de lijn van voorgaande jaren wordt voor bovenstaande risico's één algemene post opgenomen van **€ 5 miljoen**.

Recapitulatie incidentele financiële risico's

	x € 1 miljoen
<u>A. Grote projecten, niet zijnde specifiek (alleen) grondexploitatie</u>	
Elst Centrum	0,5
<u>B. Grondexploitatie algemeen (gewogen risicoanalyse)</u>	3,6
<u>C. Overige eenmalige risico's</u>	
Juridische procedures	0,5
Algemene stelpost rekeningstekort e.d.	<u>5,0</u>
Totaal eenmalige financiële risico's	<u>€ 9,6</u>

Belangrijke wijziging in eenmalige risico's t.o.v. de vorige paragraaf (bij de jaarrekening 2013):

- het wegvallen van het risico van € 2 miljoen opbrengst oude panden plan HdG.

3.2.3.2 Omvang incidentele weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de beschikbare weerstandscapaciteit weergegeven in drie in de tijd opeenvolgende P&C-documenten.

Ontwikkeling weerstandscapaciteit september 2013/september 2014 (x € 1.000)			
	Begroting 2014 (sept. 2013)	Jaarrekening 2013 (maart 2013)	Begroting 2015 (sept. 2014)
Incidentele weerstandscapaciteit			
A. Algemene reserve			
• Raming per 1-1-2014 in die begroting	1.461		
• Geraamd saldo per 1-1-2014 (=31-12-2013)		4.754	
• Verwacht saldo per 1-1-2015			6.802
B. Stille reserves in:			
• gemeentelijk woningbezit	200	200	200
• aandelenkapitaal BNG	1.100	1.100	1.100
• grondeigendom (niet zijnde grondbedrijf)	500	500	500
Totale incidentele weerstandscapaciteit	3.261	6.554	8.602

Toelichting op de berekening van de **incidentele weerstandscapaciteit** en de algemene reserve

A. Algemene reserve

Bij de berekening van de omvang van de algemene reserve wordt, zoals ook toegelicht in de Jaarrekening 2013, geen rekening meer wordt gehouden met toekomstige toevoegingen aan die reserve. Het advies van de accountant bij de Jaarrekening 2012 was namelijk om in de prognose van de ontwikkeling van de algemene reserve voortaan geen rekening meer te houden met toekomstige opbrengsten (winsten) van grondcomplexen.

Wel is het goed om hier te vermelden dat op basis van het Stappenplan verbetering positie algemene reserve" die reserve flink zal aangroeien en wel tot ruim € 18 miljoen per eind 2018.

B. Stille reserves

Door de accountant zijn ook opmerkingen gemaakt over de stille reserves. Volgens de accountant kan het bedrag aan stille reserves (€ 1,8 mln.) pas worden geëffectueerd bij realisatie van een aantal besluiten c.q. acties die niet direct tot een financieel resultaat leiden (bijv. aandelenverkoop BNG). De directe vrije beschikking van deze posten is dus enigszins onzeker. Voorlopig hebben wij dit onderdeel ongewijzigd gehandhaafd als soort stelpost, maar –in totaliteit bezien- wel een reële. Bij de verdere ontwikkeling van de paragraaf zullen wij hieraan namelijk extra aandacht besteden en zal blijken dat er posten zullen wegvallen, maar zeker tot minimaal dezelfde bedragen reële stille reserves zullen worden toegevoegd.

De totale incidentele weerstandscapaciteit 2015 (inclusief enkele stille reserves) bedraagt afgerond € 8,6 miljoen hetgeen afgerond € 2 miljoen hoger is dan de incidentele weerstandscapaciteit in de laatst opgestelde paragraaf weerstandsvermogen bij de jaarrekening 2013, voornamelijk door uitvoering van het vastgesteld Stappenplan verbetering positie Algemene Reserve.

3.2.3.3 Conclusie incidentele weerstandsvermogen

Uit deze paragraaf is op te maken dat de verhouding tussen de gekwantificeerde eenmalige financiële risico's van € 9,6 miljoen en de incidentele weerstandscapaciteit van € 8,6 miljoen **90%** bedraagt. Dit is een aanzienlijke verbetering t.o.v. het percentage van 59% in de paragraaf bij de jaarrekening 2013.

Zoals ook in vorige jaren aangegeven, geeft dit percentage geen absolute feiten weer, maar een indruk van de mate waarin de gemeente in staat is de geldelijke gevolgen van de gekwantificeerde risico's op te vangen.

Gelet op:

- het actuele inzicht waarbij nagenoeg alle eenmalige risico's kunnen worden opgevangen met eenmalig weerstandscapaciteit (weerstandsvermogen bijna 100%) en
- de verwachte stapsgewijze verdere groei van de algemene reserve ontwikkelt het eenmalige weerstandsvermogen zich positief.

3.2.4 Structureel weerstandsvermogen

3.2.4.1 Afbouw structurele risico's

Alvorens in te gaan op de structurele risico's wijzen wij u er –evenals in de paragraaf bij de Jaarrekening 2013- op dat wij met ingang van 2014 bewust een aantal structurele risico's hebben afgebouwd. Ook deze lichten wij niet uitgebreid opnieuw toe maar volstaan met een korte opsomming:

- Met ingang van begrotingsjaar 2013 is het gehanteerde gemiddelde aantal nieuwbouwwoningen verlaagd van 275 naar 240 per jaar en met ingang van begrotingsjaar 2014 verder verlaagd naar 180 (een meer reële basis voor o.a. de algemene uitkering).
- De structurele toerekening van loonkosten aan grondexploitatie is in 2 stappen m.i.v. van 2012 en 2014) verlaagd van € 1,4 miljoen naar € 0,8 miljoen waarmee ook het financiële risico (van lagere toerekeningsmogelijkheden) op dit onderdeel ingrijpend is verlaagd.
- In de meerjarenramingen van de begrotingen werd nooit rekening gehouden met een jaarlijkse toename van het aantal uitkeringsgerechtigden o.b.v. de Wet Werk en Bijstand (WWB). M.i.v. de begroting 2014 is aan dit aspect meer aandacht besteed en wordt –naast een betere onderbouwing van de berekeningen- ook in de meerjarenraming rekening gehouden met extra lasten van toename van het aantal WWB-ers.
- Tot en met de begroting 2014 was het structurele bedrag van € 350.000 dat deze gemeente via de algemene uitkering ontving voor eventuele kosten van opruimen van explosieven als algemene structureel inkomsten geraamd in het gemeentebudget. Omdat er een risico was dat die bijdrage een keer zou wegvallen, was dat bedrag als structureel financieel risico opgenomen. Inmiddels is het bedrag uit de algemene uitkering gehaald en is het nadeel verwerkt in de gemeentebegroting 2015, waarmee ook dit structurele risico is weggefallen.

3.2.4.2 Structurele risico's

Dit zijn risico's waaruit structurele financiële consequenties kunnen voortvloeien.

Als start van dit onderdeel verwijzen wij naar het actuele meerjarenperspectief van deze begroting, waarin is aangegeven dat er in de laatste jaarschijf 2018 op basis van de informatie op dit moment een structureel nadeel moet worden opgelost van afgerond **€ 1,2 miljoen**.

Dit tekort kan de komende jaren verhoogd worden door mogelijke financiële consequenties die voortvloeien uit de volgende risico's met een structureel karakter.

De drie grote decentralisaties

In paragraaf 1.4 van deze begroting is een toelichting gegeven op de grote structurele risico's die kunnen voortvloeien uit de omvangrijke nieuwe taken die de gemeente per 1-1-2015 erbij heeft gekregen op basis van de drie decentralisaties. Dit vormt een groot structureel financieel risico, waarvan de omvang op dit moment niet is te kwantificeren.

Samenwerking op diverse taakgebieden

De accountant heeft eerder gevraagd aandacht te besteden aan het in beeld brengen van risico's bij samenwerkingsverbanden. In de paragraaf bij de jaarrekening 2013 is dat gebeurd.

Zuiver vanuit het financiële oogpunt bezien -dus los van inhoudelijke voordelen- heeft de al dan niet vrijwillige samenwerking met andere gemeenten tot nu toe geleid tot (voorlopige) financiële nadelen en verhoging van financiële risico's o.a. wegens niet door te belasten overheadkosten. Zoals ook geconcludeerd in de begroting 2014, vloeien uit de diverse nieuwe samenwerkingsvormen eenmalige en structurele financiële consequenties en risico's voort.

Wat betreft de structurele risico's speelt ook nog het volgende.

Op het moment dat taken uit handen gegeven worden aan samenwerkingsverbanden, e.d., bepaalt Overbetuwe niet meer zelfstandig de begrotingsrichtlijnen voor de betreffende onderdelen, maar worden deze bepaald door "de meerderheid".

Min of meer hetzelfde geldt bij structurele uitbesteding van werkzaamheden, waarbij de gemeente gebonden is aan de prijs- en areaalaanpassingen op basis van gesloten contracten.

Toename aantal uitkeringsgerechtigden

Zoals toegelicht in de financiële paragraaf is er meer grip op de financiële consequenties van toename van het aantal uitkeringsgerechtigden. Hierop is voldoende geanticipeerd en dit onderdeel wordt daarom niet meer gezien als groot structureel financieel risico.

Recapitulatie gekwantificeerde structurele financiële risico's

Als echt te kwantificeren structurele risico kan alleen het saldo van meerjarenraming van € 1,2 miljoen genoemd worden. Een groot aanvullend structureel risico vloeit voort uit de drie D's, maar dat risico is op dit moment niet te kwantificeren.

3.2.4.3 Structurele weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is de verwachte **structurele weerstandscapaciteit** in drie opeenvolgende momenten en P&C-documenten weergegeven.

Ontwikkeling structurele weerstandscapaciteit september 2013/2014 (x € 1000)			
	Begroting 2014 (sept. 2013)	Jaarrekening 2013 (maart 2014)	Begroting 2015 (sept. 2014)
Voordelen heroverwegingen	pm	pm	pm
Onbenutte belastingcapaciteit	4.600	4.600	5.800
Post onvoorzien	54	53	54
Totale structurele weerstandscapaciteit	4.654	4.653	5.854

De structurele weerstandscapaciteit in deze begroting is ruim € 1 miljoen hoger dan in de paragrafen bij de begroting 2014 en jaarrekening 2013 door een hogere onbenutte belastingcapaciteit op basis van nieuwe normbedragen die het Rijk heeft vastgesteld.

Omdat het vervolg van heroverwegingsoperatie nog van start moet gaan in de aanloop naar de Kadernota 2016 kunnen er nog geen harde financiële resultaten worden ingeboekt. Daarom is in bovenvermeld overzicht bij dat onderdeel pm ingevuld.

3.2.4.4 Het structurele weerstandsvermogen en de eindconclusie

Het structurele weerstandsvermogen is, zoals reeds vermeld in de inleiding: de verhouding tussen structurele risico's en structurele weerstandscapaciteit.

Aan het afzetten van de gekwantificeerde structurele risico's tegen de structurele weerstandscapaciteit kunnen niet zondermeer conclusies worden verbonden. Strikt theoretisch zou de conclusie zijn dat er sprake is van een structurele weerstandsratio van afgerond 500% (5,9 milj/1,2milj x 100%), dus meer structurele weerstandscapaciteit dan structurele risico's.

Het structurele weerstandsvermogen wordt echter gekwalificeerd als:

niet zonder zorgen en aanleiding tot actie en waakzaamheid

en wel op basis van de volgende aspecten die hierbij spelen:

- het grote structurele financiële risico door overheveling van de taken op basis van de drie D's;
- door de vele reeds uitgevoerde heroverwegingsoperaties, elke volgende operatie steeds moeilijker wordt;
- de theoretisch berekende onbenutte belastingcapaciteit van € 5,8 miljoen vormt in deze omvang niet echt een reële mogelijkheid om structurele risico's op te vangen, omdat het niet reëel is om te veronderstellen dat deze gemeente de belastingen, e.d. op de korte termijn met enkele tientallen procenten zal verhogen.

3.3 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

In de openbare ruimte bevinden zich veel zaken die eigendom van de gemeente zijn. Deze eigendommen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- infrastructuur: wegen, water en riolering
- voorzieningen: groen, verlichting, sportvelden, speelvoorzieningen
- gebouwen: scholen, sport- en welzijnsaccommodaties, huisvesting gemeente en brandweer

Al deze eigendommen, die ook wel kapitaalgoederen worden genoemd, moeten door de gemeente worden onderhouden.

In deze paragraaf wordt aangegeven waar de afspraken die de gemeenteraad heeft gemaakt over het onderhoud van de kapitaalgoederen, vastliggen. Die afspraken gaan vooral over de kwaliteit van het onderhoud. In deze paragraaf wordt verder informatie gegeven over de bedragen die nodig zijn en in de begroting zijn opgenomen voor die uitvoering van dat onderhoud.

3.3.2 Welke afspraken zijn over het onderhoud van de kapitaalgoederen gemaakt?

De gemeenteraad heeft plannen vastgesteld die de uitgangspunten bevatten voor dat onderhoud. Het kwaliteitsplan BOR is een goed instrument gebleken om daadwerkelijk de afgesproken kwaliteit in de praktijk te realiseren. Daarentegen is het Rioleringsplan meer een plan dat is gericht op milieueffecten.

Nog niet in alle plannen zijn eenduidige afspraken vastgelegd over het kwaliteitsniveau van het onderhoud. Toch is de door de raad nagestreefde kwaliteit ook in die gevallen redelijk goed te definiëren en die beoogde kwaliteit is verderop in deze paragraaf ook weergegeven. Bij de actualisering van onderstaande plannen zal het voorgenomen kwaliteitsniveau concreter worden geformuleerd, zodat dit onomstotelijk vaststaat.

Beleidsdocument	Datum vaststelling	Geplande actualisatie ³
Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte	14-12-2010	2014
Gemeentelijk Rioleringsplan	20-08-2013	2017 ⁴
Beleidsplan Openbare Verlichting	30-05-2006	2014
Beleidsplan Speelvoorzieningen	23-05-2012	onbekend
Nota Voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	26-02-2008	2014
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris)	28-10-2008	2014

3.3.3 Kwaliteitsniveaus

In het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte is gewerkt met drie kwaliteitsniveaus te weten laag, basis en goed⁵. Deze kwaliteitsniveaus zijn in het hierna opgenomen overzicht uitgewerkt, zodat duidelijk wordt wat eronder wordt verstaan. (overigens wordt in de CROW-systematiek gewerkt met niveaus A+ tot en met D, maar worden vanwege de leesbaarheid van deze paragraaf vertaald in onderstaande kwalificaties Laag, Basis en Hoog).

³ Het jaartal geeft weer in welk jaar de actualisatie leidt tot een voorstel aan de gemeenteraad.

⁴ Zie ook de opmerkingen over de bekostigingssystematiek riolering in de paragraaf lokale lasten.

⁵ In de overzichten is het kwaliteitsniveau "goed" gewijzigd in hoog.

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet niet of niet-geheel aan de minimaal vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet voldoende aan de vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet ruimschoots aan de vereiste wettelijke voorschriften
Duurzaamheid (Vervangingstermijnen)	Door het lage onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed korter dan gebruikelijk	De levensduur is de gebruikelijke vervangingstermijn van het kapitaalgoed	Door het hoge onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed verlengd
Opbouw achterstallig onderhoud	Achterstallig onderhoud komt periodiek voor	Achterstallig onderhoud komt incidenteel voor	Achterstallig onderhoud komt niet voor
Milieu effecten	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in onvoldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in voldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan.	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in ruime mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan.
Oordeel inwoners (schaal 1,0 - 10,0)	Score 1,0 - 5,5	Score 5,5 - 7,0	Score 7,1 - 10,0
Veiligheid (objectief)	Door de wijze van onderhoud bestaat een gerede kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat weinig kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat een zeer geringe kans op ongelukken
Gevoelswaarde inwoners (subjectief)	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als onveilig en onvoldoende leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als voldoende veilig en leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als zeer veilig en leefbaar
Klachten	De gemeente ontvangt veel klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt weinig klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt geen klachten over het kapitaalgoed
Claims	Grote kans op gegronde schadeclaims	Weinig kans op gegronde schadeclaims	Geen kans op gegronde schadeclaims

3.3.4 In plannen vastgelegde kwaliteitsniveaus van het onderhoud

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)	
Beheersplan Openbare Ruimte	14-12-2010	Wegen Groen Binnen bebouwde kom: Buiten bebouwde kom: Bedrijventerreinen: Straatreiniging Centra en bebouwde kom: Buiten bebouwde kom: Bedrijventerreinen: Openbare verlichting: Straatmeubilair Binnen bebouwde kom: Buiten bebouwde kom: Bedrijventerreinen:	basisniveau basis/hoog niveau basisniveau basisniveau hoog niveau basisniveau basisniveau basisniveau basisniveau basisniveau basisniveau
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	20-08-2013	De gemeente moet voldoen aan de gemeentelijke watertaken zoals beschreven in de Wet milieubeheer en de Wet op de waterhuishouding. Deze taken vormen de basis van het GRP 2013-2017. Uitgangspunten bij het opstellen van het GRP waren: • In stand houden van de huidige voorzieningen, waarbij wordt voldaan aan de wettelijke voorschriften. • Geen tariefsverhoging rioolheffing t/m 2016. Vanaf 2017 een verhoging van de rioolheffing van 3,2% per jaar. Het na te streven kwaliteitsniveau kan worden bepaald op "basis".	
Beleidsplan Openbare verlichting	30-5-2006	Zowel voor de beheerskaders (masten, armaturen, etc.) als voor de beleidskaders (sociale veiligheid, verkeersveiligheid, etc.) is in het plan vastgelegd dat het na te streven kwaliteitsniveau "basis" is.	

Beleidsplan Speelvoorzieningen	23-05-2012	Onderhoud en beheer van speelvoorzieningen gaat uit van wettelijke (veiligheids)voorschriften. Er is een grens aan de financiële ruimte voor het onderhoud en beheer. Het kwaliteitsniveau kan als "basis" aangemerkt worden.
Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	26-02-2008	Het gaat hier om de gemeentelijke gebouwen voor welzijn en sport, de schoolgebouwen en de overige gebouwen (huisvesting bestuur en ambtenaren, brandweer, enz.). De basis onder de onderhoudsbegrotingen is gelegen in door derden opgestelde meerjarige onderhoudsplanningen. Het opstellen van deze meerjarenonderhoudsplannen is 2013 opnieuw aanbesteed. Op dat moment zijn de onderhoudsplannen ook geactualiseerd. In 2014 wordt gewerkt aan een nota voor de raad. We gaan kritisch om met het onderhoud. Indien op basis van de meerjarenonderhoudsplannen vervanging noodzakelijk is, bekijken we eerst kritisch of vervanging daadwerkelijk nodig is. Incidenteel komt achterstallig onderhoud voor. Wij gaan op een afgewogen manier met de financiële middelen om. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis".
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (voetbalvelden, veldmeubilair en sportinventaris)	28-10-2008	De basis onder de onderhoudsbegroting is gelegen in de door derden opgestelde meerjarige onderhoudsplanningen. Deze meerjarige onderhoudsplannen zijn in 2013 geactualiseerd. In 2014 wordt gewerkt aan een nota voor de raad. Bij de voetbalvelden bekijken we jaarlijks kritisch welk onderhoud daadwerkelijk nodig is. De sportinventaris wordt jaarlijks gekeurd. Aan de hand van deze keuring bekijken we of vervanging nodig is of dat onderhoud voldoende is. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis".

3.3.5 Financiële consequenties

Voor klein onderhoud, investeringen en stortingen in voorzieningen voor groot onderhoud van al onze kapitaalgoederen is € 11 miljoen in de begroting 2015 opgenomen. Dat is ongeveer 12,2% van de totale begroting. In de volgende tabel staan de budgetten vermeld die voor het onderhoud beschikbaar zijn om het door de raad opgedragen kwaliteitsniveau waar te maken. Tevens

wordt aangegeven of er naast deze budgetten onderhoudsvoorzieningen of bestemmingsreserve (BR) zijn gevormd, waaruit het groot onderhoud op de langere termijn kan worden bekostigd. In het geval dat "nvt" wordt vermeld, wordt daarmee bedoeld dat er geen onderhoudsvoorziening of bestemmingsreserve beschikbaar is. In dat geval zijn de onderhoudskosten geheel opgenomen in de exploitatiebegroting.

Omschrijving	Plan	Jaar vaststelling	Begroot 2015	Voorz./BR beschikbaar	Voldoende omvang?
Wegbeheer	Beheersplan Openbare Ruimte	2010	€ 2.543.366	nvt	nvt
Straatverlichting	Beleidsplan Openbare Verlichting	2006	€ 424.326	nvt	nvt
Straatmeubilair	Beheersplan Openbare Ruimte	2010	€ 2.176	nvt	nvt
Straatreiniging	Beheersplan Openbare Ruimte	2010	€ 170.466	nvt	nvt
Water	Waterplan gemeente Overbetuwe	nvt	€ 136.487	Maakt deel uit van GRP	Zie GRP
Schoolgebouwen	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	2008	€ 150.685	ja	ja
Openbaar groen	Beleidsplan Openbare Ruimte	2010	€ 2.777.207	nvt	nvt
Speelvoorzieningen	Speelruimteplan	2002	€ 215.343	nvt	nvt
Riolering	GRP 2013-2017	2013	€ 3.652.756	ja	ja
Gebouwen voor welzijn en sport	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	2008	€ 567.452	ja	ja
Gebouwen voor huisvesting bestuur en ambtelijk apparaat	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	2008	€ 367.154	ja	ja
Totaal			€ 11.007.418		

In bovenstaande financiële gegevens zijn de totaalbedragen van de betreffende kostenplaatsen verwerkt; hierin zijn onder andere ook loonkosten opgenomen. Voor de gemeentelijke gebouwen zijn uitsluitend de onderhoudsbudgetten en de dotaties aan de voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties op het overzicht vermeld. Op de kostenplaatsen van de gemeentelijke gebouwen zijn namelijk ook overige niet onderhoudsgerelateerde exploitatiekosten verwerkt.

3.4 Paragraaf Financiering

De financieringsparagraaf is samen met het treasurystatuut voorgeschreven in de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido). Het doel van deze paragraaf is de raad te informeren over het financieringsbeleid (treasury) en de daarmee samenhangende financiële risico's. De financieringsparagraaf wordt zowel in de jaarrekening als in de begroting opgenomen.

3.4.1. Algemene ontwikkelingen

3.4.1.1 Interne ontwikkelingen

De uitvoering van de treasuryfunctie zal in het begrotingsjaar plaatsvinden op grond van de regelgeving zoals vastgelegd in het treasurystatuut. Door middel van het aantrekken van kasgeldleningen zal optimaal gebruik worden gemaakt van de lage rente en door spreiding in de looptijden van langlopende geldleningen zal het renterisico optimaal worden gespreid. De geldstromen die voortkomen uit de grote projecten en de grondcomplexen zullen in grote mate de omvang van de financieringsbehoefte bepalen.

3.4.1.2 Externe ontwikkelingen

De Europese Commissie is optimistischer geworden over ons land, het begrotingstekort komt in 2014 met 2,8% weer onder de Europese norm van 3%. Ook wordt voor 2015 een sterkere economische groei verwacht dan tot nu toe verondersteld, namelijk 1,4%. Aanjagers van de groei zullen dan niet alleen de investeringen zijn, maar ook een stijging van de uitgaven door consumenten. Verder denkt de Europese Commissie dat Nederland in 2015 zijn begrotingstekort verder terugdringt tot 1,8%. Dat zou dan zelfs beter zijn dan het gemiddelde in de eurozone.

3.4.1.3 Wet Hof

Op 11 december 2013 is de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet Hof) in het Staatsblad gepubliceerd. Met deze wet zijn de Europese begrotingsregels voor de landen die deelnemen aan de euro, in onze nationale wetgeving verankerd. Ook gemeenten hebben een plaats in deze wet gekregen. Er geldt een macroplafond voor het EMU-tekort van de gezamenlijke gemeenten. De hoogte van dit plafond is niet vast, maar wordt na bestuurlijk overleg voor een bepaalde periode overeengekomen.

Elke gemeenten heeft daarnaast een individuele EMU-referentiewaarde. Deze is afgeleid van het plafond voor het EMU-saldo van de gezamenlijke gemeenten en bedraagt voor onze gemeente circa € 3 miljoen. Gemeenten moeten echter niet sturen op deze EMU-referentiewaarde. Dat leidt tot onnodig uitstel van investeringen door gemeenten. In plaats daarvan kunnen gemeenten beter sturen op de ontwikkeling van de hoogte van de schuld. Bij onderdeel 4 kengetallen, gaan we hierop nader in.

Het blijft dus voor iedere individuele gemeente mogelijk om grote investeringen te doen. De minister heeft voorts, naar aanleiding van vragen daarover, aangegeven dat op een eventuele overschrijding van de EMU-norm vooralsnog geen sancties volgen.

3.4.1.4 Decentralisaties

Door de uitkeringen uit het Deelfonds Sociaal Domein voor de decentralisaties is het begrotingstotaal 2015 aanzienlijk hoger dan dat van 2014. Dit heeft een positief effect op zowel onze kasgeldlimiet als onze renterisiconorm. Beide worden namelijk berekend via een vast percentage van het begrotingstotaal.

3.4.2 Gemeentefinanciering

3.4.2.1 Liquiditeitenplanning

De liquiditeitenplanning⁶ voor onze gemeente ziet er voor de komende vier jaar als volgt uit:

(Bedragen x € 1.000)

	2015	2016	2017	2018
1 BEGINSALDO	-7.000	-6.200	-6.700	-7.500
Kasstroom uit exploitatieve				
Inkomsten (+)	72.500	74.700	76.900	79.200
Uitgaven (-/-)	-65.000	-67.000	-69.000	-71.000
2 Saldo kasstroom uit operationele activiteiten	7.500	7.700	7.900	8.200
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Inkomsten (+)	12.800	9.100	7.600	4.000
Uitgaven (-/-)	-21.800	-20.500	-20.000	-12.400
3 Saldo kasstroom uit investeringsactiviteiten	-9.000	-11.400	-12.400	-8.400
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Inkomsten (+)				
Aangetrokken leningen	11.000	11.600	12.000	8.300
Ontvangen aflossingen	200	200	200	200
Uitgaven (-/-)				
Verstrekte leningen	0	0	0	0
Betaalde aflossingen	-8.900	-8.600	-8.500	-8.300
4 Saldo kasstroom uit financieringsactiviteiten	2.300	3.200	3.700	200
5 MUTATIES Kasstromen (2+3+4)	800	-500	-800	0
6 EINDSALDO (1+5)	-6.200	-6.700	-7.500	-7.500

Uit deze planning komt naar voren (zie onderdeel 4 van bovenstaand overzicht) dat de financieringsbehoefte in het jaar 2015 met € 2,3 miljoen zal toenemen.

Op basis van de meerjarige liquiditeitenplanning is een schatting gemaakt voor de ontwikkeling van de vaste geldleningenportefeuille. Op basis van de huidige beschikbare schattingen zal de portefeuille in 2016 stijgen met € 3,2 miljoen, in 2017 met € 3,7 miljoen.

Als de opbrengsten, voornamelijk uit grondverkoop, achterblijven bij de prognose zal er een groter beroep op de kapitaalmarkt gedaan moeten worden.

⁶ De kasstromen die betrekking hebben op de GEM Westeraam zijn achterwege gelaten. Dit is gedaan omdat de desbetreffende in- en uitgaande kasstromen in principe tegen elkaar wegvallen en zodoende geen invloed hebben op de liquiditeitenplanning.

Het beginsaldo (1) moet binnen de grenzen van de kasgeldlimiet vallen.

Door (her) financiering (het aantrekken van nieuwe langlopende leningen) zal het eindsaldo (6) ook binnen de ruimte van de wettelijke kasgeldlimiet blijven. (zie 3.4.3.2 kasgeldlimiet).

3.4.2.2. Rentekosten

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verwachte verloop van de rente. Onze rentevisie wordt aan de hand van ten minste drie gerenommeerde financiële instellingen eenmaal per kwartaal opgesteld en intern gepubliceerd.

De rente in het Eurogebied is historisch laag, maar door de recente spanningen in het Midden-Oosten en Oekraïne is het lastig om een betrouwbare voorspelling af te geven hoe de rente zich zal gaan ontwikkelen. Voor Nederland geldt dat de rente kan oplopen door oplopende inflatie of als de kredietwaardigheid wordt verlaagd. Daarom gaan we uit van onderstaande renteniveaus:

- De rente voor aan te trekken kortlopende financiering 2,0%,
- De rente voor aan te trekken lang: 4,5%,
- De aan de grondexploitatie toe te rekenen: 4,5%.

In de begroting wordt rekening gehouden met een totaal bedrag aan rentelasten van € 5,4 miljoen. Deze worden als volgt toegerekend:

- € 5,3 miljoen aan de boekwaarde van de investeringen (inclusief de grondexploitatie) tegen vaste rentepercentages.
- € 0,1 miljoen aan de overblijvende investeringen en wordt daardoor omslagrente genoemd. De omslagrente bedraagt 0,77%.

De totale boekwaarde van de investeringen bedraagt (exclusief grondbank Westeraam) € 144 miljoen. Daarvan wordt € 126 miljoen belast met specifieke rente en € 18 miljoen met de omslagrente.

Op rentevoordelen in de loop van het jaar is al geanticipeerd via een stelpost van € 825.000 die hiervoor al een aantal jaren in de begroting is opgenomen.

3.4.2.3. Mutaties in portefeuille opgenomen en uitgezette leningen

Onderstaande tabellen geven inzicht in de verwachte ontwikkeling van de financierings- en beleggingspositie in het begrotingsjaar.

Mutaties in de leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)

	Bedrag	Gemiddelde rente
Raming stand per 1-1-2015	64.754	3,55%
Nieuwe leningen algemene dienst	11.000	3,50%
Reguliere aflossingen (zie 3.4.2.1 schema liquiditeitenplanning)	- 8.887	2,01%
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.	
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.	
Raming stand per 31-12-2015	66.867	3,71%

Mutaties in de portefeuille uitzettingen (bedragen x € 1.000)

	Bedrag	Gemiddelde rente
Raming stand per 1-1- 2015	1.245	1,69%
Nieuwe leningen	n.v.t.	
Reguliere aflossingen	- 53	1,69%
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.	
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.	
Raming stand per 31-12- 2015	1.192	1,69%

3.4.3 Risicobeheer

De belangrijkste algemene financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn koersrisico's, renterisico's en kredietrisico's. Hieronder wordt weergegeven in hoeverre deze risico's zich bij onze gemeente voordoen en hoe de gemeente deze risico's beheerst.

3.4.3.1. Koersrisicobeheer

De koersrisico's van de gemeente zijn beperkt, omdat uitsluitend middelen kunnen worden uitgezet in vastrentende waarden, zoals deposito's en obligaties bij gerenommeerde banken en instellingen (conform treasurystatuut). Door afstemming van de looptijden op de liquiditeitenplanning kunnen deze in principe tot het einde van de looptijd worden aangehouden. Omdat onze gemeente geen overtollige liquiditeiten heeft, zullen uitzettingen niet tot nauwelijks voorkomen in 2015.

3.4.3.2. Renterisicobeheer

Voor korte en lange financiering gelden de Fido-normen kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beide worden hierna toegelicht.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de hoogte van het bedrag aan waarover renterisico mag worden gelopen. Hieronder vallen alle financieringen met een looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet voor het jaar 2015 bedraagt afgerond 7,7 miljoen euro. Dit is 8,5% van de exploitatiebegroting van de gemeente.

Tabel Kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet 2015		(Bedragen x € 1.000)
1	Gemiddelde vlottende schuld	7.000
2	Gemiddelde vlottende middelen	0
3	Netto vlottende schuld (+) / Overschot vlottende middelen (-) (1-2)	7.000
4	Kasgeldlimiet (8)	7.700
5	Ruimte / Overschrijding t.o.v. kasgeldlimiet (4-3)	700
Berekening kasgeldlimiet		
De kasgeldlimiet moet berekend worden bij aanvang van elk kalenderjaar en bij wijziging van elk percentage (post 7)		
6	Begrotingstotaal	90.100
7	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,50%
8	Kasgeldlimiet (6x7)	7.700

De Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Berekening (bedragen x € 1.000)		2015	2016	2017	2018
Stap	Variabelen Renterisico(norm)	budget	budget	budget	budget
(1)	Renteherziening	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	8.887	8.600	8.500	8.300
(3)	Renterisico (1+2)	8.887	8.600	8.500	8.300
(4)	Renterisiconorm	18.020	18.380	18.748	19.123
(5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	9.133	9.780	10.248	10.823
(5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm	0	0	0	0
Berekening	Renterisiconorm				
(4a)	Begrotingstotaal	90.100	91.902	93.740	95.615
(4b)	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
(4) = (4a x 4b)	Renterisiconorm	18.020	18.380	18.748	19.123

Uit de tabel blijkt dat de renterisiconorm in de bovenvermelde periode niet zal worden overschreden.

3.4.3.3. Kredietrisico's

Onze gemeente zal in het begrotingsjaar 2015 voor een bedrag van afgerond € 6,5 miljoen te maken krijgen met kredietrisico. Dit kredietrisico heeft betrekking op onderstaande leningen (uitzettingen):

- De gemeente heeft een lening doorverstrekt aan ondernemingscentrum De Schalm ter grootte van € 1.520.000. De waarde per 1 januari 2015 bedraagt € 1.245.000.
- Hypothecaire geldleningen verstrekt aan personeel met een waarde per 1 januari 2015 van € 1.163.000 (betreffen restanten van de opgeheven regelingen).
- Achtergestelde geldlening aan Vitens. In 2006 zijn de preferente aandelen Vitens verkocht en omgezet in een lening. De waarde per 1 januari 2015 bedraagt € 1.086.000.
- Leningen aan verenigingen, scholen en personeelsregelingen voor een bedrag van totaal € 195.000 per 1 januari 2015.
- Verstrekte geldlening SVn inzake Startersleningen ter grootte van € 2.850.000 per 1 januari 2015. Rente en aflossing zijn afhankelijk van het aantal Startersleningen.

Derivaten

Derivaten worden in de markt onder meer afgesloten ter afdekking van (rente)risico's. De gemeente Overbetuwe maakt geen gebruik van derivaten.

3.4.4. Kengetallen

Met financiële kengetallen krijgen we als gemeente een beter inzicht in de financiële balanspositie. De financiële balanspositie wordt ook wel de financiële vermogenspositie genoemd.

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit in een percentage van het totale vermogen en de netto-schuldquote de netto-schuld in een percentage van de totale lasten voor resultaatbestemming.

3.4.4.1 Solvabiliteitsratio

Op basis van de balans per 31 december 2013 (jaarrekening 2013) komt de solvabiliteitsratio uit op een percentage van **37%** (= 57 mln /154 mln). In 2012 was de solvabiliteitsratio 39%. In een publicatie van de VNG over houdbare gemeentefinanciën wordt een percentage tussen de 30% en 80% als normaal gezien. Bij een percentage onder de 30% bevindt men zich volgens de VNG in de gevarezone.

3.4.4.2 Netto-schuldquote

De netto-schuld wordt als volgt berekend: voorzieningen + vaste schulden + vlottende passiva -/- langlopende uitzettingen -/- vlottende activa (exclusief voorraden). De netto-schuldquote over 2013 komt uit op **67%**. Over 2012 was dit 78%. Volgens de VNG is bij een percentage van meer dan 130% sprake van een zeer hoge schuld en springt het licht voor een gemeente bij wijze van spreken op rood. Het afbouwen van de schulden is dan zeer verstandig. Bij een percentage tussen de 100% en 130% is voorzichtigheid geboden en staat "het stoplicht op oranje". In Overbetuwe bedraagt het percentage dus 67% hetgeen duidt op een gezonde schuldpositie.

3.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

3.5.1 Inleiding/leeswijzer

In deze paragraaf komen verschillende onderwerpen op het terrein van bedrijfsvoering aan de orde. Allereerst wordt het beleid en de speerpunten in de bedrijfsvoering weergegeven. Vervolgens wordt per 'PIOFACH' onderwerp (personeel, inkoop, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting) aangegeven welke belangrijke ontwikkelingen er zijn in 2015.

3.5.2 Bedrijfsvoering algemeen

De bedrijfsvoering omvat al die activiteiten, producten en middelen die op een indirecte wijze bijdragen aan de realisatie van de doelen van het bestuur en de organisatie. Het gaat bij de bedrijfsvoering om alle ondersteunende processen en werkzaamheden die ten dienste staan aan het primaire proces, waaronder de dienstverlening aan onze burgers.

Door de bedrijfsvoering op een doelgerichte en kostenbewuste wijze in te richten draagt deze bij aan:

1. een professionele sturing en control en verantwoording over inzet van middelen;
2. het bevorderen van de verbindingen tussen bestuur en inwoners;
3. het bevorderen van een dienstverlening die klantgericht, duidelijk en bij de tijd is.

De doorontwikkeling van onze dienstverlening is een speerpunt in de (concept) Uitvoeringsagenda. Belangrijke elementen van het nieuwe dienstverleningsconcept zijn:

- afspraken maken over dienstverleningskanalen die bijdragen aan zelfredzaamheid van onze klanten;
- vernieuwen van de website, waarbij de focus ligt op digitale dienstverlening en minder op informatieverstrekking;
- aanpassen van het kwaliteitshandvest, zodat deze past bij een nieuwe toekomstbestendige dienstverlening.

In de Uitvoeringsagenda zijn verschillende speerpunten, zowel strategisch als operationeel van aard, benoemd die voor 2014-2018 richting geven aan de organisatieontwikkeling en de professionalisering van de bedrijfsvoering. Deze speerpunten worden hieronder per onderwerp kernachtig toegelicht.

3.5.3 Belangrijke ontwikkelingen en speerpunten in 2015

Personeel

Op basis van de afspraken die zijn gemaakt in de (concept) uitvoeringsagenda 2014-2018 staat in 2015 op personeelsgebied de uitwerking van de HRM-visie centraal. De elementen die daar een plek in krijgen, zijn leidend voor de verdere ontwikkeling van onder andere het personeels-instrumentarium. Daarnaast zijn in 2015 belangrijke thema's: de doorontwikkeling van functien- en waarderingssysteem HR21, de uitwerking van de uitkomsten van het medewerkeronderzoek en het CAO-akkoord.

Personeelsbudget

Conform de uitgangspunten die zijn vastgesteld voor de systematiek van het personeelsbudget is de systematiek begin 2014 geëvalueerd. De uitkomsten en effecten van de evaluatie zijn opgenomen in de Kadernota 2015-2018. Op basis van de uitgangspunten en de uitkomsten van de evaluatie is in de kadernota 2015-2018 aangegeven hoe het personeelsbudget zich op basis van de vastgestelde uitgangspunten ontwikkelt in aantallen en in financiën. Dit op basis van de meest recente gegevens.

Een vergelijking tussen de omvang van vergelijkbare organisaties in de benchmark 2014 en onze gemeente laat zien dat wij inmiddels 8 % kleiner zijn door een strakke sturing op het personeels-budget.

	2015 ⁷	2016 ⁷	2017 ⁷	2018 ⁷
Maximale toename loonkosten-budget obv O-norm *	€ 115.000	€ 231.000	€ 174.000	€ 233.000
Verlaging / taakstelling formatie-uitbreiding	€ -115.000	€ -231.000	€ - 58.000	€ 0
Maximaal beschikbaar obv bijstelling	€ 0	€ 0	€ 116.000	€ 233.000
Verhoging loongerelateerde en niet loongerelateerde personeelskosten	€ 6.000	€ 7.000	€ 11.000	€ 15.000
Toename (0,5%) personeels-budget door salaris- en premieontwikkeling	€ 85.000	€ 85.000	€ 86.000	€ 86.000
Totale jaarlijkse toename personeelsbudget obv systematiek	€ 91.000	€ 92.000	€ 213.000	€ 334.000

De ontwikkeling van het personeelsbudget vanaf 2012 laat het volgende beeld zien:

	2012	2013	2014	2015
Totale omvang personeelsbudget obv primaire begroting ⁸	€ 19.753.000	€ 20.252.533	€ 20.088.307	€ 18.721.895
Totale omvang personeels-budget obv aangepaste begroting (incl. mutaties)	€ 19.411.351	€ 19.637.385	€ 19.913.809	
Werkelijke uitgaven personeels-budget ⁹	€ 18.333.071	€ 18.688.058		

In de kadernota 2015-2018 is vastgesteld welk bedrag voor formatieontwikkeling conform de systematiek beschikbaar is. Dit is € 115.000. In verband met de taakstelling op het personeels-budget van € 1.000.000 (afgerond) is dit bedrag in 2015 gereduceerd tot € 0.

⁷ Opgave conform Kadernota 2015-2018

⁸ De primaire en aangepaste begroting van het personeelsbudget ontwikkelt zich lager dan conform de systematiek. Dit is vanaf 2012 aan de orde en met name vanaf 2015. Dit is in hoofdlijnen te verklaren door bijstellingen van de groei van het inwonersaantal en met name door de taakstellingen op het personeelsbudget. Daarnaast is minder beroep gedaan op het jaarlijkse budget voor formatie-uitbreidingen zoals opgenomen in de Kadernota's. Ook hebben loon- en sociale premieontwikkelingen en correcties i.v.m. organisatieontwikkelingen (bijv. de Odra en VGGM) effect op het personeelsbudget.

⁹ Verschillen tussen de begroting (primair en werkelijk) en werkelijke uitgaven zijn gerapporteerd in de bestuursrapportages.

Arbo

In 2015 blijven we ons richten op verzuimpreventie en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers. Hierbij zijn specifieke aandachtspunten de actiepunten die voortvloeien vanuit de geactualiseerde RI&E (Risico Inventarisatie en Evaluatie), PMO's (Periodiek Medisch Onderzoek) en de periodieke overleggen die plaatsvinden met de Arbodienst.

Verzuim

Ons verzuimpercentage 5,7% in 2013 is hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit is 4,8% (bron VNG personeelsmonitor 2013) bij een gemeenteklasse van 20.000 tot 50.000 inwoners en het gemiddelde verzuimpercentage voor alle gemeenten is 5,2% (bron VNG personeelsmonitor 2013). In 2014 (t/m augustus 2014) blijft het verzuimpercentage ongeveer gelijk aan het percentage van 2013.

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het verzuim (excl. zwangerschapsverlof) weergegeven.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Norm ¹⁰	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%
Werkelijk	3,5%	3,8%	3,3%	4%	4,5%	5,7%	5,8% ¹¹
Landelijk ¹² gemeenten	5,3%	5,3%	5,3%	5,4%	5,3%	5,2%	

Alhoewel verzuimontwikkeling en het verzuim een aandachtspunt is, blijkt een groot aandeel (ruim 3,5%) niet beïnvloedbaar verzuim te zijn.

Inkoop

Door te investeren in de inkoopfunctie gaan we structurele besparingen voor de organisatie realiseren. In 2015 zien we hiervan de eerste resultaten. Daarnaast professionaliseren we de inkoopfunctie door een verbreding van de dienstverlening en door samenwerking en kennisdeling in regionaal verband. Dit doen we om meer kwaliteit (waar voor ons geld) te krijgen, maar ook om (juridische) risico's bij inkoop- en aanbesteding te verminderen. We herijken in 2015 het inkoop- en aanbestedingsbeleid op het punt van lokaal en regionaal ondernemerschap.

Organisatie

Voor de ontwikkeling van de organisatie staan er in 2015 een paar speerpunten op de agenda. Allereerst wordt een visie ontwikkeld op het toekomstig takenpakket van de gemeente, mede in relatie tot de G5-samenwerking. Vast moet komen te staan welke taken we in de toekomst zelf blijven uitvoeren en welke taken we in samenwerkingsverband, of door middel van uitbesteding uitvoeren. Ook heeft de ontwikkeling van de participatiesamenleving invloed op de manier van werken en denken in onze gemeente. In 2015 zal de organisatie de zogenaamde 'gekanterde manier van werken' zich eigen moeten maken, waarbij de gemeente meer dan vroeger de rol van facilitator en regisseur aanneemt. Een andere ontwikkeling die volop aandacht krijgt, is de verbetering van de sturing in de organisatie. De sturende processen en principes worden

¹⁰ De norm is vastgesteld excl. zwangerschapsverlof.

¹¹ Percentage is over de periode januari t/m augustus 2014.

¹² Bron: personeelsmonitor 2013 van het VNG.

geëvalueerd en werkwijzen verbeterd. Daarnaast gaat het management (directie en teammanagers) een Management Development programma volgen. Tot slot zal de organisatie stappen zetten in het plaats- en tijdonafhankelijk werken. Om dit te realiseren is niet alleen een investering in de techniek noodzakelijk, maar vraagt het ook de nodige aanpassing van processen, werkwijzen, houding en gedrag en wijze van leiding geven.

Financiën

Het speerpunt op dit onderwerp is het zorgen voor solide en toekomstbestendige financiën. Er zal worden gestuurd op het realiseren van heroverwegingen waartoe bij de Kadernota 2015 is besloten. Daarbij zijn verscherping van het budgetbeheer en optimalisering van het proces van totstandkoming van de P&C-documenten belangrijke ontwikkelopgaven voor 2015. Hiermee willen we als organisatie nog meer in control zijn en raadsleden nog beter faciliteren om op effectieve wijze invulling te kunnen geven aan hun en kaderstellende en controlerende rol.

Automatisering (Informatievoorziening)

Het verbeteren van de informatievoorziening heeft binnen de bedrijfsvoering een zeer hoge prioriteit. Als organisatie hebben we hierin de afgelopen jaren, mede als gevolg van uitblijvende investeringen, een grote achterstand opgelopen. Eind 2012 is het informatieplan opgeleverd, waarin als visie is vastgelegd: "onze informatievoorziening maakt het gemakkelijker om het in één keer goed te doen!" De uitvoering van dit plan bevat een groot aantal acties, waaronder het invoeren van organisatiebrede informatiebeveiliging en het op orde brengen (moderniseren) van de ICT-infrastructuur en applicaties. Dit laatste is noodzakelijk om het plaats- en tijdonafhankelijk werken te kunnen realiseren.

Communicatie

De communicatievisie 'Luisteren en verbinden' wordt uitgewerkt en gaat in bestuurlijke besluitvorming. Een belangrijke ambitie in de visie is het verbeteren van het communicatieniveau van de organisatie, waarbij we werk willen maken van een goede interactie met burgers en maatschappelijke organisaties. Bijvoorbeeld door co-creatie in beleidsontwikkeling en het gericht inzetten van nieuwe / sociale media. Daarnaast ondersteunt communicatie bij het borgen van de (cultuur-)beweging van de organisatie. Verder zullen beleidsmatige ontwikkelingen, zoals de decentralisaties, maar ook ruimtelijke projecten en de doorontwikkeling van onze dienstverlening vanuit communicatief oogpunt veel aandacht krijgen.

Huisvesting

We onderzoeken in 2014-2015 de mogelijkheden voor huisvesting van de gemeentelijke organisatie in het centrum van Elst.

3.6 Paragraaf verbonden partijen

3.6.1 Beleid verbonden partijen

In de “Nota verbonden partijen” is een dwingend kader opgenomen voor de oprichting van en de deelneming in een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisatie, maar ook voor de gemeentelijke vertegenwoordiging in deze organisaties. Bovendien geeft deze nota aan op welke wijze de interne controle, verantwoording en toezicht met betrekking tot de verbonden partijen is geregeld. Het doel hiervan is de gemeenteraad zicht te geven op de mate waarin de beoogde doelstellingen binnen de verbonden partijen worden gerealiseerd, op goede borging van het publieke geld dat in de verbonden partijen omgaat en op adequate beheersing van de eventuele risico's. De “Nota verbonden partijen” is in 2012 geactualiseerd.

3.6.2 Relevante ontwikkelingen met betrekking tot de verbonden partijen

Bank Nederlandse Gemeenten

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen. De financiële vooruitzichten voor de kernklantsectoren van de bank blijven weinig positief. BNG Bank verwacht desondanks dat de nieuwe langlopende kredietverlening in 2014 op een met 2013 vergelijkbaar niveau zal uitkomen, als gevolg van een grote vraag naar herfinanciering van bestaande leningen. Het renteresultaat over 2014 zal mede door de aanhoudend lage lange rentetarieven naar verwachting licht lager uitkomen dan over 2013. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor de mate van economisch herstel binnen de eurozone. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de nettowinst 2014 en volgende jaren (nettowinst 2013: € 332 miljoen).

Ondernemerscentrum De Schalm

De gemeente Overbetuwe is eigenaar van het pand van ondernemerscentrum De Schalm. Deze wordt verhuurd. De verhuuractiviteiten zijn uitbesteed aan de locatiemanager. Uit de jaarrekeningen blijkt dat De Schalm door verhuur geen grote winsten maakt, maar ook geen exploitatiegevaar kent. De gemeente ontvangt en houdt in de begroting rekening met een dividenduitkering van € 40.000 per jaar. Het college van B&W heeft reeds enkele jaren geleden besloten dit pand te verkopen, omdat deze situatie niet langer als overheidstaak wordt beschouwd. De verkoop is uitbesteed aan de bedrijfsmakelaar. Vanwege de slechte economische omstandigheden is nog geen geïnteresseerde marktpartij/koper gevonden.

Stadsregio Arnhem Nijmegen

De wet afschaffing plusregio's is op 4 juli 2014 door de Tweede Kamer goedgekeurd. De wet treedt naar verwachting op 1 januari 2015 in werking, nadat ook de Eerste Kamer daarmee heeft ingestemd. Binnen de Stadsregio en door de deelnemende gemeenten onderling wordt gesproken over de mogelijke vormen van samenwerking in de toekomst. De Stadsregio heeft een concept-gemeenschappelijke regeling aan de deelnemende gemeenten voorgelegd. Besluitvorming hierover vindt in het najaar van 2014 in de deelnemende gemeenten plaats. Voor de definitieve bestuurlijke, juridische en financiële gevolgen moet de besluitvorming hierover door de deelnemende gemeenten worden afgewacht. De begroting van de Stadsregio voor 2015 heeft tot weinig opmerkingen geleid, aangezien deze in afwachting van de verdere besluitvorming over de toekomst zeer beleidsarm is en grotendeels is opgebouwd op basis van de voorgaande begroting.

Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal

Noemenswaardig is het KLiKER-project. Dit is een initiatief vanuit de Stadt Rheinberg, waarbij een aantal Nederlandse gemeenten zijn aangehaakt, waaronder Overbetuwe. Samengevat gaat het erom, hoe gemeenten integraal optimaal de klimaatbescherming kunnen organiseren, aansturen en communiceren. Het doel is om voor alle gemeenten een klimaatroadmap te ontwikkelen (inclusief doelen en maatregelen) en te implementeren. De afzonderlijke roadmaps vormen de basis voor de ontwikkeling van een euregionale roadmap. Bovendien zullen pilotprojecten op het gebied van gemeentelijke klimaatbescherming worden uitgevoerd. Een doel daarbij is altijd de euregionale netwerkvorming van de gemeenten. Dit project loopt tot en met 2014. Onze co-financiering wordt geleverd door de inzet van ambtelijke uren. De subsidiemiddelen die hier tegenover staan, worden ingezet voor het project.

Daarnaast is in 2012 een (Eures)project opgezet met als doel om mensen met een uitkering een leer/werkervaringsplek aan te bieden bij een Duitse werkgever. Mensen hebben een trainingstraject aangeboden gekregen om de Duitse taal beter eigen te maken en kennis te maken met de culturele verschillen. Zodoende bouwen zij een eigen netwerk op. Vervolgens hebben zij aan Duitse zijde bij een werkgever een werkervaringstraject doorlopen om daarmee hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt te vergroten. Zodoende krijgen ook werkgevers de mogelijkheid om hun intergemeentelijke netwerk op te bouwen. Een tweede project heeft in 2014 plaatsgevonden voor de werkcoaches van de gemeenten en jobcenters. Zij hebben dezelfde taal- en cultuurtraining gevolgd als de werkzoekenden in het eerste project. Deze projecten zijn inmiddels zeer succesvol afgerond en zijn gesubsidieerd met euregionale middelen. Eind 2014 zal een 3^e projectaanvraag ingediend worden bij de Euregio om dit project op te schalen naar de gehele regio. Ook aan Duitse zijde zal opschaling plaatsvinden.

Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken in de regio Arnhem (GRO)

Sinds 1 januari 2005 hebben de gemeenten in de regio Arnhem die deelnemen aan de GRO een overeenkomst Kosten voor gemene rekening. Doel van de overeenkomst is de Btw-heffing te voorkomen op de bijdrage van elke gemeente aan de GRO. In 2012 hebben alle gemeenten aangegeven deel te willen blijven uitmaken van de GRO. Daarvoor is er per 1 januari 2013 voor een periode van drie jaar een overeenkomst gesloten.

Binnen de gemeenschappelijke regeling voor onderwijszaken (GRO) verricht personeel dat formeel in dienst is van de gemeente Arnhem werkzaamheden ten behoeve van alle gemeenten die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling. De ambtelijke inzet van personeel bestaat uit 8 uur regiocoördinatie en 6 uur secretariële ondersteuning per week. De deelnemende gemeenten betalen hiervoor een vergoeding. Eén daarvan is de gemeente Overbetuwe. In 2013 bedroeg de vergoeding € 3.060. In 2014 zal deze iets hoger zijn. In oktober zal dit bedrag bekend worden.

Er is ook een tweede tak van het GRO dat zich richt op de regionale aanpak van de leerplicht en het vroegtijdig schoolverlaten (vsv).

Het college heeft op 17 april 2012 ingestemd met een wijziging van de GRO. Daardoor wordt naast regionale samenwerking op het gebied van volwasseneneducatie, ook samenwerking met betrekking tot de gemeentelijke taken uit de Leerplichtwet en wettelijke taken op grond van de RMC-functie mogelijk. Ten behoeve hiervan is een Regionaal Bureau Leerplicht ingericht bij de gemeente Arnhem als centrumgemeente.

Met ingang van 1 augustus 2013 is het Regionaal Bureau Leerplicht operationeel en wordt er door iedere gemeente een bijdrage betaald. Het jaarlijks financieel belang voor Overbetuwe is per saldo (jaarbijdrage -/- te ontvangen detacheringsvergoeding) c.a. € 61.000.

Hulpverlening/Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)

Door een wijziging van de Wet veiligheidsregio's zijn de lokale brandweren opgeheven en daarvoor is in ons geval in de plaats gekomen de regionale brandweer Gelderland-Midden.

Aansturing gebeurt door het bestuur van de veiligheidsregio en de regionale commandant.

Tijdens het regionaliseringsproces heeft het bestuur van de veiligheidsregio de directie van VGGM de opdracht gegeven om in 2014 een aantal scenario's uit te werken voor de toekomst van de repressieve organisatie. Deze doorontwikkeling moet leiden tot een toekomstbestendige én een zo efficiënt mogelijke organisatie van de brandweer (komende 10 jaar).

Om de gemeenteraden zo goed mogelijk te laten aansluiten op inhoud en proces wordt er eind 2014 een consultatieronde gehouden. Hierbij worden de raden in de gelegenheid gesteld hun zienswijzen kenbaar te maken. Na een eventuele tweede consultatieronde begin 2015, volgt de finale besluitvorming over de organisatie van de repressieve organisatie.

De financiële consequenties van de regionalisering van de brandweer zijn geheel in de begroting 2015 verwerkt: de achterblijvende overheadkosten van de eigen organisatie zijn gedekt uit het personeelsbudget.

Naast de regionalisering speelt de VGGM ook een rol in de komende decentralisaties van bijvoorbeeld de jeugdzorg. Op dit moment neemt de gemeente Overbetuwe deel aan de diverse regionale proeftuinen om mogelijke toekomstige inzet op dit gebied te kunnen inschatten. In het tweede halfjaar van 2014 komt hierover meer duidelijkheid.

De financiële bijdrage voor de brandweer is gebaseerd op het bij de regionalisering vastgestelde budget 2014. Voor 2015 heeft een kleine aanpassing plaatsgevonden in het investeringsprogramma.

De geraamde bijdrage 2015 bedraagt € 2.016.793. Dit is € 6.491 meer dan 2014.

De financiële bijdrage 2015 per inwoner voor de volksgezondheid stijgt van € 11,64 in 2014 naar € 12,36. De bijdrage in 2015 is € 0,72 per inwoner hoger dan in 2014. Dat wordt vooral veroorzaakt door het opnemen van € 0,65 als structurele kosten voor het extra contractmoment jeugdgezondheidszorg. Via de algemene uitkering wordt de gemeente gecompenseerd voor de extra lasten.

De resterende extra lasten van € 0,07 per inwoner betreffen loonstijgingen.

Werkvoorzieningsschap Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)

De afgelopen periode heeft zich een aantal (landelijke) ontwikkelingen voorgedaan die impact hebben gehad op de financiële situatie van Presikhaaf Bedrijven. De Participatiewet, die op 1 januari 2015 in gaat, heeft grote consequenties voor Presikhaaf. Vanaf 1 januari 2015 is er geen instroom in de Wsw meer mogelijk. Wie dan in de Wsw werkt, houdt zijn wettelijke rechten en plichten. De Wsw subsidie gaat fors omlaag. De subsidie per Wsw-plek wordt de komende zes jaar teruggebracht tot € 22.700 euro per jaar. Het ministerie is momenteel bezig met het wetsvoorstel van de Participatiewet.

Elk kwartaal stuurt het bestuur van Presikhaaf een kwartaalbericht aan de raadsleden van de deelnemende gemeenten. Hierin wordt gerapporteerd over de stand van zaken van de doelstellingen uit de begroting 2014.

Momenteel wordt uitvoering gegeven aan een bestuurlijke opdracht die voor eind 2014 gereed moet zijn. Op basis van de keuzes die gemeenten maken ten aanzien van de Participatiewet zal een toekomstperspectief voor Presikhaaf Bedrijven moeten worden geschetst. Op basis van dit toekomstperspectief kan Presikhaaf Bedrijven haar organisatie gaan inrichten en in lijn hiermee een meerjarenbegroting opstellen. Voor de begroting van 2015 wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de begroting van 2014 in verband met de deadline maar ook gelet op de relatie met werkgevers en in de markt. Een ander belangrijk punt dat in 2014 speelt is hoe om te gaan met de 400 tijdelijke contracten waar geen WSW subsidie tegenoverstaat. In 2012 is afgesproken dat nieuwe instroom bij Presikhaaf Bedrijven een tijdelijk arbeidscontract krijgt aangeboden tot een maximale periode van drie jaar, conform de regelingen van de Flexwet. Voor Overbetuwe gaat het om 29 mensen.

De gemeente Overbetuwe is (op basis van de verdeling van de GR-bijdrage voor het jaar 2013) voor 6,68% risicodragend. Door het ontbreken van enig weerstandsvermogen bij Presikhaaf zijn aanvullende gemeentelijke bijdragen in de komende jaren onvermijdelijk. Hierop heeft de raad inmiddels geanticipeerd via een aangenomen amendement bij de begrotingsbehandeling. Op basis hiervan is voor Presikhaaf binnen de algemene reserve een soort bestemmingsreserve gevormd die met ingang van 2013 stapsgewijs wordt opgebouwd met € 0,5 miljoen per jaar. Voor 2014 verwacht Presikhaaf een negatief resultaat na bestemming van € 6.132.000. Voor Overbetuwe zou dit een extra bijdrage betekenen van € 405.938. De middelen in de bestemmingreserve zullen naar verwachting toereikend zijn om de aanvullende tekorten bij Presikhaaf t/m 2015 te kunnen dekken. Hierna moet bekeken worden op welke andere wijze de verwachte tekorten van Presikhaaf gedekt kunnen worden.

Westeraam

In 2013 is gestart met de ontwikkeling van de Vierslag (voormalige Kreekenbuurt). De in 2014 vastgestelde grondexploitatie sluit per 31-12-2020 met een gering voordelig saldo.

Recreatieschap Over-Betuwe

Er zijn geen ontwikkelingen te verwachten met betrekking tot het Recreatieschap. De gemeentelijke financiële bijdrage is een aantal jaren geleden afgekocht. Alle werkzaamheden worden momenteel uitgevoerd door de Recreatiemaatschappij "Uit@waarde" te Kerk-Avezaath.

Vitens

Voor Vitens zijn voor 2015 geen relevante bestuurlijke of financiële ontwikkelingen te verwachten. De verwachte winst en de daarmee verband houdende dividenduitkering aan de aandeelhouders zal in lijn liggen met die in voorgaande jaren. Ook de aflossing van de achtergestelde geldlening zal conform planning zijn.

Openbaar Lichaam Park Lingezegen

In december 2010 is het Openbaar Lichaam (OL) Park Lingezegen opgericht. Het OL heeft tot doel de coördinatie te verzorgen van de realisatie en het beheer van Park Lingezegen. Deelnemende partijen zijn de provincie Gelderland, het waterschap Rivierland en de gemeenten Arnhem, Lingewaard en Overbetuwe. De gemeente Nijmegen is op 4 juli 2014 deel gaan nemen aan de GR en draagt vanaf 2014 bij aan het Park.

Het bestemmingsplan Lingezegen is in februari 2012 door de gemeenteraad vastgesteld. Er zijn vervolgens 13 beroepen ingesteld bij de Raad van State. Medio 2013 heeft de Raad van State uitspraak gedaan en een beperkt aantal individuele zaken niet goedgekeurd. Deze worden nu planologisch gerepareerd. Het bestemmingsplan is hiermee voor het overgrote deel onherroepelijk. De verwachte realisatie van de basisuitrusting is door het planologische oponthoud in 2013 niet in zijn geheel gerealiseerd. Volgens de huidige planning zal dat in 2014 zijn. De gemeenteraad heeft in 2013 een (herstel)besluit genomen over de onteigeningsprocedure met betrekking tot de verwerving van gronden die niet minnelijk kunnen worden verworven. Het overgrote deel van de gronden is inmiddels op vrijwillige basis verworven. Met alle eigenaren vindt intensief overleg plaats om maatwerk te kunnen leveren voor wat betreft grondverwerving, bestemmingsplan en realisatie.

Park Lingezegen wordt gerealiseerd om te voorzien in de behoefte van de bewoners van Overbetuwe en de Stadsregio op het gebied van natuur en recreatie. De overheid neemt het initiatief voor de aanleg van de basisuitrusting; particuliere initiatieven van allerlei aard zullen het park compleet maken. De opzet en de omvang van Park Lingezegen zijn uniek voor Nederland en kan daardoor ook Overbetuwe goed bedienen en op de kaart zetten.

In 2014 zijn veel uitvoeringswerkzaamheden op gang gekomen waardoor veel kosten worden gemaakt. Om de cashflow te kunnen garanderen heeft de provincie aangeboden een investeringskrediet ter beschikking te stellen ter grote van de waarde van de gronden die Park Lingezegen de komende jaren wil verkopen ca. € 16 miljoen. Dit zijn gronden buiten de basisuitrusting die mee moesten worden verworven om gronden binnen de basisuitrusting te kunnen kopen. De provincie neemt dan het eigendom over en gaat de verkoop voor haar eigen rekening en risico op zich nemen terwijl het park hiermee voldoende middelen heeft om de uitvoering te continueren. Definitieve besluitvorming van de provincie omtrent het investeringskrediet vindt plaats in september 2014.

In 2015 zal de realisatiefase grotendeels worden afgerond en wordt de organisatie omgebouwd naar een beheersorganisatie. De tweede helft van 2015 moeten de deelnemers in de GR een gezamenlijk beeld ontwikkelen over de doelen en instrumenten voor deze beheersorganisatie. Alle deelnemers dragen bij aan het beheer van het park (elk € 240.000 per jaar). Deze bijdragen en middelen die al in het beheerfonds zijn gestort (bijvoorbeeld aanbestedingsvoordelen) zijn voldoende om het park een aantal decennia te kunnen onderhouden. Wat de exacte termijn is kan pas worden vastgesteld als de realisatiefase financieel is afgerond en bekend is welke middelen niet besteed zijn.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Op 30 oktober 2012 heeft het college besloten tot deelname aan de Omgevingsdienst Regio Arnhem en ingestemd met de Gemeenschappelijke Regeling omgevingsdienst Arnhem. De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers inzake vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.

De eerste ervaring met het nieuwe werken binnen de omgevingsdienst is positief. De samenwerking krijgt steeds meer vorm en inhoud en afspraken worden nagekomen.

Ten aanzien van de programma's vergunningverlening en handhaving milieu (bodem, water en vuurwerk) zijn werkafspraken gemaakt. De afspraken zijn gekoppeld aan meetbare prestatie-indicatoren.

De eerste jaarrekening van de ODRA heeft een positief resultaat van € 1,6 miljoen. De verklaring daarvoor is dat nog niet alle personele formatie is ingevuld en het geraamde budget voor incidentele kosten is nog niet voor de helft besteed. Een deel van het resultaat wordt uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten ter dekking van frictiekosten. Voor Overbetuwe is dat € 76.414. Eerder is al een bijdrage frictiekosten ontvangen van € 73.000 waardoor de totale eenmalige compensatie uitkomt op € 149.414. De totale bijdrage aan de ODRA is op jaarbasis € 441.949.

3.6.3 Overzicht verbonden partijen

Hierna treft u een actueel overzicht aan van de bestuurlijke vertegenwoordiging in verbonden partijen, inclusief de doelstellingen, financiële bijdragen en risico-inschattingen. De verbonden partijen zijn ingedeeld in categorie A of B. De procedures met betrekking tot sturing, beheersing, verantwoording en toezicht zijn voor verbonden partijen van de A-categorie scherper bepaald dan voor verbonden partijen van de B-categorie. De raad is dan ook nadrukkelijker bij de eerstgenoemde categorie betrokken.

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
1	Bank Nederlandse Gemeenten N.V. te Den Haag	Uitoefening van het bedrijf van bankieren dienst van overheden door onder andere het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitgifte van en de handel in effecten, het be-waren, beheren en administreren van effecten en andere vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde	Wethouder W.H. Hol vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	21.762 aandelen van de 55.690.720 (0,03%)	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van 11 provincies en 1 hoogheemraadschap	Risico beperkt tot de nominale inleg van € 54.405	Eigen vermogen per 31-12-2012: € 3.430 miljoen	B	Algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
2	Ondernemerscentrum De Schalm B.V. te Andelst/Valburg	Het bevorderen van het ontstaan en de groei van zelfstandige, startende, doorstartende en bestaande bedrijven in Midden-Gelderland waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de economische ontwikkeling in dit gebied	De burgermeester vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering Aandeelhouders. Wethouder W.H. Hol is namens de gemeente commissaris	Het maatschappelijk kapitaal bestaat uit 1.134.450 aandelen à € 1 nominaal Hiervan zijn 226.890 aandelen (= € 226.890) geplaatst bij de gemeente Overbetuwe. De overige aandelen zijn niet geplaatst	Gemeente Overbetuwe	Groot, omdat de gemeente Overbetuwe 100% aandeelhouder is	Eigen vermogen per 31-12-2013: €1.013.000	A	Economische Zaken

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
3	Gemeenschappelijke regeling Stadsregio Arnhem - Nijmegen te Nijmegen	Een adequate aanpak van de grootste lokale problematiek in het gebied alsmede de bevordering van een evenwichtige ontwikkeling van het gebied.	Lid van de Stadsregio-raad (Algemeen Bestuur) zijn: wethouder J.A.M. van Baal (plv wethouder W.H. Hol) en wethouder B.A. Ross (plv burgemeester A.S.F. van Asseldonk) . Gemeente is vertegenwoordigd in: Cie. Bestuur en Financiën: Wethouder W.H. Hol Cie. Ruimte en Wonen: Wethouder J.A.M. van Baal Cie. Mobiliteit en Werken: Wethouder J.A.M. van Baal (vz) en wethouder B.A. Ross (lid)	Bijdrage € 143.228 en bijdrage voor collectief vraagafhankelijk vervoer € 66.233	20 regio-gemeenten	In principe groot, omdat de deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten	Geen eigen of vreemd vermogen aanwezig	A	Verkeer, vervoer en waterstaat Cultuur, sport en recreatie Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
4	Gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal te Kleve	Bevordering van de regionale grensoverschrijdende samenwerking	Lid van de Euregiaraad zijn: burgemeester A.S.F. van Asseldonk (plv. wethouder B.A. Ross) en de raadsleden R.W. Mooij en F. van der Linden (plv de raadsleden J.G.M. van der Heijden en F.C.M. Evers)	Bijdrage € 11.550	50 Duitse en Nederlandse gemeenten en 5 regionale overheden en overige publieke rechtelijke organisaties	De deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten	Eigen vermogen per 31 december 2013: € 3.769.570 miljoen Geen vreemd vermogen aanwezig De solvabiliteit is constant en zeer sterk (100%)	B	Algemeen bestuur
5	Gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijk Orgaan voor Onderwijszaken in de regio Arnhem Volwassen-educatie (GOV) te Arnhem	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volwasseneducatie en andere onderwijszaken	Wethouder R. van Hoeven is lid van het Dagelijks Bestuur en lid van het Algemeen Bestuur	Bijdrage voor 2013 was € 3.060. De bijdrage voor 2014 zal iets hoger zijn dan in 2013 en wordt geschat op € 3.202. Het exacte bedrag zal in september 2014 bekend worden.	10 regio-gemeenten	Risico is in principe beperkt tot de verstrekte bijdrage	Geen vermogen aanwezig	B	Onderwijs

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
6	Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Geland Midden te Arnhem (VGGM)	Draagt zorg voor de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg, preventie, epidemiologie, hulpverlening op het gebied van de brandweer, geneeskundige hulpverlening bij rampen, ambulancehulpverlening, GGD en de meldkamerfunctie van brandweer en ambulancedienst	Lid van het Regionaal College (Algemeen Bestuur) zijn burgemeester A.S.F. van Asseldonk (plv wethouder J.A.M. van Baal) en wethouder R. van Hoeven (plv wethouder W.H. Hol)	Bijdrage 2014: Regionale brandweer € 255.339 Volksgezondheid € 532.881	16 gemeenten	Groot: De algemene bedrijfsreserve (ABR) wordt gebruikt om exploitatieverplichtingen en verliezen te compenseren en de risico's te dekken. Aangezien deze partij zelf geen verdere mogelijkheden heeft om nadelige exploitatiesaldi op te vangen komen eventuele hogere tekorten geheel voor rekening van de deelnemende gemeenten	Algemene bedrijfsreserve per 31-12-2013: €1.339.000 Diverse bestemde reserves per 31-12-2013: € 891.000	A	Openbare orde en veiligheid Volksgezondheid en milieu

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
7	Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) te Arnhem	Het bieden van werk onder aangepaste omstandigheden aan personen die (nog) niet kunnen re-integreren in een reguliere baan	Raadslid A. Noor-dermeer is lid van het Algemeen Bestuur (plv raadslid J.J.M. van Moosdijk). Per 1 november 2014 wordt wethouder Ben Ross AB-lid (plv nog onbekend)	Bijdrage € 4.823.502	11 regio-gemeenten	In principe groot, omdat de deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten. Gemeente Overbetuwe is hierdoor voor circa 8% risico-dragend.	Eigen vermogen per 31-12-2013: € 0. Het weerstands-vermogen bedraagt per 31 december 2013 € 0	A	Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening
8a	Commandiet Westeraam B.V. te Elst	Als commanditaire vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V. Via de commandiet neemt de gemeente voor 48% deel in de inbreng van de commanditaire vennoten	Directeur: de heer Th. Hoex De directeur van de commandiet tekent de jaarstukken van de GEM	910 aandelen van de 910 (100%)	Gemeente Overbetuwe	In principe groot. Risico bestaat uit mogelijk verlies van de nominale inleg van € 217.815. Daarnaast is door de commandiet nog een achtergestelde lening verstrekt van € 1,1 miljoen die kan worden aangesproken bij een mogelijk verlies uit de grondexploitatie	Eigen vermogen per 31-12-2013: € 21.781 Vreemd vermogen per 31-12-2013: € 217.815 Solvabiliteitsratio EV = 10% en daarmee laag	A	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
8b	GEM Westeraam Beheer B.V. te Elst	Als beherend vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V.	Wethouder J.A.M. van Baal vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	2.400 aandelen van de 4.800 (50%)	Gemeente Overbetuwe, Rabo Vastgoed BV, Kondor Wessels Projecten BV en Vos Projecten BV	Beperkt Risico is beperkt tot de nominale inleg: € 10.891	Eigen vermogen per 31 december 2013: € 21.782 Vreemd vermogen per 31 december 2013: € 2.732.616 Solvabiliteits-ratio EV = 0.80% en daarmee laag	A	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
8c	GEM Westeraam C.V. te Elst	Het verkrijgen en vervreemden van onroerende zaken en het bouwrijp maken van onroerende zaken. Alles binnen het exploitatiegebied	Er vindt geen afzonderlijke vennotenvergadering van GEM CV plaats De jaarrekening wordt schriftelijk vastgesteld (nadat de stukken van de BV al zijn vastgesteld)	GEM Westeraam Beheer B.V. heeft 4% aandelen Commandiet Westeraam B.V. heeft een belang van 48% (inleg van € 217.814) De overige commandieten hebben tezamen ook 48%	GEM Westeraam Beheer B.V., Commandiet Westeraam B.V. en overige commandieten (drie marktpartijen)	De gemeente heeft via een juridische constructie een belang van 50% in de grondexploitatie van Westeraam	Eigen vermogen per 31-11-2013: € 453.781 Vreemd vermogen per 31-12-2013: € 2.752.486 Solvabiliteitsratio 16% en daarmee acceptabel	A	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
9	Gemeenschappelijke regeling Openbaar lichaam Recreatieschap Overbetuwe te Arnhem	De belangen van de deelnemende gemeenten ten aanzien van openluchtrecreatie en het toerisme, het landschaps-schoon en de natuurschoon, voor bescherming, voor zover het de behartiging van de belangen van de openluchtrecreatie betreft, op bovenlokaal niveau	Wethouder R. van Hoeven (plv wethouder J.A.M. van Baal) en wethouder W.H. Hol (plv wethouder B.A. Ros) zijn lid van het Algemeen Bestuur	Geen bijdrage In 2001 is de jaarlijkse bijdrage afgekocht met een eenmalig bedrag	Gemeenten Arnhem, Overbetuwe en Lingewaard	Geen Het Recreatieschap Overbetuwe is één van de drie aandeelhouders van de B.V. Recreatieschap Rivierengebied. (handelsnaam uite@waard) In het geval deze BV niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, gaat ze (uiteindelijk) zonder verdere verplichtingen van de aandeelhouders failliet	Geen eigen of vreemd vermogen aanwezig	B	Cultuur en recreatie

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
10	Vitens N.V. te Zwolle	Het verzorgen van de drinkwatervoorziening	Wethouder W.H. Hol vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	34.717 aandelen van de 5.022.404 is 0,691%	107 gemeenten en 3 provincies	Risico beperkt tot het belang in aandelen (€ 34.717)	De solvabiliteit draagt per 31 december 2012: 22,9%	B	Algemene dekkingsmiddelen
11	Gemeenschappelijke Regeling Park Lingezegen	De realisatie en coördinatie van het beheer Park Lingezegen	Wethouder R. van Hoeven is lid van het Algemeen Bestuur	Bijdrage beheerskosten € 240.000	Provincie Gelderland, gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe en Waterschap Rivierland		De begroting 2014 heeft een tekort van € 13,2 mln. Dat volledige tekort komt ten laste van het positieve batige saldo dat is opgebouwd in de jaren tot en met 2013. Het batige saldo is ontstaan uit de bijdragen van de verschillende deelnemers aan de GR	A	Cultuur, sport en recreatie

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
12	Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) te Arnhem Oprichting 14 november 2012	De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergoedingverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.	Wethouder B.A. Ross (plv J.A.M. van Baal) is lid van het Algemeen Bestuur	Bijdrage In 2012 uitsluitend oprichting. Overheveling taken vanaf 1 april 2013. Jaarlijks financiële bijdrage plus eerste 3 jaren opstartkosten. In 2014 € 441.949.	Provincie Gelderland en de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Linge, waard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Rijnaarden, Westervoort en Zevenaar.	Risico is beperkt tot de verstrekking te bijdrage. Eventuele bedrijfsrisico's worden gedragen naar rato van inbreng van taken en verantwoordelijkheden zoals beschreven in het bedrijfsplan van ODRA.	Eigen vermogen per 31 december 2013: € 2.268.000 voor resultaat bestemming, € 616.000 na resultaat bestemming.	A	Volksgezondheid en milieu

3.7 Paragraaf Grondbeleid

3.7.1 Inleiding

In deze Paragraaf Grondbeleid wordt een beknopte toelichting gegeven op het te voeren grondbeleid in 2015 en de jaren 2016 t/m 2018.

3.7.2 Het gemeentelijk grondbeleid

In september 2009 is door de raad de Nota Grondbeleid 2009 vastgesteld. In deze nota worden de (on)mogelijkheden, risico's en keuzes inzake het gemeentelijk grondbeleid beschreven en wordt aangegeven hoe dit beleid als sturingsmiddel en instrument bruikbaar is. Deze nota zal in 2015 worden geactualiseerd.

3.7.3 Verlies- en winstneming

Als uit de exploitatieopzet blijkt dat er een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen die via de jaarrekening van de gemeente ten laste van de algemene reserve wordt gebracht. Winstneming vindt plaats op het moment dat alle gronden binnen een complex zijn verkocht.

Voor complexen waarvan onzeker is of de gemaakte voorbereidingskosten in de toekomst wel (volledig) kunnen worden gedekt, wordt een voorziening gevormd.

Eventueel in een later stadium gerealiseerde opbrengsten kunnen worden verrekend met de getroffen voorziening.

3.7.4 De te verwachten resultaten van de lopende actieve complexen

In 2015 zijn de volgende actieve grondcomplexen in exploitatie. Hiervoor zijn op 8 juli 2014, door de gemeenteraad de (geactualiseerde) exploitatieopzetten vastgesteld.

Complex		GREX 01-01-2014	Eindwaarde per	
Woningbouwcomplexen				
14	Elst Zuid	€ 691.309	V	31-12-2015
19	De Breekenhof Driel	€ 1.683.719	V	31-12-2015
47	Molenstraat Zetten	€ 114.678	V	31-12-2014
84	Heteren Centrum	€ 153.220	V	31-12-2015
subtotaal		€ 2.642.926	V	
Bedrijvencomplexen				
53	De Merm Elst	€ 578.695	N	31-12-2017
55	De Merm Oost Elst	€ 723.653	N	31-12-2017
56	PvMG Zuid Heteren	€ 5.374.445	V	31-12-2017
subtotaal		€ 4.072.097	V	
Totaal		€ 6.715.023	V	

N = Nadelig, V = Voordelig

1. Voor het complex Elst Zuid heeft in 2008 en 2012 tussentijdse winstneming plaatsgevonden van totaal € 1.072.000. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat dit complex in 2015 wordt afgesloten.
2. Voor het complex De Breekenhof heeft in 2013 een tussentijdse winstneming plaatsgevonden van totaal € 1.000.000.
3. In het najaar van 2014 zal de ontwikkelingsstrategie worden geactualiseerd. De financiële consequenties die hieruit voortvloeien zijn vooralsnog niet inzichtelijk en zullen worden verwerkt in de jaarrekening 2014.

3.7.5 Risico's grondexploitatie

De risico's die de gemeente Overbetuwe loopt met de uitvoering van de grondexploitatie zijn:

- Organisatorische risico's:
 - Nagekomen kosten bij de in het verleden afgesloten complexen;
 - Het niet kunnen verwerven van gronden;
 - De hogere boekwaarde dan de agrarische waarde van de niet in exploitatie zijnde grondcomplexen;
 - Het niet (volledig) toekennen van subsidies.
- Projectrisico's:
 - Archeologie;
 - Bodemverontreiniging
 - Kosten die verband houden met de ruiming van munitie;
 - Onvoldoende ruimte voor de dekking van algemene kosten en rentekosten.
- Verhaalrisico's:
 - Het niet volledig kunnen verhalen van kosten bij ontwikkelaars (bijdrage voor het fonds "Bovenwijkse voorzieningen", planschade, ambtelijke kosten, e.d.).
- Economische risico's:
 - Nadelige economische conjunctuur. Dit heeft vooral consequenties voor het tempo van gronduitgifte (bij zowel woningbouwgronden als bedrijventerreinen).

Door de afnemende economische activiteiten, als gevolg van de crisis op de vastgoedmarkt, ontstaat er een vertraging in de uitvoering van de grondcomplexen die door projectontwikkelaars worden uitgevoerd.

Omdat Overbetuwe voor het merendeel passieve grondcomplexen heeft, zijn de financiële gevolgen voor de gemeente beperkt. Wel is er een risico dat er vanuit de markt minder uren gevraagd worden voor de gemeente om deze complexen te begeleiden en dat deze kosten op het gemeentebudget gaan drukken.

Bij de "actieve" complexen (complexen die geheel voor rekening en risico van de gemeente worden uitgevoerd) is het risico aanwezig van vertraging in de gronduitgifte. Hierdoor worden de investeringen in gronden en de kosten voor het bouwrijp maken later terugverdiend en ontstaan er renteverliezen. De resultaten van de grondcomplexen komen daardoor onder druk te staan.

Om deze risico's te kunnen dekken is gemeentelijke weerstandscapaciteit noodzakelijk. De weerstandscapaciteit is een financiële buffer om tegenvallers op te vangen op een zodanige wijze, dat het voorzieningenniveau ongewijzigd kan worden gehandhaafd. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen risico's en de weerstandscapaciteit. (*) Door aandacht te besteden aan het weerstandsvermogen voor grondcomplexen en ruimtelijke projecten kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller aanleiding zal zijn tot bezuinigingen.

De gewogen risicobedragen per 01-01-2014 van de actieve en passieve (in exploitatie - en nog in exploitatie te nemen) complexen over de periode 2014-2020 zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de programmabegroting. Het totale gewogen bedrag van de risico's van de verliesgevendende grondcomplexen bedraagt **€ 3,6 mln.**

Grondcomplexen met een hoog risicoprofiel betreffen Elst Centraal 1e fase in Elst en Heteren Centrum. Van de nog in exploitatie te nemen complexen betreft dit de Spoorallee in Elst. Voor alle complexen met een hoog tot gemiddeld risicoprofiel betreft dit met name risico's op het gebied van de derving van inkomsten (waaronder met name ook provinciale subsidies en EFRO-gelden) en mogelijk extra rentekosten door vertraging in de ontwikkeling van de gronduitgifte. De ongewenste situatie bij de complexen met een negatief resultaat en een hoog risicoprofiel (Elst Centraal 1e fase en de Spoorallee in Elst) zal opnieuw worden onderzocht om het risicoprofiel waar mogelijk te verbeteren.

Binnen de gemeente Overbetuwe is ervoor gekozen om de risico's ten aanzien van de grondcomplexen als volgt te dekken:

- Het treffen van specifieke voorzieningen voor verliescomplexen.
- Het treffen van een voorziening voor de mogelijk niet door te berekenen kosten.
- Het treffen van een voorziening voor de mogelijke afwaardering van complexen.

3.7.6 Grondcomplexen

In de jaren 2015 t/m 2018 wordt gewerkt aan de realisatie van de volgende grondcomplexen:

Complex	Programma	Looptijd t/m
---------	-----------	--------------

Actieve woningbouwcomplexen in exploitatie

14	Elst Zuid	ontwikkeling laatste woningen	t/m 2015
19	Breekenhof - Driel	bouw 397 woningen	t/m 2015
84	Centrumplan Heteren	woningen - winkels - maatschappelijk vastgoed	t/m 2015

Actieve bedrijvencomplexen in exploitatie

53	De Merm - Elst	uitgifte 10,7 ha. bedrijventerrein	t/m 2017
54	MTC - Oosterhout	afwikkeling panden	nader te bepalen
55	De Merm Oost - Elst	Ontwikkeling ca. 1,9 ha. Bedrijventerrein	t/m 2017
56	PvMG Zuid - Heteren	uitgifte 21,0 ha. bedrijventerrein	t/m 2017
78	PvMG 2e fase - Heteren	uitgifte 3,0 ha. bedrijventerrein	nader te bepalen

Nog in exploitatie te nemen actieve woningbouwcomplexen

7	Steenbeekstraat - Zetten	nader te bepalen	nader te bepalen
49	Tobbenhof - Elst	verkoop kavels	nader te bepalen
77	Noodvelden De Pas - Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
71	Elst Centraal actief	nader te bepalen	nader te bepalen

Nog in exploitatie te nemen actieve bedrijvencomplexen

74	Spoorallee - Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
76	Terrein Loeffen - Zetten	nader te bepalen	nader te bepalen
71	Elst Centraal actief	nader te bepalen	nader te bepalen
100	Aamse Plas - Elst	Onderzoek ontwikkelingsmogelijkheden + demping	nader te bepalen

Passieve woningbouwcomplexen in exploitatie

2	De Woerden fase 4 - Herveld	32 woningen	t/m 2015
10	Molenzicht - Valburg	163 woningen	nader te bepalen
17	Stenenkamerstraat Herveld	21 woningen	t/m 2015
28	Vens Peperstraat - Oosterhout	22 woningen	t/m 2014
29	Erfstraat 4-10 - Randwijk	8 woningen	t/m 2014
38	Rijksweg Zuid 1-2-3 - Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
42	Europaplein Noord - Elst	1600 m2 BVO detailhandel + appartementen	nader te bepalen
89	H2O - Oosterhout	16 woningen	t/m 2016

Nog in exploitatie te nemen passieve woningbouwcomplexen

6	De Hoge Wei - Oosterhout	nader te bepalen	nader te bepalen
31	Zetten Zuid	woningbouw (nader te bepalen)	nader te bepalen
41	Pr. Irenestraat - Elst	woonzorgwoningen	nader te bepalen
43	Gemeentehuis Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
44	Land van Tap - Elst ¹³	nader te bepalen	nader te bepalen
46	Sint Maartenstraat - Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
45	De Woerden fase 4 Noord - Herveld	nader te bepalen	nader te bepalen

Nog in exploitatie te nemen passieve bedrijvencomplexen

37	De Danenberg - Oosterhout	Ontwikkeling landschapspark ter compensatie van Park 15	nader te bepalen
57	Park 15 Oosterhout	Ontwikkeling bedrijventerrein 85 ha.	nader te bepalen
59	Aamse Poort Noord - Elst	Ontwikkeling bedrijventerrein	nader te bepalen
72	Veilingterrein - Zetten	Ontwikkeling bedrijventerrein	nader te bepalen

GEM Westeraam

12-23-24	Westeraam	bouw 2350 woningen	t/m 2020
----------	-----------	--------------------	----------

¹³ Complex 44 Land van Tap Elst betreft het (grote) Land van Tap. Dit deelproject is een aantal jaren geleden geopend binnen de ontwikkelstrategie van project Centrum Elst als een passieve ontwikkellocatie waar ontwikkeling van wonen en centumparkeren werd onderzocht.

Bijlage I Meerjarenraming 2016-2018

A. Algemeen

Deze meerjarenraming geeft een indicatie van de verwachte begrotingssaldi in 2016 t/m 2018 op basis van de in deze bijlage en in het financiële hoofdstuk van deze begroting vermelde uitgangspunten. Tevens is rekening gehouden met structurele consequenties die voortvloeien uit eerdere heroverwegingsoperaties en uit de Kadernota 2015.

B. Aantal woningen en inwoners

Toename aantal woningen:

Evenals in de vorige begroting is een gemiddeld aantal nieuwbouwwoningen van 180 per jaar gehanteerd.

Toename aantal inwoners:

Ook als in voorgaande meerjarenramingen is voor de toename van de aantallen woningen en inwoners het verhoudingscijfer 1 : 2 toegepast. Per nieuwe woning neemt het aantal inwoners dus gemiddeld met 2 toe. Dit is per jaar $2 \times 180 = 360$.

Op de volgende bladzijde treft u het cijfermatige deel van deze meerjarenraming aan en op de pagina's daarachter korte toelichtingen op de diverse onderdelen.

Meerjarenperspectief 2016-2018		2016 (€)	2017 (€)	2018 (€)
I. Nadelen (-)				
1.	Afval/riolering: 100% kostendekkend	0	0	0
2.	Financiële ruimte voor afwijking nullijn	-138.000	-138.000	-138.000
3.	<u>Van de nullijn uitgezonderde onderdelen:</u>			
a.	Ontwikkeling Personeelsbudget:			
	• jaarlijkse verhoging premies e.d. gemiddeld 0,5%.	-85.000	-86.000	-86.000
	• verhoging CAO 1-1-2013 t/m 31-12-2015	-65.000	0	0
	• verhoging fte's obv aantal inwoners/Berenschot	-231.000	-174.000	-233.000
	Correctie taakstelling Kadernota 2015	231.000	58.000	0
	• verhoging salarisbudget gerelateerde uitgaven na taakst.	-7.000	-11.000	-15.000
	• verhoging loonkosten/vergoedingen bestuur	-5.000	-5.000	-5.000
	Correctie taakstelling overhead personeel (2018 ICT/Huisv.)	50.000	50.000	45.000
	Subtotaal onderdeel 3-a	-112.000	-168.000	-294.000
	b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden	-68.000	-69.000	-70.000
	c. Netto lasten toename aantal WWB-ers	pm	pm	pm
4.	Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen Vitens	-8.000	-8.000	-8.000
Totaal nadelen		-326.000	-383.000	-510.000
II. Voordelen (+)				
1.	Algemene Uitkering:			
a.	algemene uitkering	-148.000	274.000	-118.000
b.	stelposten doorschuiven kortingen naar doelgroepen	26.000	66.000	0
	totaal onderdeel II-1 algemene uitkering	-122.000	340.000	-118.000
2.	Netto toename OZB-opbrengst door nieuwbouw minus korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering	7.000	7.000	7.000
3.	Financiële ruimte door vrijvallende kapitaallasten minus jaarlijkse raming post onvoorzien	17.000	22.000	8.000
4.	Nog niet verwerkte voordelen heroverwegingsoperaties:			
a.	uit de Heroverwegingsnota 2012	68.000	0	0
b.	uit Kadernota 2015 (voorzover niet elders verwerkt)	0	0	568.000
Totaal voordelen		-30.000	369.000	465.000
Subtotalen voor- en nadelen		-356.000	-14.000	-45.000
Af: lasten PNL (2017 en 2018 stelposten)		-368.000	-500.000	-500.000
Bij: consequenties tariefsaanpassingen:				
a.	OZB 1,5%	100.000	102.000	103.000
b.	Diverse leges en overige heffingen 1,5%	16.000	16.000	16.000
Doorwerking begrotingsoverschot/-tekort jaar ervoor		227.000	-381.000	-777.000
Overschot/Tekorten (-)		-381.000	-777.000	-1.203.000

I. Toelichting op de verwachte nadelen (zie corresponderende nummers in meerjarenraming)

1. Afval/riolering, 100% dekking

Geen nadere toelichting.

2. Voor afwijking nullijn maximaal € 138.000 per jaar beschikbaar

Zie toelichting hierop in paragraaf 1.3.1.

3. Van de nullijn uitgezonderde onderdelen

a. Ontwikkeling Personeelsbudget

Zie toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering.

b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden

Dit betreffen hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden voornamelijk door toename van de aantallen inwoners.

c. WWB en overige sociale uitkeringen

Zie toelichting hierop in paragraaf 1.3.3.

4. Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen NV Vitens

De preferente aandelen die de gemeente had van Vitens zijn eind 2005 verkocht aan deze NV. De opbrengst zal aan de gemeenten in 15 jaarlijkse termijnen worden uitbetaald (via een leningconstructie). Naast de te ontvangen jaarlijkse aflossing, ontvangt de gemeente een jaarlijkse rentevergoeding over het nog niet afgeloste deel.

De eerste uitbetaling heeft plaatsgevonden in 2007. Deze jaarlijkse inkomst neemt jaarlijks af met ongeveer € 8.000 (rente over afgeloste deel voorgaand jaar). In 15 jaar zal Vitens de hele lening hebben afgelost en zullen de inkomsten hiervan dus geheel zijn afgebouwd.

II. Toelichting op de verwachte voordelen (zie corresponderende nummers in meerjarenramingen)

1. Algemene uitkering gemeentefonds

De ramingen van de algemene uitkering zijn gebaseerd op de Meicirculaire 2014.

2. Toename netto OZB-opbrengsten door nieuwbouw (na aftrek korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering)

De extra inkomsten wegens nieuwbouw zijn wat hoger dan de kortingen die het rijk toepast op de algemene uitkering via de inkomstenmaatstaf. Per saldo ontstaan er dus (relatief geringe) voordelen op deze onderdelen t.g.v. nieuwbouw.

3. Financiële ruimte door vrijval kapitaallasten, na aftrek nieuwe posten onvoorzien

Op dit onderdeel wordt de financiële ruimte geraamd die ontstaat doordat de boekwaarden van investeringen afnemen door jaarlijkse afschrijving (lagere rente en bij geheel wegvallen boekwaarde tevens vrijval afschrijvingsdeel). Aan de andere kant wordt er jaarlijks een bedrag voor

“onvoorzien” geraamd in de begroting van ruim € 50.000 om kapitaallasten van nieuwe (onvoorzien) investeringen te dekken. Deze jaarlijkse raming van onvoorzien wordt in mindering gebracht op het voordeel van de vrijvallende kapitaallasten.

4. Nog niet verwerkte voordelen uit heroverwegingsoperaties

Hieronder zijn totaalbedragen opgenomen van toekomstige voordelen van vastgestelde heroverwegingsvoorstellen. Bij de samenstelling van elke nieuwe begroting worden de voorstellen van de betreffende jaarschijf financieel verwerkt en vervolgens gerealiseerd.

In de jaarschijven 2016 t/m 2018 zijn nog de volgende te realiseren structurele voordelen heroverwegingstaakstelling opgenomen:

- a. Uit de Heroverwegingsnota 2012 in jaarschijf
• Voordeel uit inkoop en aanbesteding	€ 10.000
• Verlaging budget wachtgelden	€ 44.000
• Extra verhoging 5% hondenbelasting	€ 12.970
• Extra verhoging leges	€ 1.412
Totaal afgerond	€ 68.000
- b. Uit de Kadernota 2015 in jaarschijf 2018 in totaal € 568.000 (wordt gelet op de omvang van de voorstellen/teksten hier niet gespecificeerd).

Overige mutaties:

Programma Nieuwe Lasten (PNL)

Onder dit onderdeel zijn in jaarschijf 2016 de geraamde structurele lasten opgenomen uit het PNL bij deze begroting.

In de jaarschijven 2017 en 2018 zijn volgens de vaste gedragslijn stelposten opgenomen van € 500.000.

Extra opbrengsten tariefsverhogingen

In deze meerjarenraming is uitgegaan van tariefsverhogingen van o.a. de OZB en leges van gemiddeld 1,5% per jaar.

De extra tariefsverhoging o.b.v. heroverwegingsvoorstellen van bijv. de hondenbelasting met 5% per jaar is al verwerkt in onderdeel 4.

Doorwerking begrotingssaldi

Het eindsaldo van een voorgaande jaarschijf is in deze meerjarenraming steeds verwerkt in het saldo van de volgende jaarschijf (structurele doorwerking).

Bijlage II Programma Nieuwe Lasten 2015-2018

Nr.	Omschrijving	Team	Jaar uitv.	Invest. eenm. BCF	Reser- ves e.d.	Derden/ grond- grond- expl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017	Lasten 2018
Programma 1. Openbare orden en veiligheid													
1.	Structureel budget voor integrale veiligheid	TBR	2015					50.000		50.000			
2.	Structurele ophoging budget project fietsen- stalling	TBR	2015					20.000		20.000			
Programma 2. Verkeer, vervoer en Waterstaat													
3.	Openbare verlichting												
a.	2015 div. investeringen	TBV	2015	247.778			247.778		20	19.048			
b.	Verlaging onderhoud	TBV	2015					-5.900		-5.900			
c.	2015 investeringen	TBV	2015	170.480			170.480		40	9.264			
d.	Verlaging onderhoud	TBV	2015					-12.837		-12.837			
e.	2016 investeringen armaturen	TBV	2016	194.986			194.986		20	14.990			
f.	2016 investeringen masten	TBV	2016	245.147			245.147		40	13.322			
g.	Verlaging onderhoud	TBV	2016					-18.737		-18.737			
4.	Vogelbuurt Driel												
a.	Vogelbuurt Driel 2015	TBR	2015	233.000			233.000		20	17.912			
b.	Vogelbuurt Driel 2016	TBR	2016	233.000			233.000		20	17.912			
c.	Vogelbuurt Driel 2017	TBR	2017	233.000			233.000		20	17.912			
5.	Reconstructie Kon. Julianastraat te Randwijk	TBV	2015	110.000			110.000		20	8.456			
6.	Vervanging asfalttribelstroken												
a.	Weteringsewal tussen Logtsestraat en A50	TBV	2015	195.500			195.500		20	15.029			
b.	Weteringsewal tussen A50 en Slopestraat	TBV	2016	211.600			211.600		20	16.267			
7.	Centrumplan Elst: investeringskosten 2015	TPR	2015	1.250.000			1.250.000		20	96.095			
8.	Onderzoeken op gebied van mobiliteit												
a.	Studie extra aansluiting De Aam op de A325	TOW	2015	50.000	50.000								

Nr.	Omschrijving	Team	Jaar uitv.	Invest. eenm. BCF	Reser- ves e.d.	Derden/ grond- expl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017	Lasten 2018
b.	Bevorderen optimale verbindingen tussen de kernen	TOW	2015	50.000	50.000								
	Programma 3. Economische Zaken												
9.	Mobiliteitsmanagement	TOW	2015	100.000	50.000	50.000							
	Programma 4. Onderwijs												
10.	Onderwijshuisvesting												
a.	Aanpassing gebouw i.v.m. fusie Meander/Drieluik	TBR	2015	450.000			450.000		25	30.348			
b.	Uitbreiding inrichting basissch. De Vallei 2015	TBR	2015	20.231			20.231		10	2.557			
c.	Uitbreiding inrichting basissch. De Vallei 2016	TBR	2016	pm			pm				pm		
d.	Uitbreiding inrichting basissch. De Zonnepoort	TBR	2015	19.574			19.574		10	2.474			
11.	Stimulering inhoudelijke samenwerking Brede School: Bijdrage 2015	TBR	2015	40.000	40.000								
12.	Onderwijshuisvesting												
a.	Asbestverwijdering scholen	TBR	2015	66.123	66.123								
b.	Verhuiskosten De Vallei na 1e schooljaar	TBR	2015	3.500	3.500								
13.	Verwijderen noodlokalen VSO De Brouwerij												
a.	Sloop en herstelwerkzaamheden terrein	TBR	2015	32.158	32.158								
b.	Afschrijving boekwaarde noodlokalen	TBR	2015	47.142	47.142								
	Programma 5. Cultuur, sport en recreatie												
14.	Groenreconstructies 2015	TBV	2015	25.000			25.000		15	2.328			
15.	Aanleg kunstgrasvelden voetbal (4 velden)	TBR	2015	1.400.000			1.400.000		30	85.948			
16.	Vervanging lichtmasten EMM Randwijk/SC Valburg	TBV	2015	25.000			25.000		20	1.922			

Nr.	Omschrijving	Team	Jaar uitv.	Invest. eenm. BCF	Reser- ves e.d.	Derden/ grond- expl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017	Lasten 2018
17.	MFC Herveld	TPR	2016	4.000.000			4.000.000		40		217.373		
Programma 6. Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening													
18.	Voorbereidingskosten 3 decentralisaties												
a.	Voorbereidingskosten 3 decentralisaties 2015	Div.	2015	706.000	706.000								
	Terugstorting algemene reserve												
a.	Terugstorting 2015	Div.	2015	-220.000	-220.000								
b.	Terugstorting 2016	Div.	2016	-456.000	-456.000								
c.	Terugstorting 2017	Div.	2017	-456.000	-456.000								
19.	Bijdrage renovatie dorpshuis Beatrix Slijk- Ewijk	TBR	2015	150.000	150.000								
	Programma 7. Volksgezondheid en milieu												
20.	Structureel budget duurzaamheid	TBR	2015					50.000		50.000			
21.	Eenmalig budget duurzaamheid	TBR	2015	50.000	50.000								
22.	Deelname ODRA												
	Deelname ODRA 2015 (netto)	TVG	2015	94.932	94.932								
	Deelname ODRA 2016 (netto)	TVG	2016	43.231	43.231								
	Deelname ODRA 2017 (netto)	TVG	2017	0	0								
	Programma 8. Ruimtelijke Ordening en volkshuisvesting												
23.	Extra ambities realisatie wandelroutes	TOW	2016	50.000	50.000								
24.	Grondaankoop Zetten (station)	TPR	2015	50.000	50.000								
25.	Haalbaarheidsstudie verkabeling hoogspan- ningslijnen	TBR	2015	50.000	50.000								
26.	Opstellen omgevingsvisie	TOW	2015	70.000	70.000								

Nr.	Omschrijving	Team	Jaar uitv.	Invest. eenm. BCF	Reser- ves e.d.	Derden/ grond- expl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017	Lasten 2018	
Programma 9. Financiën en bedrijfsvoering														
27.	Nieuwe I&A beleidsplan													
a.	Vervangingsinvesteringen hardware 2015	TIF	2015	180.433			180.433		5	41.101				
b.	Vervangingsinvesteringen hardware 2016	TIF	2016	187.117			187.117		5		42.624			
c.	Vervangingsinvesteringen hardware 2017	TIF	2017	35.900			35.900		5			8.178		
28.	Nieuwe I&A beleidsplan													
a.	Projecten 2015 - eenmalige lasten	TIF	2015	75.000	75.000									
b.	Projecten 2016 - eenmalige lasten	TIF	2016	75.000	75.000									
c.	Projecten 2017 - eenmalige lasten	TIF	2017	75.000	75.000									
d.	Projecten 2018 - eenmalige lasten	TIF	2018	75.000	75.000									
29.	Faciliteren tijd- en plaatsonafhankelijk werken													
a.	Diverse software en uitbreiding Wifi-netwerk	TIF	2015	123.659			123.659		5	28.168				
b.	Aanschaf hardware (tablet/laptop en smart-phone)	TIF	2015	227.142			227.142		3	82.628				
c.	Exploitatielasten vanaf 2015	TIF	2015					8.281		8.281				
d.	Exploitatielasten vanaf 2016	TIF	2016					3.486			3.486			
30.	Projectopdracht "Toekomstbestendige dienstverlening"	TPZ	2015					50.000		50.0000				
Programma 10. Algemeen bestuur														
	-													
				10.839.633	771.086	50.000	10.018.547	144.293		602.822	307.237	26.090	0	
Algemene reserve 2015:				1.364.855 -287.769 -381.000 75.000				Onder- uitput- ting 50%	2015	-221.639	221.639			
Algemene reserve 2016:									2016		-161.244	161.244		
Algemene reserve 2017:									2017			-13.045	13.045	
Algemene reserve 2018:									2018				0	
				771.086				Tot. netto lasten	381.183	367.632	174.289	13.045		
								Aanvulling 2017 en 2018 tot maximum stelpost						
								Stelpost 2016 en 2017						
								500.000						

Algemene reserve 2015:
Algemene reserve 2016:
Algemene reserve 2017:
Algemene reserve 2018:

1.364.855
-287.769
-381.000
75.000

771.086

Bijlage III Toelichting reserves en voorzieningen

I. Reserves

Onderdeel A: Algemene reserve

10001 Algemene reserve

Bestemming

- deels buffer voor opvang eenmalige risico's
- andere deel in principe vrij aanwendbare middelen om eenmalige (grote) uitgaven te dekken

Achtergrondinformatie

In de paragraaf weerstandsvermogen bij de programmabegroting worden o.a. de risico's, die beslag leggen op eenmalige dekkingsmiddelen zoveel mogelijk uitgedrukt in bedragen en vindt er een confrontatie plaats met de beschikbare eenmalige dekkingsmiddelen, waarvan de algemene reserve de belangrijkste is.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	6.801.845
mutatie in 2015	-1.047.001
Saldo 1-1-2016	7.848.846
mutatie in 2016	147.337
Saldo 1-1-2017	7.996.183
mutatie in 2017	9.483.606
Saldo 1-1-2018	17.479.789
mutatie in 2018	1.093.091
Saldo 31-12-2018	18.572.880

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Zie overzicht achter deze bijlage.

Onderdeel B: Bestemmingsreserves (BR)

Bestemmingsreserves algemeen

12106 BR bovenwijkse voorzieningen

Bestemming

Dekking van kosten van voorzieningen, die niet alleen van belang zijn voor één bepaald gebied maar voor meerdere wijken van nut zijn.

Achtergrondinformatie

in deze reserve worden ten laste van grondexploitaties vaste bedragen per woning voor woningbouwprojecten en bedragen per m2 voor bedrijventerreinen gestort ter bekostiging van -zoals de naam al aangeeft- bovenwijkse voorzieningen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	1.022.203
mutatie in 2015	396.995
Saldo 1-1-2016	1.419.198
mutatie in 2016	184.817
Saldo 1-1-2017	1.604.015
mutatie in 2017	-117.528
Saldo 1-1-2018	1.486.487
mutatie in 2018	100.873
Saldo 31-12-2018	1.587.360

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

De mutaties betreffen uitsluitend toevoegingen van de bijdragen vanuit grondexploitaties. Een deel van deze reserve ingezet voor werken die zijn afgesproken in de realisatieovereenkomst "De Breekenhof". Hiervoor worden vanuit de grondexploitatie extra bijdragen in deze bestemmingsreserve gestort door de projectontwikkelaar. In 2014 is een onttrekking geraamd van € 400.000 voor de Nieuwe Aamsestraat.

12115 BR vervanging materiaal Openbare Werken

Bestemming

Dekking kapitaallasten van investeringen van vervanging van materieel.

Achtergrondinformatie

Deze bestemmingsreserve is gebaseerd op het in april 2009 door de raad vastgestelde herziene systeem van "vervanging materieel afdelingen Openbare Ruimte en Veiligheid". De reserve wordt gevoed met stortingen ten laste van de exploitatie. Op deze wijze ontstaat er een jaarlijks gelijke belasting van het gemeentebudget, worden grote schommelingen op de afzonderlijke begrotingsposten voorkomen en is er een goede basis voor de jaarlijkse berekening van de uurtarieven van de machines en voertuigen. Bij de Najaarsnota 2014 is het nieuwe vervangings-schema 2012-2018 vastgesteld.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	3.436.862
mutatie in 2015	-322.654
Saldo 1-1-2016	3.114.208
mutatie in 2016	-218.965
Saldo 1-1-2017	2.895.243
mutatie in 2017	-241.581
Saldo 1-1-2018	2.653.662
mutatie in 2018	-250.957
Saldo 31-12-2018	2.402.705

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Bovenstaande mutaties zijn gebaseerd op het vastgestelde vervangings-schema.

12127 BR Vitens

Bestemming

Opvang tekort dat is ontstaan door verkoop aandelen Vitens.

Achtergrondinformatie

In 2006 zijn de preferente aandelen Vitens aan dat bedrijf verkocht voor een bedrag van € 2.327.400. Hoewel dit bedrag gedurende vijftien jaar (in 2007 t/m 2021) in gelijke termijnen zal worden ontvangen, diende op grond van de BBV-voorschriften de gehele verkoopopbrengst te worden verantwoord in boekjaar 2006, het jaar waarin de transactie feitelijk plaatsvond. Met ingang van de begroting 2007 was echter rekening gehouden met een structurele jaarlijkse ontvangst van € 155.160 (= 1/15e deel van de verkoopopbrengst). Om te voorkomen dat vanaf 2007 in de begroting een gat zou ontstaan ter grootte van dit bedrag, is via de bestemming van het rekeningsresultaat 2006 de verkoopopbrengst gestort in een nieuw gevormde bestemmingsreserve Vitens. Gedurende vijftien jaar (voor het eerst in 2007) wordt conform de oorspronkelijke bedoeling jaarlijks een bedrag van € 155.160 aan deze bestemmingsreserve onttrokken om de begroting sluitend te krijgen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	1.086.120
mutatie in 2015	-155.160
Saldo 1-1-2016	930.960
mutatie in 2016	-155.160
Saldo 1-1-2017	755.800
mutatie in 2017	-155.160
Saldo 1-1-2018	620.640
mutatie in 2018	-155.160
Saldo 31-12-2018	465.480

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Zie bij achtergrondinformatie.

12129 BR riolering

Bestemming

Beperking noodzakelijke tariefsverhogingen rioolheffing op basis van Verbreed gemeentelijke rioleringsplan 2013 -2017(GRP) en opvang van de kosten van het waterplan in de komende jaren.

Achtergrondinformatie

Op 20 augustus 2013 is het GRP 2013-2017 door de raad vastgesteld. In dit GRP zijn de noodzakelijke maatregelen op het gebied van afvalwater, regenwater en grondwater opgenomen en de financiële consequenties die daaruit voortkomen. Zie ook de toelichting in het financiële hoofdstuk van deze begroting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	8.044.652
mutatie in 2015	-921.123
Saldo 1-1-2016	7.123.759
mutatie in 2016	-558.320
Saldo 1-1-2017	6.565.209
mutatie in 2017	-558.568
Saldo 1-1-2018	6.006.641
mutatie in 2018	-526.166
Saldo 31-12-2018	5.480.475

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Op basis van de financiële meerjarenprognose bij het in 2013 vastgestelde GRP bestemmings-reserve tot en met 2028 dalen tot € 133.140. Daarna neemt de bestemmingsreserve weer toe. In de berekening is rekening gehouden met de in het GRP opgenomen lastenstijging van 3,2% per jaar vanaf 2017.

12135 BR Besteding woningbouwbudget Stadsregio Arnhem/Nijmegen

Bestemming

Dekking uitgaven besteding van het woningbouwbudget Stadsregio Arnhem/Nijmegen

Achtergrondinformatie

Het college kan de ontvangen gelden van de Stadsregio besteden aan projecten en activiteiten ter bevordering van de (ver- en) nieuwbouw van woningen in het algemeen en het realiseren van betaalbare woningen in het bijzonder. Kader is de "Verordening besteding woningbouwbudget KAN gemeente Overbetuwe 2005-2010".

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	282.888
mutatie in 2015	-282.888
Saldo 1-1-2016	0

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Voor deze meerjarenraming is er vanuit gegaan dat de middelen van deze reserve eind 2015 geheel zullen zijn ingezet.

12138 BR opruimen explosieven

Bestemming

Dekking kosten van opruimen explosieven

Achtergrondinformatie

Tot en met 2009 konden gemeenten voor het opruimen van explosieven bijdragen declareren bij het rijk. Per 1-1-2010 is hiervoor de nieuwe "bommenregeling" in de plaats gekomen en ontvangt onze gemeente een vast bedrag per opgeleverde nieuwbouwwoning over het voorgaande jaar. Het Rijk is voornemens om de "bommenregeling" met ingang van 2015 aan te passen.

In plaats van een vast bedrag per opgeleverde nieuwbouwwoning over het voorgaande jaar gaat het Rijk weer terug naar het systeem van “declaraties”. Per 2015 kunnen alle gemeenten in geval van opsporing en ruiming van explosieven een bijdrage van 70% ontvangen van de werkelijk gemaakte kosten door het indienen van een declaratie.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	343.953
mutatie in 2015	-86.242
Saldo 1-1-2016	257.711
mutatie in 2016	-89.692
Saldo 1-1-2017	168.020
mutatie in 2017	-93.279
Saldo 1-1-2018	74.740
mutatie in 2018	-74.740
Saldo 31-12-2018	0

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Omdat door het Rijk vanaf 2015 maar 70% van de werkelijke kosten wordt vergoed, komt 30% van de kosten voor rekening van de gemeente. De jaarlijkse mutatie is het saldo van de jaarlijkse rentebijdrage en een verwachte jaarlijkse onttrekking van € 100.000 ter dekking van de niet door het rijk vergoede kosten van het opsporen en opruimen van explosieven.

12139 BR Afslag 38 Elst/Oosterhout

Bestemming

Dekking kosten verkeerskundige aanpassingen afslag 38.

Achtergrondinformatie

De gemeente Overbetuwe moet financieel bijdragen in een verkeerskundige oplossing die leidt tot een goede ontsluiting van Park 15. Voor een goede ontsluiting zijn aanpassingen aan afslag 38 noodzakelijk.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	4.500.000
mutatie in 2015	pm
Saldo 1-1-2016	4.500.000
mutatie in 2016	pm
Saldo 1-1-2017	4.500.000
mutatie in 2017	pm
Saldo 1-1-2018	4.500.000
mutatie in 2018	pm
Saldo 31-12-2018	4.500.000

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Op dit moment is nog niet exact bekend wanneer de middelen van deze reserve zullen worden ingezet.

12140 BR Voorfinanciering Huis der Gemeente

Bestemming

Opvang frictiekosten stopzetten nieuwbouwplannen.

Achtergrondinformatie

Deze bestemmingsreserve is destijds ingesteld omdat twee belangrijke dekkingsmiddelen voor de kapitaallasten van de nieuwe huisvesting (te weten verkoopopbrengst bestaande panden en vermindering formatie) nog niet (geheel) beschikbaar zouden zijn op het moment dat de nieuwe huisvesting in gebruik zal zijn genomen. Door het stopzetten van de plannen voor de bouw van het Huis der Gemeente is in 2014 een groot deel van het saldo van deze bestemmingsreserve inmiddels toegevoegd aan de algemene reserve (op basis van het stappenplan in de Kadernota 2015). Het restant van € 170.000 dient gereserveerd te blijven als kleine buffer voor o.a. opvang van frictiekosten in verband met het stopzetten van de nieuwbouwplannen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	170.000
mutatie in 2015	-170.000
Saldo 1-1-2016	0

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Voor deze meerjarenraming is er vanuit gegaan dat de middelen van deze reserve eind 2015 geheel zullen zijn ingezet.

12141 BR Spoorzone

Bestemming

Opvang nadelige saldo project Spoorzone.

Achtergrondinformatie

Ter dekking van het te verwachten nadelige saldo is er in 2012 een bestemmingsreserve gevormd.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	5.757.682
mutatie in 2015	-3.569.763
Saldo 1-1-2016	2.187.919
mutatie in 2016	-2.187.919
Saldo 1-1-2017	0

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Op basis van verwachtingen van ProRail zal t/m 2015 waarschijnlijk ca. 62% van de bestemmingsreserve worden ingezet. De resterende 38% zal naar verwachting in 2016 worden ingezet.

12142 BR Presikhaaf

Bestemming

Opvang tekorten bij Presikhaaf.

Achtergrondinformatie

Door het ontbreken van enig weerstandsvermogen zijn aanvullende gemeentelijke bijdragen in de komende jaren onvermijdelijk. Hierop is door de raad geanticipeerd via een aangenomen amendement (nr. 3) bij de behandeling van de begroting 2013 op 6 november 2012. Op basis hiervan is deze bestemmingsreserve gevormd die met ingang van 2013 stapsgewijs wordt opgebouwd met € 0,5 miljoen per jaar.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	0
mutatie in 2015	36.000
Saldo 1-1-2016	36.000
mutatie in 2016	pm
Saldo 1-1-2017	36.000
mutatie in 2017	pm
Saldo 1-1-2018	36.000
mutatie in 2018	pm
Saldo 31-12-2018	36.000

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

In de meerjarenprognose is vooralsnog alleen de storting van € 0,5 miljoen in 2015 meegenomen en de verwachte extra bijdrage aan Presikhaaf over 2015. Voor dat jaar verwacht Presikhaaf een negatief resultaat na bestemming van € 7.016.000. Voor Overbetuwe zou dit een extra bijdrage betekenen van € 464.000. Per saldo is er voor 2015 dus sprake van een mutatie van € 36.000 (€ 500.000 -/- € 464.000). Hoe hoog de extra bijdragen in de jaren na 2015 zullen zijn, is afhankelijk van de definitieve jaarrekeningsresultaten van Presikhaaf.

Bestemmingsreserves opvang kapitaallasten

12206 BR kapitaallasten Ambtshuis

Bestemming

Dekking kapitaallasten investering aankoop Ambtshuis Elst.

Achtergrondinformatie

De aankoopkosten van het ambtshuis worden in 40 jaar afgeschreven en de jaarlijkse kapitaallasten worden gedekt uit bovenvermelde bestemmingsreserve. De omvang van de reserve is gelijk aan de boekwaarde van het pand.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	1.038.000
Geblokkeerde middelen, dus geen mutaties	

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Zie boven.

12207 BR kapitaallasten Project Brede School

Bestemming

Opvang nadeel door vertraagd vrijkomen bijdrage uit Westeraam.

Achtergrondinformatie

Deze bestemmingsreserve is destijds ingesteld ter dekking van een deel van de kapitaallasten van het project brede school (PBS). Op basis van voorstel 3 uit het stappenplan Algemene Reserve dat is opgenomen in de Kadernota 2015 is in 2014 een groot deel van het saldo gebruikt om maatschappelijke investeringen ineens af te schrijven. Het resterende saldo van € 560.000 is bestemd voor de opvang van het nadeel van € 140.000 per jaar in de periode 2014-2017 ten gevolge van het vertraagd vrijkomen van de bijdrage uit Westeraam. Deze bijdrage van € 2,7 miljoen wordt eind 2017 ontvangen. Oorspronkelijk zou dat bedrag in 2012 worden ontvangen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	420.000
mutatie in 2015	-140.000
Saldo 1-1-2016	280.000
mutatie in 2016	-140.000
Saldo 1-1-2017	140.000
mutatie in 2017	-140.000
Saldo 1-1-2018	0

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Zie boven.

12208 BR kapitaallasten Hockeycomplex

Bestemming

Dekking van de kapitaallasten van het hockeycomplex.

Achtergrondinformatie

De kapitaallasten van het hockeycomplex worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investeringen in de aanleg van de kunstgrasvelden, was- en kleedaccommodaties en het parkeerterrein worden lineair afgeschreven in resp. 30, 40 en 20 jaar. Over de bestemmingsreserve wordt jaarlijks 4,5% rente berekend. (Rentepercentage afgestemd op percentage dat gehanteerd wordt voor de investering.)

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	1.486.019
mutatie in 2015	-66.101
Saldo 1-1-2016	1.419.918
mutatie in 2016	-66.101
Saldo 1-1-2017	1.353.817
mutatie in 2017	-66.101
Saldo 1-1-2018	1.287.716
mutatie in 2018	-66.101
Saldo 31-12-2018	1.221.615

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Zie boven.

12209 BR kapitaallasten Heteren-Centrum

Bestemming

Dekking van een deel van de kapitaallasten van het project Heteren-Centrum.

Achtergrondinformatie

Op 26 augustus 2008 heeft de raad ingestemd met het project Heteren-Centrum. De kapitaallasten van dit project zullen gedeeltelijk gedekt worden door jaarlijkse onttrekkingen aan deze nieuw gevormde bestemmingsreserve.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	5.053.968
mutatie in 2015	-25.221
Saldo 1-1-2016	5.028.747
mutatie in 2016	-178.441
Saldo 1-1-2017	4.850.306
mutatie in 2017	-178.441
Saldo 1-1-2018	4.671.865
mutatie in 2018	-178.441
Saldo 31-12-2018	4.493.424

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Jaarlijks 4,5% rente op de bestemmingsreserve bijgeschreven. De werkelijke kapitaallasten van het vastgoed worden jaarlijks gedekt door een onttrekking uit deze reserve. Als in een jaar de rentebijbeschrijving op deze reserve hoger is dan de rentelast van de investering dan wordt deze hogere rentebijbeschrijving alsnog overgeheveld naar de algemene reserve. Het resultaat van de grondexploitatie van het project, € 153.220 op grond van de laatst vastgestelde exploitatieopzet, wordt ook aan deze reserve toegevoegd. De verwachting is dat dit in 2015 plaatsvindt.

12210 BR kunstgras Spero

Bestemming

Dekking van de kapitaallasten van de investering kunstgras bij Spero.

Achtergrondinformatie

De kapitaallasten van één van de kunstgrasvelden van Spero worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 30 jaar. Over de bestemmingsreserve wordt jaarlijks 4,5% rente berekend.

Indien het 2e trainingsveld van Spero niet omgezet zou zijn in een kunstgrasveld had de gemeente groot-onderhoud aan dit veld moeten uitvoeren. De middelen voor dit groot-onderhoud zijn gestort in deze bestemmingsreserve. Spero betaalt jaarlijks de extra lasten voor een 2^e kunstgrasveld ten opzichte van de lasten van een natuurgrasveld. Het bedrag van het niet uitgevoerde groot-onderhoud valt in 15 jaar vrij ten gunste van de exploitatie.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	402.359
mutatie in 2015	-24.405
Saldo 1-1-2016	377.954
mutatie in 2016	-24.405
Saldo 1-1-2017	353.549
mutatie in 2017	-24.405
Saldo 1-1-2018	329.144
mutatie in 2018	-24.405
Saldo 31-12-2018	304.739

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Zie boven.

12211 BR kapitaallasten sporthal HPC

Bestemming

Dekking van een gedeelte van de kapitaallasten van de sporthal HPC.

Achtergrondinformatie

De raad heeft op 26 januari 2010 ingestemd met de bouw van de sporthal bij het Hendrik Pierson College. De extra kapitaallasten van de sporthal worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 15, 20 en 40 jaar tegen 4,5% rente.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	1.582.608
mutatie in 2015	-55.588
Saldo 1-1-2016	1.527.020
mutatie in 2016	-55.588

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	1.471.432
mutatie in 2017	-55.588
Saldo 1-1-2018	1.415.844
mutatie in 2018	-55.588
Saldo 31-12-2018	1.360.256

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Zie boven.

12212 BR kapitaallasten tijdelijke huisvestingsmaatregelen

Bestemming

Dekking van de kapitaallasten tijdelijke huisvestingsmaatregelen.

Achtergrondinformatie

De raad heeft 3 december 2013 ingestemd met het uitvoeren van tijdelijke huisvestingsmaatregelen ter overbrugging van de periode naar een definitieve huisvestingsoplossing. Deze maatregelen betreffen voor het merendeel economische investeringen, welke op grond van de voorschriften dus moeten worden afgeschreven in meerdere jaren. De kapitaallasten van deze investeringen worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 10 jaar tegen 4,5% rente.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	919.000
mutatie in 2015	-102.111
Saldo 1-1-2016	816.889
mutatie in 2016	-102.111
Saldo 1-1-2017	714.778
mutatie in 2017	-102.111
Saldo 1-1-2018	612.667
mutatie in 2018	-102.111
Saldo 31-12-2018	510.556

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Zie boven.

Voorzieningen

A. Egalisatievoorzieningen

21005 Voorziening wethouderspensioenen

Bestemming

Opvang van toekomstige pensioenverplichtingen van wethouders.

Achtergrondinformatie

Elk jaar wordt de noodzakelijke omvang van de voorziening berekend door een extern bureau (Raet).

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	3.777.059
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Een meerjarenperspectief is -gelet op een aantal onzekere factoren- niet te geven.

21006 Voorziening planschades

Bestemming

Opvang kosten van planschades en kosten externe adviezen hierover.

Achtergrondinformatie

Team Beleidsrealisatie maakt jaarlijks een actueel overzicht van de verwachte planschades. Het niveau van de voorziening wordt hierop afgestemd bij het samenstellen van de jaarrekening. Het beleid van de gemeente is erop gericht om met ontwikkelaars overeenkomsten te sluiten zodat eventuele planschadeclaims voor risico zijn van de ontwikkelaar.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	30.000
mutatie in 2015	pm
Saldo 1-1-2016	30.000
mutatie in 2016	pm
Saldo 1-1-2017	30.000
mutatie in 2017	pm
Saldo 1-1-2018	30.000
mutatie in 2018	pm
Saldo 31-12-2018	30.000

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Het saldo is gebaseerd op basis van de prognose die is opgesteld bij de opstelling van de jaarstukken 2013 (begin 2014). Een goede meerjarenprognose kan niet worden gemaakt. Voorlopig wordt er vanuit gegaan dat in de komende jaren een voorziening van € 30.000 noodzakelijk is om jaarlijks de kosten van de planschades en externe adviezen te kunnen opvangen. Mogelijk dat de ontwikkelingen in Elst Zuid Oost zullen leiden tot meer planschadeclaims waardoor het bedrag in de voorziening verhoogd zou moeten worden.

21008 Voorziening dubieuze debiteuren

Bestemming

Opvang verliezen uit dubieuze debiteuren.

Achtergrondinformatie

Het debiteurenbeheer wordt uitgevoerd conform de afgesproken kaders.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	93.268
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

21022 Voorziening dubieuze debiteuren belastingen

Bestemming

Opvang verliezen uit dubieuze belastingdebiteuren.

Achtergrondinformatie

Het debiteurenbeheer wordt uitgevoerd conform de afgesproken kaders.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	292.506
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

21036 Voorziening nabestaandenpensioenen

Bestemming

Opvang lasten nabestaandenpensioen wethouders.

Achtergrondinformatie

De stand van deze voorziening is afgestemd op ontwikkelingen van de ambtenaren CAO. Een extern bureau (Raet) berekent de uitbetalingen aan de nabestaande.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	186.103
mutatie in 2015	-26.200
Saldo 1-1-2016	159.903
mutatie in 2016	-17.300
Saldo 1-1-2017	142.603
mutatie in 2017	-17.300
Saldo 1-1-2018	125.303
mutatie in 2018	-17.300
Saldo 31-12-2018	108.003

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Op basis van de berekening van Raet wordt tot en met 2015 jaarlijks een bedrag van € 26.200 uitbetaald. Daarna zal de jaarlijkse uitbetaling worden verlaagd tot € 17.300.

21039 Voorziening dubieuze debiteuren Soza

Bestemming

Opvang verliezen uit dubieuze debiteuren Soza.

Achtergrondinformatie

Bijstandsvorderingen moeten op grond van de voorschriften zijn opgenomen op de balans. Omdat naar verwachting van Team Zorg & Inkomen niet alle vorderingen kunnen worden geïncasseerd is tegelijkertijd een voorziening dubieuze debiteuren gevormd.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	2.096.033
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

23001 Voorziening verliesgevende complexen (bestemd)

Bestemming

Opvang verliezen grondcomplexen.

Achtergrondinformatie

Jaarlijks worden actuele berekeningen gemaakt van de grondcomplexen en wordt de stand van de voorziening afgestemd op de te verwachten verliezen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	11.857.120
mutatie in 2015	pm
Saldo 1-1-2016	11.857.120
mutatie in 2016	pm
Saldo 1-1-2017	11.857.120
mutatie in 2017	-1.302.348
Saldo 1-1-2018	10.554.772
mutatie in 2018	pm
Saldo 31-12-2018	10.554.772

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

De meerjarenraming is vooral gericht op de afwikkeling van bestaande complexen. Hierbij is geen prognose meegenomen van mogelijke nieuwe verliescomplexen in de komende jaren. Voor de complexen De Merm en De Merm Oost zijn voorzieningen getroffen van respectievelijk € 578.695 en € 723.653. De planning is dat beide complexen per 31-12-2017 kunnen worden afgesloten zodat genoemde bedragen in 2017 uit de voorziening gehaald zullen worden. Een deel van de voorziening heeft betrekking op passieve complexen. Pas wanneer exploitatie-overeenkomsten met ontwikkelaars zijn gesloten, zal er meer duidelijkheid zijn over de verhaalbaarheid van gemeentelijke kosten en de noodzaak tot handhaving van deze voorziening. Een prognose wanneer dergelijke exploitatieovereenkomsten worden gesloten is moeilijk te geven waardoor vooralsnog van pm-posten is uitgegaan.

23002 Voorziening afgesloten complexen (vrij)

Bestemming

Opvang nakomende kosten uit afgesloten grondcomplexen.

Achtergrondinformatie

Behoeft geen nadere toelichting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	175.352
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

23003 Voorziening MTC

Bestemming

Opvang mogelijke nakomende verliezen uit het project MTC.

Achtergrondinformatie

Heeft betrekking op panden, die destijds zijn aangekocht voor dit project en waarvan afwikkeling nog moet plaatsvinden.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	1.321.080
mutatie in 2015	pm
Saldo 1-1-2016	1.321.080
mutatie in 2016	pm
Saldo 1-1-2017	1.321.080
mutatie in 2017	pm
Saldo 1-1-2018	1.321.080
mutatie in 2018	pm
Saldo 31-12-2018	1.321.080

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Wanneer de overgebleven MTC-panden worden verkocht is op dit moment niet bekend. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

B. Voorzieningen middelen derden (niet van provincie/Rijk)

Geen.

C. Voorzieningen onderhoud gebouwen/inventaris

22025 Voorziening groot-onderhoud gemeentelijke accommodaties

Bestemming

Opvang/egalisatie kosten groot-onderhoud van een groot aantal gemeentelijke gebouwen.

Achtergrondinformatie

In het eerste kwartaal van 2014 zijn van de gemeentelijke accommodaties waarvan het groot onderhoud ten laste van deze voorziening gaat, nieuwe Meerjaren Onderhouds Planningen (MOP's) opgesteld. Het saldo van de voorziening per 1-1-2015 en de jaarlijkse structurele storting zijn gebaseerd op deze nieuwe MOP's.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2015	3.292.900
mutatie in 2015	-687.860
Saldo 1-1-2016	2.605.040
mutatie in 2016	-138.302

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	2.466.738
mutatie in 2017	-138.302
Saldo 1-1-2018	2.328.436
mutatie in 2018	-138.302
Saldo 31-12-2018	2.190.134

Toelichting meerjarenraming 2015-2018

Per 1-1-2014 was er nog een bedrag van € 1.099.115 aan groot onderhoud uit voorgaande jaren dat nog niet was uitgevoerd. Ingeschat is dat dit nog uit te voeren onderhoud in 2014 en 2015 alsnog zal worden uitgevoerd (beide jaren 50% = 549.558 per jaar).

2015:	+ € 786.735 - € 925.037 - € 549.558	= - € 687.860
2016:	+ € 786.735 - € 925.037	= - € 138.302
2017:	+ € 786.735 - € 925.037	= - € 138.302
2018:	+ € 786.735 - € 925.037	= - € 138.302

Prognose Algemene Reserve per 29-08-2014

Gehanteerde uitgangspunten:

- Inclusief aanvullingen 2014 voorstel 1 t/m 5 Stappenplan
- Inclusief afkoopsom tunnel Westeraam eind 2017
- Inclusief vrijval restant BR HdG
- Al wel rekening gehouden met saldo Voorjaarsnota 2014

Werkelijk saldo 01-01-2014 (na rek.saldo 2013 -1.226.322)	4.754.269
Rentebijbeschrijving AR 2013 (4% over saldo AR 1-1-2014)	190.171
Rentebijbeschrijving BR 2013 (4% over saldo BR 1-1-2014)	553.285
Voorlopig saldo 2014 op basis van Voorjaarsnota	75.000
<u>Onttrekkingen:</u>	
- opgenomen in begroting 2014	-331.767
- adm. en begrotingswijz. 2014 t/m raad juni 2014	-44.000
- PNL jaarschijf 2014 (Programmabegroting): voorstel 5 -/- 50% (door naar 2015)	-711.602
- restanten onttrekk. op basis van adm. en begr.wijz. van voor 2014 (zie voorstel 4)	-2.817.121
- vorming BR Presikhaaf (m.i.v. 2013 t/m 2015 € 0,5 mln per jaar)	-500.000
<u>Stortingen:</u>	
- voorstel 1: overheveling vanuit BR Voorfinanciering HdG	1.500.000
- voorstel 2: gedeeltelijke vrijval BR Kapitaallasten Ambtshuis	404.300
- voorstel 3: overheveling vanuit BR Planmatig onderhoud wegen	1.008.700
- voorstel 4: afboeking deel van restanten onttrekkingen voorgaande jaren	656.130
- resterend bedrag BR HdG na afboeking IO's HdG (3,9 mln -/- 1.977.617,54)	1.922.382
- opgenomen in begroting 2014	9.667
- adm. en begrotingswijz. 2014 t/m raad maart 2014	69.149
- verwacht saldo grondcompl. Molenstraat Zetten -/- risico (114.678 -/- 51.396)	63.282
Verwacht saldo 01-01-2015	6.801.845
Rentebijbeschrijving AR 2015 (4% over saldo AR 1-1-2015)	272.074
Rentebijbeschrijving BR 2015 (4% over saldo BR 1-1-2015)	486.111
Saldo jaarrekening 2015	pm
<u>Onttrekkingen:</u>	
- opgenomen in begroting 2015	-312.196
- PNL jaarschijf 2015: voorstel 5 -/- 50% (door naar 2016)	-647.428
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2014	-711.602
- toevoeging aan BR Presikhaaf	-500.000
<u>Stortingen:</u>	
- opgenomen in begroting 2015	220.000
- verwacht saldo grondcompl. De Breekenhof Driel -/- risico (1.683.179 -/- 87.567)	1.596.152
- verwacht saldo grondcompl. Elst Zuid -/- risico (691.309 -/- 47.419)	643.890

Verwacht saldo 01-01-2016	7.848.846
Rentebijbeschrijving AR 2016 (4% over saldo AR 1-1-2016)	313.954
Rentebijbeschrijving BR 2016 (4% over saldo BR 1-1-2016)	336.925
Saldo jaarrekening 2016	pm
<u>Onttrekkingen:</u>	
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2015	-647.427
<u>Stortingen:</u>	
- PNL jaarschijf 2016 (per saldo toevoeg.): voorstel 5 -/- 50% (door naar 2017)	143.885
Verwacht saldo 01-01-2017	7.996.183
Rentebijbeschrijving AR 2017 (4% over saldo AR 1-1-2017)	319.847
Rentebijbeschrijving BR 2017 (4% over saldo BR 1-1-2017)	251.201
Saldo jaarrekening 2017	pm
<u>Onttrekkingen:</u>	
Geen	
<u>Stortingen:</u>	
- afkoopsom Westeraam realisatieverplichting tunnel	3.973.791
- PNL jaarschijf 2017 (per saldo toevoeg.): voorstel 5 -/- 50% (door naar 2018)	190.500
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2016	143.885
- verwacht saldo grondcompl. PMGZ -/- risico (5.374.445 -/- 770.063)	4.604.382
Verwacht saldo 01-01-2018	17.479.789
Rentebijbeschrijving AR 2018 (4% over saldo AR 1-1-2018)	699.192
Rentebijbeschrijving BR 2018 (4% over saldo BR 1-1-2018)	240.899
Saldo jaarrekening 2018	pm
<u>Onttrekkingen:</u>	
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2018	-37.500
<u>Stortingen:</u>	
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2017	190.500
Verwacht saldo 31-12-2018	18.572.880

Bijlage IV-a Overzicht incidentele baten en lasten (o.b.v. art. 19c BBV)

Incidentele baten

Geen programma (algemene dekkingsmiddelen)

67.489 taakmutatie waterschapsverkiezingen 2015 via algemene uitkering

Geen programma (mutatie reserves)

133.372 onttrekking uit algemene reserve voor lasten startersleningen

178.824 onttrekking uit algemene reserve voor lasten MTC

379.685

Incidentele lasten

Programma 10 Algemeen bestuur

67.489 waterschapsverkiezingen 2015

Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

133.372 startersleningen

178.824 MTC

379.685

Bijlage IV-b Meerjarig overzicht mutaties reserves (o.b.v. art. 19d BBV)

Meerjarig overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Toevoegingen	2015	2016	2017	2018
Toevoeging aan reserves programma 01	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 02	20.060	20.060	20.060	20.060
Toevoeging aan reserves programma 03	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 04	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 05	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 06	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 07	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 08	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 09	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 10	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves i.v.m. sociaal deelfonds	0	0	0	0
Totaal toevoegingen	20.060	20.060	20.060	20.060

Onttrekkingen	2015	2016	2017	2018
Onttrekking aan reserves programma 01	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves programma 02	155.422	155.422	155.422	155.422
Onttrekking aan reserves programma 03	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves programma 04	55.588	55.588	55.588	55.588
Onttrekking aan reserves programma 05	90.506	90.506	90.506	90.506
Onttrekking aan reserves programma 06	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves programma 07	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves programma 08	178.441	178.441	178.441	178.441
Onttrekking aan reserves programma 09	102.111	102.111	102.111	102.111
Onttrekking aan reserves programma 10	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves algemene dekkingsmiddelen	155.160	155.160	155.160	155.160
Onttrekking aan reserves i.v.m. sociaal deelfonds	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	737.228	737.228	737.228	737.228

In dit overzicht zijn alleen de toevoegingen en onttrekkingen opgenomen die zich voordoen in elk van de vier jaren van de meerjarenperiode.

Bijlage IV-c EMU-saldo (o.b.v. art. 19e BBV)

Omschrijving	2014	2015	2016
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2014, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2015	Volgens meerjarenraming in begroting 2015
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-485	166	182
2. Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	5.856	4.440	4.634
3. Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	894	787	787
4. Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	16.924	9.473	4.875
5. Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6. Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord.			
7. Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	7.048	4.811	3.529
8. Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	9.829	10.762	7.052
9. Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	701	1.501	1.349
10. Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11. Verkoop van effecten:			
a. Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Oja ☒ nee	Oja ☒ nee	Oja ☒ nee
b. Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-8.579	370	2.902

Bijlage V Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lasten	2015
<u>Onvoorzien</u>	
- werkelijke raming onvoorzien	53.600
- reeds bestemde structurele financiële ruimte	703.688
- stelposten (algemeen)	448.860
Totaal lasten	1.206.148

Baten	
- dividend deelnemingen	162.068
- onroerende zaakbelastingen gebruikers	821.600
- onroerende zaakbelastingen eigenaren	5.747.700
- hondenbelasting	274.489
- precariobelastingen	839.150
- uitkeringen gemeentefonds	33.801.025
- uitkeringen sociaal deelfonds	19.638.475
- rentetoevoeging aan algemene dienst:	
- rente bestemmingsreserves	1.781.370
- rente voorzieningen	924.856
- rente overlopende passiva	23.667
- onderuitputting	843.933
Totaal baten	64.858.333

Tegenover de bedragen van de programma's en het bedrag voor onvoorzien staan de algemene dekkingsmiddelen ten bedrage van afgerond € 64,9 miljoen.

Bijlage VI Recapitulatiestaat

Recapitulatie Programma's 2015

Nummer	Omschrijving	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015
1	Openbare orde en veiligheid	-3.106.057	95.882	-3.010.175
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-4.315.649	187.183	-4.128.466
3	Economische zaken	-451.105	70.461	-380.644
4	Onderwijs	-6.105.694	276.577	-5.829.117
5	Cultuur, sport en recreatie	-7.936.842	1.024.979	-6.911.863
6	Sociale voorz. en maatsch. dienstverl.	-40.597.105	10.015.120	-30.581.985
7	Volksgezondheid en milieu	-10.400.179	8.274.724	-2.125.455
8	Ruimtelijke ordening en volkhuysvesting	-4.689.467	2.246.109	-2.443.358
9	Financiën en bedrijfsvoering	-1.494.104	65.220	-1.428.884
10	Algemeen bestuur	-6.098.693	746.252	-5.352.441
Totaal programma's 01 t/m 10		-85.194.895	23.002.507	-62.192.388

**Totaal excl. alg. dekkingsmiddelen en onvoor-
zien en stortingen/onttrekkingen reserves** -85.194.895 23.002.507 -62.192.388

Algemene dekkingsmiddelen 64.858.333 64.858.333
Onvoorzien -1.206.148 -1.206.148

**Lasten/baten in verband met alg dekk.midd. en
onvoorz.** -1.986.328 360.557 -1.625.771

**Saldo voor toevoegingen en onttrekkingen aan
reserves** -88.387.371 88.221.397 -165.973

Toevoegingen aan reserves -1.511.486 -1.511.486
Onttrekkingen aan reserves 1.904.353 1.904.353
(zie specificatie voor verdeling over de programma's)

**Saldo na toevoegingen en onttrekkingen aan
reserves** -89.898.857 90.125.750 **226.894**

Specificatie mutaties in reserves per programma

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Toevoegingen	2015
Toevoeging aan reserves programma 01	13.758
Toevoeging aan reserves programma 02	157.534
Toevoeging aan reserves programma 03	0
Toevoeging aan reserves programma 04	0
Toevoeging aan reserves programma 05	0
Toevoeging aan reserves programma 06	0
Toevoeging aan reserves programma 07	362.009
Toevoeging aan reserves programma 08	0
Toevoeging aan reserves programma 09	0
Toevoeging aan reserves programma 10	0
Toevoeging aan reserves algemene dekkingsmiddelen	758.185
Toevoeging aan reserves i.v.m. sociaal deelfonds	220.000
Totaal toevoegingen	1.511.486

Onttrekkingen	2015
Onttrekking aan reserves programma 01	0
Onttrekking aan reserves programma 02	155.422
Onttrekking aan reserves programma 03	0
Onttrekking aan reserves programma 04	195.588
Onttrekking aan reserves programma 05	90.506
Onttrekking aan reserves programma 06	0
Onttrekking aan reserves programma 07	714.929
Onttrekking aan reserves programma 08	178.441
Onttrekking aan reserves programma 09	102.111
Onttrekking aan reserves programma 10	0
Onttrekking aan reserves algemene dekkingsmiddelen	467.356
Onttrekking aan reserves i.v.m. sociaal deelfonds	0
Totaal onttrekkingen	1.904.353

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon (0481) 362 300
fax (0481) 372 482

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl